

Ви завжди матимете тільки
таку мораль, яка відповідає вашій
силі.

Фрідріх Ніцше

Іван Сміян

ПРИЙШОВ, НАПИСАВ, ПРОЖИВ (Veni, scripsi, vixi)

Книга 28

...Не допоможе милий Боже,
Як то кажуть люде.
Буде каяття на світі,
Вороття не буде.
Благаю Бога, щоб світало,
Мов волі, світу сонця жду.
Цвіркун замовкне; зорю б'ють.
Благаю Бога, щоб смеркало,
Бо на позорище ведуть
Старого дурня муштрувати.
Щоб знав, як волю шанувати,
Щоб знав, що дурня всуди б'ють...

Тарас Шевченко

Тернопіль
2014

В авторській редакції

Дизайн обкладинки *Світлани Бедної*
Випусковий редактор *Маргарита Більчук*

Формат 60х84/16. 8,4 ум. др. арк., 5,4 обл.-вид. арк. Тираж 250. Замовлення № 14-13.

Видавець і виготовлювач Редакція газети «Підручники і посібники».

46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а.

Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-21.

Збут: zbut@pp-books.com.ua Редакція: red@pp-books.com.ua Виробництво:

print@pp-books.com.ua

www.pp-books.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 765 від 11.01.2002 р.

Книга-поштою: а/с 376, Тернопіль, 46011.

Тел.: (0352) 42-43-76; 097-50-35-376

post@pp-books.com.ua

Сміян І. С.

С 50 Прийшов, написав, прожив (Veni, scripsi, vixi) / І. Сміян. —
Тернопіль : Підручники і посібники, 2014. — 144 с.

«Прийшов, написав, прожив» — і всього лише... А ми налаштовані на щось неосяжне, захопливе..., не пам'ятаючи, що «Єдиний гріх, який ми не вибачаємо один одному, — розбіжності в думках» (Емерсон). Ось цей гріх, який, вважається, людині під силу побороти, виявився непоборним. Не така вже й сильна людина, і

ніколи не стане всесильною. Тирани різного калібру є доказом цьому (І. Сміян).

УДК 82-94

© Сміян І. С.,

2014

А чи є в людському тілі
«кісточка» любові до ближнього? Ось
би її пересадити всім тим, хто
розпалює ворожнечу між державами,
народами, націями, окремими
людьми!

П. Загребельний

«Ось би її пересадити всім...» У мене виникає переконання, що найважливішим завданням людства, учених різних напрямків (а не лише медиків) є віднайдення отієї «кісточки» любові до ближніх та спроба прищепити її при народженні дитини. Я не думаю, що це є фантазією окремо взятої людини. Цією мрією живе більшість людей:

І вже давно ступили за поріг
Життя земного, лірики-півбоги,
І голос ваш — рапсодії й еклоги —
Дзвенять у темі Аїдових доріг.
І чорний сум, безмовний жаль наліг
На берег наш, на скитські перелоги —
Невже повік не знайдете спромоги
Навідатись на наш північний сніг?
І ваше слово, смак, калаготія
Для нас лиш подив, недосяжна мрія
Та гострої розпуки гострий біль.
І лиш одна ще тішить дух поета,
Одна відроджує ваш строгий стиль —
Ясна, дзвінка закінченість сонети.

Микола Зеров

Трохи поміркувавши над поставленим мною завданням щодо «кісточки» любові Павла Загребельного, я мушу стверджувати, що вона («кісточка» любові) в дитини — при народженні й потім — наявна, адже про це пише У. Самчук у своєму оповіданні

СВІТ ДИТИНСТВА

Людина здебільшого живе життям минулого, особливо раннього. Дитинство живе в людини від початку до кінця її життєвого кола. У хвилини глибоких криз усі стають дітьми з іменем матері на устах.

А які вражаючи ті місця, де наше дитинство протікало! І небо, і земля, рослини і живі тварі, жива і мертва річ — все лишається з нами назавжди.

Для селянської дитини церква була єдиним місцем, де вона відривалася від нудної буденщини. Великдень, Трійця, Різдво, Водохреще, крашанки, коляда — усе це викликало бажання пізнавати світ і життя. Це було свято серед буднів, барвистість серед сірості, музика серед беззвучності.

Отже, завдання перед людством та вченим світом щодо віднайдення «кісточки» любові полегшується — необхідно лише зберегти цю «кісточку» любові, яка притаманна дитині при її народженні. Крім того, «кісточка» любові збереглася в кожній фізіологічно здорової людини, і її необхідно постійно пестити — це любов до природи, до своєї землі:

Верби й тополі, діброви й гаї,
Стежки між нивами плідними,
Гордо я вас називаю — «мої»,
Щиро вважаю вас рідними.
Ваша краса, ваша врода нерушена,
Ваше буяння, сади,
Владно ввійшли в моє серце зворушене
Та й залишилися в нім назавжди.
Вам воно звітне в кожному ударі,
Та пробачайте за правду мені,
Мабуть, якби народився в Сахарі,
То полюбив би степи піщані.
Так би їх пестив руками і мріями,
Так і ступити без них би не зміг,
Так би із ними ділився надіями,
Мов наречену, беріг.
Рідні, не будьте за правду озлоблені,
Тим ви для мене миліші од всіх,
Тим дорогі, що ви потом покроплені
Прадідів бідних моїх.
Тому між нами кохання і щирість,
Спільне і щастя й жалі,
Я ж разом з вами підвівся і виріс
Із однієї землі.

Отож, можна впевнено стверджувати, що добро та любов закладені Господом Богом не лише в людину, а в усі частки п р и р о д и. Можна також думати, що диявол ані на мить не полишає своєї діяльності, наслідком чого є сварки та конфлікти, роздратування та пригнічення, перебільшене сприйняття негативних чинників і непомітна реакція на добро та любов людини, проявів природи...

Людино! Зупинись! Подумай ще і ще раз над словами Марка Сергєєва:

ТОРМОЖЕНИЕ

Что отдал — твое...

Ш. Руставели

Мы просим Бога одарить нас счастьем,
мы просим власти одарить нас благом,
людей мы просим быть милосердней,
а Время просим сохранит нам младость.
Не потому ли в час, когда тревога
зовет на баррикады перестройки,
мы не спешим свои покинуть блага,
чужой кусок не застревает в горле,
огонь мы открываем по убитым,
и милосердьє в сердце к нам не йдет.
И мы не можем дерзко разогнуться,
и стать лицом к опасности и правде,
не потому ль, что мы просить привыкли,
а человек лишь тот, кто отдает.

Ось про тих, хто віддає своє тепло мені, я писав і продовжую писати у своїх спогадах та роздумах.

Шановний Іване Семеновичу!

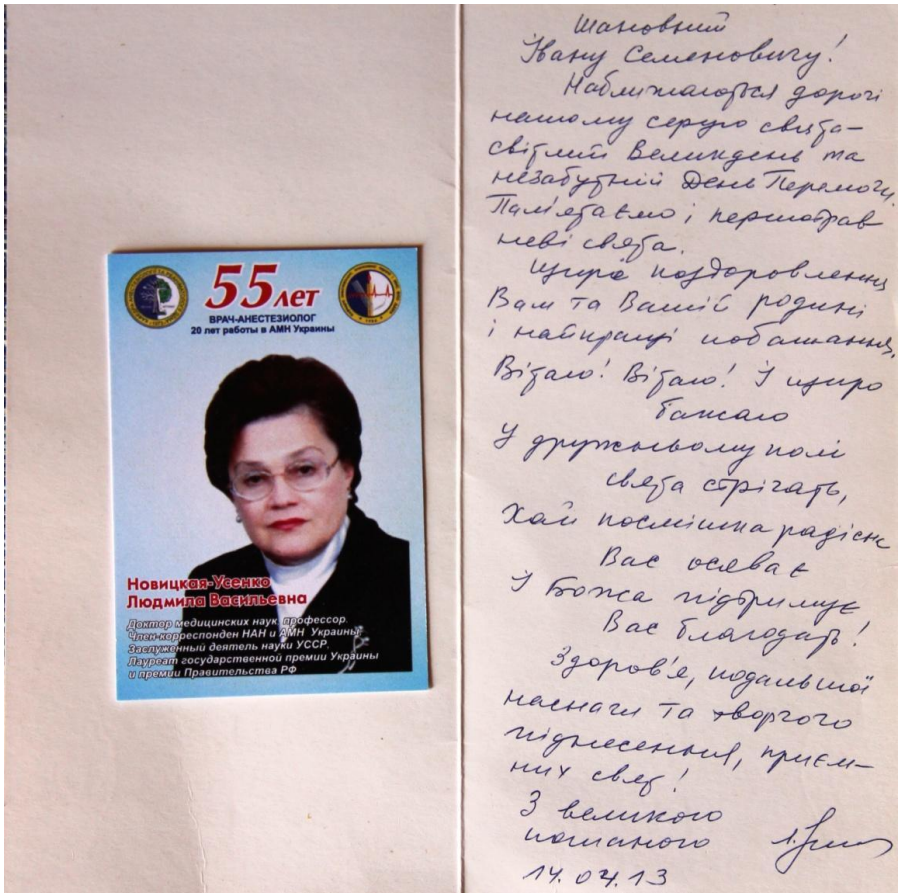
Наближаються дорогі нашому сердцю свята — Світлий Великдень та незабутній День Перемоги. Пам'ятаємо і першотравневі свята.

Щирі поздоровлення Вам та Вашій родині і найкращі побажання.

Вітаю! Вітаю! І щиро бажаю
У дружньому колі свята стрічати,

Хай посмішка радісна Вас осяває
І Божа підтримує Вас благодать!

Здоров'я, подальшої наснаги та творчого піднесення, приємних свят!
З великою пошаною підпис
14. 04. 13.

Одночасно я отримав і ювілейний календар, присвячений тривалій лікарській діяльності, який має підпис: «Новицкая-Усенко Людмила Васильевна, доктор медицинских наук, профессор, член-корреспондент НАН и АМН Украины, Заслуженный деятель науки УССР, лауреат государственной премии Украины и премии Правительства РФ».

Людмила Василівна із скромності не написала, що була депутатом Верховної Ради України, багаторічним ректором та завідувачкою кафедри анестезіології Дніпропетровської медичної академії... мамою своїх синоків... Дорогий мій читачу, сьогодні, у період чи то спотвореного, чи то недорозвинutoго капіталізму в Україні ви не знайдете жодної жінки, яка мала б таку стрімку кар'єру з молодості. Багату (матеріально) — знайдете. Це, мабуть, тому, що «Г р о ш і все можуть зробити: вони зривають скелі, сушать річки; немає такої вершини, на яку не міг би звернутися навантажений золотом віслик» (Ф. Рохас).

Мене тішить те, що і Людмила Василівна, і я все життя перебували в пошуках найкращих життєвих відлунь, що приносило нам земний спокій... Хоча

Узы дружбы, пыл сердечный,
Философский камень вечный —
Я их славил, как и вы,
Но сыскать не мог, увы!

Генрих Гейне

У мене таке враження, що такі люди, як Людмила Василівна, я та інші, завжди пам'ятали такі слова Марка Аврелія: «Если ты огорчаешься по поводу чего-либо внешнего, то угнетает тебя не сама эта вещь, а твое суждение о ней. Но устранить последствия — в твоей власти. Если тебя огорчает что-либо в твоём собственном настроении, то кто мешает тебе исправить свой образ мыслей? Точно также, если ты огорчаешься по поводу того, что не делаешь чего-либо, предоставляющегося тебе правильным, то не лучше сделать это, нежели огорчаться? — «Но этому препятствует нечто более сильное, чем я». — Тогда не огорчайся, ибо не в тебе причина бездействия». — «Но жизнь лишается для меня цены, если я не сделаю этого». — «Уйди же из жизни без злобы, как ты опочил бы и по совершении своего дела, сохрани благожелательность даже к тому, что стояло на твоём пути».

Це мудрість людська давно минулих часів (121–180 pp.). А тепер:

Три вузли
На ливні нашої історії:
Страх, терпіння, тужіння.

Краще б вузлів було два:
Гордість і слава.

Богдан Мельничук

Богдан Мельничук... Ось якою доброзичливістю Богдан Мельничук збував мої старенькі відчуття до життя: а) подарованою 1280 сторінковою книгою «Дорога до себе» (2012) власних творів. Яка назва! Ми не просто йдемо життєвим шляхом, а завжди всі негаразди й досягнення втілюємо у своє Я. Отож, наше життя завжди є дорогою до себе. Дорогою... «Є тисячі доріг, по яких ще ніхто не йшов, тисячі здорових натур і прихованих островів у житті. Усе ще не вичерпані і не досліджені й людина, і людська земля» (Фр. Ніцше). І недослідженому та невідомому ніколи не буде кінця. А ще нескінченна людська фантазія і захмарна мрійливість... «Коли переведуться Дон-Кіхоти, нехай закриється книга Історії! У ній нічого буде читати (І. Тургенєв). Але в кожному з нас живе Дон-Кіхот, як і у творі М. Лермонтова:

В АЛЬБОМ

1

Нет! — я не требую вниманья
На грустный бред души моей,
Не открывать свои желанья
Привыкнув я с давнишних дней.
Пишу, пишу рукой небрежной,
Чтоб здесь чрез много скучных лет
От жизни краткой, но мятежной
Какой-нибудь остался след.

2

Быть может, некогда случится,
Что, все страницы пробежав,
На эту взор ваш устремится,
И вы промолвите: он прав;
Быть может, долго стих унылый
Тот взгляд удержит над собой,
Как близ дороги столбовой
Пришельца — памятник могилы!..

б) незрівнянним за змістом свого тексту дарчим написом:
«Шановному Івану Семеновичу, доброму чарівникові, який зумів

перетворити осінь життя на творчу весну. З повагою і зиченням нових книг. Підпис. 29. 04. 2013».

Написано коротко, але надзвичайно містко за формою та глибоко чуйно і душевно. Я зовсім розчулений. І такий стан схиляє мене до пісні з книги «Молитовник дитини. Бог завжди зі мною»:

МИ Є РОДИНА

Даваймо разом руки
Складемо до Христа,
Нехай радіє небо
І вся наша земля.
Давайте разом нині
Скажімо до Христа,
Що ми є всі родина
Небесного Отця.

Приспів:

Ми разом є родина (3)
У Христі (Двічі).

Як добре у родині
Життя своє прожити,
Як добре у родині,
Добро й біду ділити.

І як радіє мати,
І як радіє тато,
Коли в своїй родині
Так діточок багато.

Приспів.

Як Бог є нашим татом,
Марія наша мати.
Радіють нині з нами,
Своїми діточками.
Багата наша хата,
Та й ще багатша стане,
Як мир й любов на світі
Усюди тай настане.

Приспів.

Богдан Мельничук

ДОРОГА ДО СЕБЕ

Наковичу
Григорію Сеничовичу,
дитинству гарівничу,
єш зупин
перетворити осінь титів
не твою весну.

З коханою
і зиченням нових
книг —
Г. Мельничук
29.04
2013

В анотації до книги написано: «Збірник текстів сучасного Тернопільського письменника, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата кількох всеукраїнських літературних премій та конкурсів склали твори різних жанрів, не опубліковані в його попередніх книжках. Подано також матеріали про Б. Мельничука і його творчість. Видано до 60-річчя автора».

Я не припиняю дивуватись надзвичайній працездатності Богдана Івановича. Я не припиняю дивуватись різнобічності таланту Богдана Івановича. Я не припиняю дивуватись людяності його творів. А його слова...

Є слова що білі-білі,
Як конвалії квітки,
Лагідні, як усміх ранку,
Ніжносяйні, як зірки.
Є слова, як жар пекучі
І отруйні, наче чад...
В чарівне якесь намисто
Ти нанизуєш їх вряд.

Олександр Олесь

Пишемо... Пишемо і я, і ти, і він, і вона, і... І сподіваємося хоча б на те, про що повідомляє Богдан Мельничук у своєму короткому оповіданні

ПОЕТ І ГОЛУБИ

Поет любив птаство. І птахи любили поета. Особливо — голуби. Вони часто прилітали на єдиний не зашкленений балкон «хрущовки», де поет підгодовував їх соняшниковим насінням, хлібними крихтами, іншою смакотою.

Голуби сідали на поручні, на книжки, на рукописи. На долоні поета. А він, худенький, на схилі років змалілий, укотре цитував їм слова Олександра Довженка з його «Щоденників»: «Стаю такий добрий, що вже птиці сідають на мою сиву голову». І сумно зітхнув.

А потім поет уже не міг виходити на балкон. А ще згодом голуби побачили у квартирі багато людей у чорному. І востаннє — поета. Він їх уже не бачив.

Через кілька днів огрядна молодиця зібрала поетові рукописи у великий мішок і повезла його в пункт прийому макулатури. Поки та, котра за життя була нібито його дружиною, повернулася, ватаг голубів

дзьобиком підняв із столика на балконі клаптик паперу, на якому були віршовані рядки. Поніс, ще не знаючи куди.

У поближньому парку запрямітив на лавочці жінку та дівчину. Вони були схожими між собою. На колінах дівчина тримала розгорнуту книжку. Голуб знизив лет і розтулив дзьобика. Папірець загойдався у повітрі й опустивсь на сторінку. Дівчина прочитала чи не останні рядки поета й вигукнула:

— Мамо, які гарні вірші! Я виросту і теж буду такі писати.

Голуб, задоволено затріпотівши крилами, набрав висоту.

Ось як реально та гарно Богдан Іванович написав про своє братерство, у тому числі й про мене. У мене не було й немає жодної надії, що хтось у майбутньому знайде час прочитати мої численні художньо-літературні та медичні видання. Адже їх багато. Та ще й в цю електронну епоху. І це для мене зрозуміла річ. І не лише тому, що

КРИЧАЛИ:

«Боже, нарешті ми вільні!».

Від чого?

Від чесності, порядності, доброти,

Від усього праведного?

Богдан Мельничук

А й тому, що «Чи багато потрібно для збереження пам'яті про людину? Годину праці мармурника» (А. Карр).

Але ми продовжуємо розмову про сьогоднішня:

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Щиро вітаю Вас і всю родину Сміянів з Великоднем!

У Світлий День Христового Воскресіння бажаємо міцного здоров'я, щастя і благополуччя Вам і всім рідним!

Творчого натхнення Вам у написанні й виданні Ваших незрівнянних мудрих і добро діяльних творів, в яких Ви так щедро ділитесь з читачем пережитим і баченим, які навчають і виховують людей, особливо молодь, — працьовитості, творінню добра на землі, любові до людей!

Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

З вдячністю за Ваші чудові книги і дякуючи Всевишньому Милосердному Богу, що є люди такі, як Ви, на Землі.

Петро Гаврилович Мартинюк і вся моя родина.
Тернопіль, 2013 р.

Величавий і великий Святий! Широко вітаємо Вас і всю родину сміливих з Великоднем! У світлий день Христового Воскресіння бажаємо міцного здоров'я, щастя і благополуччя Вам і Вашій родині! Творого натхнення Вам у катехетичній і виховній діяльності незрівнянних мудрих і добродійних творів, в яких Ви ітак щедро ділитеся з читачами переконаннями і безсмертними, які навчають і виховують людей, особливо молоді, - краєволюбством, любов'ю до добра на землі, любов'ю до людей! Христос Воскрес! Воістину Воскрес! З вдячністю за Ваші чудові книги і дякуємо Всевишньому Милосердному Богу, що є такі люди як Ви на землі! Петро Гаврилович Мартинюк і вся моя родина.
Тернопіль, 2013 р.

Заслужений лікар України, кандидат медичних наук Петро Гаврилович Мартинюк — багатодесятирічний головний лікар на Тернопіллі... Він, мабуть, піонер щодо тривалості перебування на такій посаді в нашій області. Посаді не простій, а складній своїми численними різноспрямованими стосунками з людьми різної освіти, культури, фаху, віку... І чим це можна пояснити? За Дейлом Карнегі — цікавістю до людей. Цікавістю та прихильністю до них.

«...Усі ми — незалежно від фаху й становища в суспільстві — прихильно ставимося до людей, які захоплюються нами. Пригадаймо німецького кайзера. Наприкінці Першої світової війни його зневажали в усьому світі, вважаючи за найжорсткішого серед людей. Увесь народ відвернувся від нього, коли він утік до Голландії, рятуючи власну голову. Коротше кажучи, він викликав до себе таку велику лють, що мільйони німців ладні були роздерти його на шматки чи спалити на вогнищі. І ось у самісінький розпал цієї масової ненависті один маленький хлопчик написав кайзерові простого й щирого листа, висловлюючи доброзичливість і захоплення його особою. Підліток стверджував, що він завжди вважатиме Вільгельма своїм імператором. Кайзер, зворушений цим листом, запросив хлопчика до себе. Той приїхав разом зі своєю матір'ю, на якій кайзер згодом одружився. Отже, цьому тямковитому хлопчині не потрібно було читати книжку «Як здобути друзів і впливати на людей».

Хто хоче мати друзів, той повинен діяти, не шкодуючи сил і часу. Готуючись до тривалої подорожі в країни Південної Америки, герцог Віндзор, тоді ще принц Уельський, кілька місяців старанно вивчав іспанську мову і таким чином здобув шану та прихилив до себе південноамериканців.

Дні народження друзів треба знати, як ви знаєте свій день народження... З наближенням дня народження приходить мій лист чи телеграма. Яке це справляє враження! Часто виявляється, що я один, що я один не забув привітати друга.

Якщо ми справді бажаємо здобути друзів не шкодуюмо своєї захопленості, ентузіазму. Навіть розмовляючи по телефону, вітаймося так, щоб у нашому голосі бриніла радість...

Працівникові солідного нью-йоркського банку Чарлзу Р. Волтерсу доручили підготувати конфіденційну довідку на корпорацію. Він знав, що тільки одна людина президент великої компанії володіє потрібними фактами, тож вирішив домовитись про зустріч. Коли Волтерса провели до кабінету президента, туди зазирнула його молода секретарка й повідомила, що сьогодні немає жодної марки.

— Я збираю марки для свого дванадцятирічного сина, — пояснив президент. І вони перейшли до справи.

Волтерс пояснив мету свого візиту й почав задавати запитання. Президент був млявий, відповідав неохоче, загальними фразами. Ця розмова не подобалася йому. Становище банківського працівника здавалось безнадійним.

— Я не знав, що й робити, — згодом Волтерс розповів цю історію слухачам мого курсу. — Аж ось пригадав епізод з марками в кабінеті президента, і те, що зарубіжний відділ нашого банку збирає марки з листів, які приходять з усіх континентів. Наступного дня я зателефонував президентові компанії і повідомив, що маю марки для його сина. О, мене зустріли з великою радістю! Президент тиснув мені руку так ревно, як, мабуть, не тиснув би і в розпал передвиборної компанії за своє обрання до конгресу США. Усміхаючись, він випромінював доброту і ласку. «Моєму Джорджу особливо сподобається ось ця марка, — казав він розчулено. — А погляньте на оцю: справжній скарб!»

— Півгодини ми розглядали марки та фотографії його сина, — провадив далі Волтерс, — а потім він ще понад годину викладав потрібну мені інформацію, коментуючи її, хоч я не просив його про це. Він розповів усе, що знав. Розповідали і його підлеглі та знайомі, з якими він зв'язувався по телефону. Він засипав мене фактами, цифрами, довідками, кореспонденцією. Висловлюючись мовою газетярів, я зірвав великий куш...

...Ще задовго до нової ери славнозвісний римський поет Публій Сірус говорив: «Ми цікавимось іншими тоді, коли вони цікавляться нами».

Тож, бажаючи прихилити до себе людей, дотримуйтесь першого правила: щиро цікавтесь іншими людьми» (З книги Дейла Карнегі «Як здобувати друзів і впливати на людей» — Київ, 1990).

Бачите, є немало людей серед нас, які розуміються на людських, саме людських взаємовідносинах. І серед них — життя

З ЛЮБОВІ

Ощадним, мудрим будь у слові.
Коли мовчиш — мовчи з любові.
Коли говориш — теж з любові,
І будеш праведним у мові.

Хтось робить зле з лихим у змові,
А ти не приставай обмові.
Не стій в байдужості дубовій.
Ти поправляй його — з любові.
Ти переможений в двобої,
Ти зраджений і терпиш болі,
Ти зраний в душі до крові.
Усе пробач. Прости з любові.
Плекай в глибокім серця схові
Добра малий корінчик кволий,
Ховай від стужі в дні зимові —
І викохаш сад любові.

Марія Влад

І викохаш САД любові... Сад, квітник, поле, полонина, луг, ліс, річка, озеро, море, гори..., пташка і комаха, тварина свійська й дика... Неосяжність природи, неосяжність і безмірна глибина любові в природі, невеликою часткою якої є й людина. Як все ладно в природі і, таке враження, що лише людина намагається внести дисонанс в струнку та злагоджену панораму природи. Ось цьому два приклади: прозою та поезією.

МОНОЛИТ

Данный огород не имеет исключительного значения для всей экономике в целом, но он и не исключение из общей послереволюционной истории, создавший на одну репку — целый монолит бюрократического управления. Для решения хозяйственно-огородных задач приходилось создавать огромное количество инспекторов, учетчиков, лекторов, уполномоченных, агентов, милиционеров. Была создана даже чрезвычайная комиссия по редьке и репке — Чекредрепка.

Армии и трудлагерям требовалась пища. С разрушением экологического механизма движущей силой прогресса на селе стала депеша в смычке с циркуляром. Вот постановление «Об уборке и заготовке сельхозпродуктов», регламентирующее уборку репы:

1. Установить, что уборка репы должна производиться при наличии полной зрелости вершков и корешков. Не допускается перезревание

последних, а также загнивание. (Це щось схоже на сьогоднішнє доручення президента, прем'єра, міністра... хтось комусь, а той ще комусь — І. С.).

2. Обеспечить своевременное выполнение копательно-вытягательных операций в строгой хронологической последовательности. (Це також не новина: дають вказівки ті, хто менш знайомий зі змістом роботи, аніж безпосередні виконавці — І. С.).

3. Убирать репу не позднее 1 ноября, не менее 20 корнеплодов с 1 квадратного метра.

Позволительно спросить: а если репа не поспеет? Легко представить, сколько служилого люду кормится вокруг репки. Дед первым понял пагубность инструкции и притворился неграмотным. Потому репа выросла на славу. Но только она подросла — тут-то набежали плановики-учетчики. 18 миллионов гвардейцев-управленцев... Нынешний аппарат рос куда быстрее, чем репка, и в короткое время по темпам роста вышел на первое место в мире. Конвейер действует четко: верхи пишут, низы отписываются. Сто миллионов бумаг! Для чего они? А в это время деду не с чем сходит из-за дефицита бумаги по нужде... (Василий Селюнин).

И

ГРАЖДАНИН ПОМЕРАНЦЕВ

Гражданин Померанцев
не любил иностранцев,
массажисток, узбеков,
спекулянтов, врачей,
одноглазых, артистов,
гомосексуалистов,
женщин, негров, подростков,
продавцов, цыркачей,
слесарей, пионеров,
прачек, пенсионеров,
моряков, беспартийных, тех,
кто ходит в очках,
педагогов, лифтеров,
экстрасенсов, монтеров,
почтальонов, лекальщиц,
образованных, свах,
нумизматов, доцентов,

диссидентов, студентов,
женщин (впрочем
об этом я уже говорил),
коротышек, евреев,
рыбаков, ротозеев,
адвокатов, туристов,
импотентов, верзил,
секретарш, пацифистов,
теннисистов, плешивых,
недовольных судьбой,
жизнелюбов, афганцев,
шлюх, вегетерианцев.
Гражданин Померанцев
был народным судьей.

Михаил Першин

Але теперішня ситуація ще дає наснагу на майбуття тим, що більшість із нас пам'ятають: «Перше добро в тому, щоб нітрохи не грішити; друге — в тому, щоб соромом не покривати свого прогрішення і не пишатись ним, а, навпаки, — смирятися, коли докоряють, та й самому собі докоряти і з радістю приймати покуту. Коли немає цього, то ніякої сили немає в наших приношеннях Богові» (3 книги «Добротолубіє». Т. 2. Львів, 2009).

Наступне також дуже важливе — це любов до всього, з ким і чим ти спілкуєшся. Адже

Любовь — над бурей поднятый маяк,
Не меркнувший во мраке и тумане,
Любовь — звезда, которою моряк
Определяет место в океане.

Уильям Шекспир

У своєму похилому віці я не припиняю дивуватися явному: людину оточує позитивна аура, людина людині все-таки більше друг і товариш, аніж вовк, усі численні прояви природи спрямовані на користь людини... «...Мы по сущности своей существа духовные. Наш мир — это мир духовный, так что основные силы, управляющие нашей жизнью, могут быть определены как духовные законы. Когда мы «влюбляемся» в эту духовную сущность и устанавливаем наше духовное единство с ней, тогда мы начинаем видеть, что это — прекрасный мир, и что живущие в

нем люди обладают прирожденной красотой. И в этот момент мы начинаем видеть духовным взглядом. Видя доброе во всех людях, мы можем черпать от них добро» (Джон Темплтон).

Це з одного боку. А з іншого — усі ЗМІ переповнені злобою, ненавистю, неповагою, неприйняттям один одного. Не лише ЗМІ, а й сама реальність життя акцентує прояви неповаги людини до людини, людини до природи... О, «Снилась мені дійсність. З якою полегкістю я проснувся» (Станіслав Єжи Лец).

Читачу, навчись помічати добро, яке ховає від тебе диявол:

Принеси мне плод баньяна.
Вот он, господин мой.
Разломи его... Что ты видишь?
Ничего, господин мой.
Сын мой, то, чего ты не видишь, это сущность
и в этой сущности пребывает баньян.
Это — истина, это — личность,
И эта личность — ты.

Упанишады

Такими сотворив нас Господь Бог! І такими ми є — суперечливими:

Твої чари, як в'юнок,
В'ються квітами круг серця, —
Серце мліє, серце б'ється,
Серце в пут солодких рветься,
Серце п'є нектар з квіток,
А в нектарі тім... отрута, —
Серцю милі й жахні пута —
І терпіть не в силі пут,
І без них не в силі бути!

Олександр Олесь

Суперечливість... Суперечливість наша сутність, наш рушій життєвий. Ось погляньте на вершки народні (я не беру навіть ці слова в лапки), які ми вибрали — Верховну Раду України: це і драма, це і мелодрама, це і трагедія, це і комедія, це і цирк, це і Бог один знає що... І таке видовище потрібне людям. Воно збурює й відволікає, воно віддзеркалює мою, твою сутність, воно, це збіговисько, є якісним показником можливостей твого (мого) суспільства, більше того, воно (це

збіговисько) ще й спонукує тебе до міркування... Ось учора, 05.06.2013 року, слухали та обговорювали стан виконання медичних реформ в країні. І, незважаючи на те, що Верховній Раді довіряє лише 1 % населення (це явище не має пояснення, адже Верховна Рада — це я, ти, він, вона і навіть воно), я зробив з цього засідання кілька важливих висновків:

1. Політичний. Я вважав непереконливими підсумки думок експертів про те, що опозиція не має визначених ні тактичних, ні стратегічних цілей. Але виступи на цьому засіданні представників «Свободи», «Удару» та «Батьківщини» засвідчили квалітет та неабияку скупість думки щодо подальшого розвитку медицини в Україні. Мені не вдалося побачити в цих виступах тактичних, а тим більше, стратегічних завдань, які стоять перед згвалтованою медициною. Особливою значущістю не відрізнялись виступи і провладних промовців, які пишалися тим, що на 10 % зменшилась кількість хворих, яких сімейні лікарі скеровують до «вузьких» спеціалістів, порівняно з епохою досімейної медицини. Адже, без використання в повному об'ємі консультативних можливостей сучасності, це шлях до збільшення смертності та подовження хронічних захворювань. Одним словом, політики у своїй тарілці — думка в словах:

Часом думка не в гори,
А на народні збори,
На засідання ради,
На розправи громади
Заблукає несміла,
Чи нема їй там діла?
А колись там тривога
Була й слів перемога,
Були оплески й брава
Й не лиха була слава;
А тепер того не стало,
Та ніщо не пропало.

Олександр Олесь

2. Медичний. Медичні проблеми були, є і будуть найголовнішими в кожному суспільстві. Адже від якості їх вирішення залежить рівень комфортності життя кожного індивідуума і життєздатність усякого товариства. Вирішити цю проблему н а з а в ж д и нікому не під силу. Покращити — так. Слухання у Верховній Раді засвідчили, що з часом

складних проблем медичного спрямування не зменшується, а збільшується. Позитивним у сучасній медицині є те, що дія на покращення послуг медичного характеру населенню є. Це дуже важливо. На сьогоднішній особливим досягненням (з моєї точки зору) є реальне вдосконалення допомоги новонародженим. Маю на увазі оновлені перинатальні центри. Щодо всього іншого час дасть відповідь. Правда, заслужений лікар України з Луганська Леонід Покришка має своє бачення щодо медичних чудо-реформ:

ВОПРОС, НА КОТОРЫЙ МНЕ ПОКА НИКТО НЕ ОТВЕТИЛ, ИЛИ ЧТО НА ЧТО МЫ ХОТИМ ПОМЕНИТЬ

12 сентября 1978 года в Алма-Ате (Казахстан) под эгидой Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ) и ЮНИСЕФ прошла международная конференция, посвященная первичной медико-санитарной помощи. Участники конференции приняли декларацию, которая, по замыслу ее организаторов, должна была существенно укрепить здоровье народов мира. Предполагалось уже к 2000 году достичь приемлемого уровня здоровья народов мира за счет полного и эффективного использования мировых ресурсов, значительная часть которых до того расходовалась на вооружения и военные конфликты, а также начавшихся процессов международной разрядки и разоружения, способствующих высвобождению дополнительных ресурсов для использования в мирных целях и, в частности, для ускорения социально-экономического развития стран, существенную часть которого составляло здравоохранение, а в нем — первичная медико-санитарная помощь.

Увы, ничего подобного не произошло. Сегодня есть страны, где показатели здоровья соответствуют вышеуказанному «приемлемому уровню», а есть такие (в том числе и Украина), где они далеки от него. Слишком много событий, в том числе негативных для экономик стран, произошло с 1978 г. Некоторые же из них, как СССР, попросту перестали существовать, возникло большое количество региональных войн и конфликтов, глобальных кризисов, что не могло не сказаться на состоянии здоровья народов, населяющих эти страны.

Но почему эту конференцию провели именно в СССР? Может, для некоторых молодых читателей это прозвучит неожиданно, но причиной

послужило состояние организации участковой службы (взрослой и педиатрической) на тот период в СССР, признанной экспертами ВОЗ чуть ли не идеальной.

Как известно, отцом-создателем ее был выдающийся советский партийный и государственный деятель академик АМН СССР, народный комиссар здравоохранения СНК РСФСР с 1918 по 1930 год, организатор системы здравоохранения, названной потом его именем, Николай Александрович Семашко. Вот его слова о его же «дитяти»: «...участковый принцип даст возможность врачу лучше знать свой участок, условия труда и быта своего населения, выявлять часто и длительно болеющих, знать своих пациентов, проводить не только лечебные, но и профилактические мероприятия, лучше бороться с возникновением и распространением заразных болезней... участковый врач становится, таким образом, домашним врачом...».

Некоторые умники любят сегодня порассуждать о том, что медицина в царской России была чуть ли не лучше советской, особо выделяя земскую. Но это, как говорится, от незнания предмета, нежелания поработать с первоисточниками. А они очень интересны и поучительны. Как таковой централизованной государственной системы охраны здоровья, подобной нынешней, в царской России не было вообще, хотя департамент в правительстве существовал, но как надзирающий орган.

Медицина финансировалась по-разному. На периферии финансирование осуществлялось из земств (местного самоуправления), где основным лицом выступал земский врач. Такой себе прообраз нынешнего упорно насаждаемого семейного врача. Чаще всего — один на 20–30 верст и на 10–20 и выше тысяч душ.

Но, что самое интересное, в городах организация медпомощи была еще хуже периферийной, потому что больницы финансировались из муниципалитетов, еле влачивших свое существование. Кроме того, медпомощь рабочим и служащим оказывали заводские и фабричные больницы и амбулатории, так называемые казенные и богоугодные заведения при монастырях, больницы, построенные за средства меценатов.

Стратегии по предупреждению заболеваний, охране здоровья подданных царя-батюшки не существовало.

В связи с этим на рубеже XIX–XX вв. средняя продолжительность жизни среди населения Российской империи составляла всего 32,3 года (31,3 — для мужчин и 33,4 — для женщин). Для сравнения: в Англии — 46, во Франции — 47,4, в Дании — 51,9, в Норвегии — 52,2, в Швеции — 52,3. Смертность была крайне высокой во всех возрастных группах — как в детском, так и в рабочем возрасте.

Особенно высокими показателями отличалась детская смертность. Здесь по всем возрастным группам от 0 до 15 лет Россия занимала первое место в мире. В 1900–1909 гг. в стране ежегодно рождалось 4,8–5,2 млн человек, из которых в возрасте до года умирали 1,1–1,3 млн чел., что составляло 22–27 % всех родившихся младенцев. Показатель младенческой смертности в 1911 г. — 237 на 1000 родившихся (сейчас, если этот показатель выше 10, он считается уже плохим). Прирост населения происходил лишь по причине того, что среднее количество детей в семье равнялось 6 (сегодня в Украине — меньше 2).

Сотни тысяч жизней уносили эпидемии. Число заболевших сыпным тифом в Российской империи в 1916 г. составило 133,6 тыс., но только у 20 % проводилось больничное лечение!

В 1905–1909 гг. Россия демонстрировала первенство по смертности от оспы, кори, скарлатины, дифтерии, коклюша. Чесоткой и малярией в 1912 году болело больше, чем гриппом (4 735 490 и 3 537 060 чел. соответственно против 3 440 282 чел.). Постоянно давала о себе знать холера. К примеру, в 1909 г. от нее умерло 10 677 чел., а уже в 1910 г. — 109 560 чел., т.е. в 10 раз больше. Уверенно рос ежегодный показатель заболеваемости туберкулезом: от 278,5 тыс. в 1896 до 876,5 тыс. в 1913 году.

Не вдаваясь в подробности, скажу лишь, что главными причинами плохих показателей здоровья населения царской России были нищета значительного числа населения России, его неграмотность, отсутствие элементарных или удобоваримых санитарно-гигиенических условий проживания, малодоступность медицинской помощи и прочее. Такой вот «дар» от «благополучной» России и был оставлен новому государственному образованию.

В стране, провозгласившей социализм, в очень сжатые сроки были разработаны теоретические и организационные основы совершенно

новой системы охраны здоровья. Главными принципами являлись: государственный характер и плановость, профилактическое направление, общедоступность, бесплатность и высокое качество медицинской помощи, единство медицинской науки и практики.

Стали решительно проводиться такие мероприятия, как оздоровление населения, организация общественного питания на научно-гигиенической основе, профилактика инфекционных заболеваний, создание санитарного законодательства, организованная борьба с туберкулезом, венерическими заболеваниями, алкоголизмом и другими социальными болезнями, обеспечение общедоступной квалифицированной медпомощью и лечением.

Огромная работа была проведена по созданию совершенно новой системы управления здравоохранением, борьбе с инфекциями, профилактике заболеваемости. На кардинальное улучшение качественных показателей здоровья была направлена деятельность Совета врачебных коллегий Народного комиссариата здравоохранения, самого комиссариата, созданного в 1918 г. Делу укрепления здоровья населения поспособствовали и введенные в действие декретами правительства страхование работающих на случай болезни, национализация аптек и пр.

Неоценимый вклад в дело борьбы с инфекциями, эпидемиями, предупреждения завоза инфекций из-за рубежа, налаживания прививочной работы и др. внесли организованные в 1918 г. в составе Наркомздрава санитарно-эпидемиологическая секция, а в отделах здравоохранения исполкомов местных советов (с 1919 г.) — санитарно-эпидемиологические подотделы, введенные декретом СНК РСФСР, единая организация санитарного дела (1922), обучаемые быстрыми темпами сангигиенисты, расширяемая сеть СЭС.

Все это привело к радикальному улучшению показателей, характеризующих состояние здоровья населения. В течение 20-х годов прошлого столетия практически удалось обуздать все вышеуказанные эпидемии, массовые вспышки детских и инфекционных заболеваний.

Но особого внимания заслуживает созданная именно в СССР система первичной медико-санитарной помощи, как известно,

впоследствии названная почти идеальной. Здесь прошу внимательно вникнуть в то, о чем скажу ниже.

Потрясающей по своей простоте и рациональности оказалась сотворенная умом и прозорливостью отечественных организаторов здравоохранения система лечебно-профилактической помощи (ЛПП) населению. Главные достоинства ее — всеохватность, простота и доступность. Это удалось достичь разделением ЛПП на внебольничную, стационарную (больничную) и санаторно-курортную. Внебольничная помощь, в свою очередь, дифференцировалась на амбулаторно-поликлиническую и скорую медицинскую помощь.

Учитывая разные условия проживания, отдельно выделили ЛПП городскому и сельскому населению, рабочим промышленных предприятий, детям, беременным женщинам, а в зависимости от медицинского образования — врачебную (осуществляемую лицами с законченным высшим медицинским образованием) и доврачебную (оказываемую лицами со средним медицинским образованием — фельдшерами, медсестрами, акушерками). Вершиной же системы ЛПП стали территориальный (по месту проживания граждан) и производственный (по месту работы) принципы медобслуживания.

Участковые терапевты и педиатры на территории проживания взрослых и детей, цеховые врачи по месту работы граждан сумели, создав так называемые паспорта участков, добиться максимально возможных успехов в деле профилактики и лечения заболеваний. Именно благодаря этому принципу в начале 60-х годов прошлого столетия сангигиенисты и политики заговорили о возможно полной ликвидации туберкулеза среди населения. Как известно, нынче в нашей стране мы наблюдаем эпидемию этого заболевания.

И именно этот принцип современные реформаторы методически разрушают до основания (с 2020 г. должности участковых терапевтов и педиатров предписано ликвидировать вовсе), хотя даже сегодня, в период кризисных явлений в экономике страны, при наличии в здравоохранении множества проблем, связанных со значительным его недофинансированием, в Украине за год на амбулаторно-поликлинических приемах обслуживается около полумиллиарда наших граждан, в том числе на дому. Но они не просто обслуживаются одними терапевтами или педиатрами, а при

необходимости — многими так называемыми узкими специалистами. Такого нет ни в одной стране мира.

И не потому ли едут и едут к нам наши бывшие соотечественники, чтобы, образно говоря, «пройти профосмотр» на бывшей родине, потому что на новой это зачастую сделать очень сложно, а порой просто невозможно.

Но не парадокс ли — ехать из страны, где на здравоохранение выделяется на порядок, а в такой стране, как США, на два порядка больше денежных средств? Отвечаю: нет, это естественное следствие истинного положения вещей, свидетельствующее о высочайшей эффективности еще не «добитого» семашковского здравоохранения (его бьют, бьют, сажают на безрыбье, не финансируют, как положено, а оно, как птица феникс, каждый раз возрождается из пепла).

Я могу согласиться, что в забытом, забитом селе или поселке семейный врач с полным оснащением и соответствующей подготовкой окажет более эффективную медпомощь, нежели участковый врач местной больницы или врачебной амбулатории, но зачем городить (прошу прощения за каламбур) огород в городе? Зачем придумывать принцип свободного выбора врача, если он разрушает принцип территориальности? Зачем из семейного врача (пардон) делать мини-поликлинику, разрешив ему быть юрлицом, диагностом и всеумеющим лекарем, завершающим лечение, при наличии рядом соответствующе подготовленных узких специалистов, которые обязаны выдавать нагора гораздо более качественную диагностику и лечение?

Зачем мы по части первичной медпомощи населению сознательно (или бессознательно?) из цивилизованной страны превращаемся в какое-то Сомали или в очень давно морально отслужившее свое земство? Лично я этого не понимаю, как и тысячи врачей первичного звена, руководители амбулаторно-поликлинических учреждений, которых без особых объяснений заставили работать в новых условиях.

Я уверен, что если реформаторы не одумаются и семейная медицина покатится по рельсам, проложенным в неизвестное, то на обочине останутся многие наши сограждане, коих такая медпомощь не коснется вовсе, которые не смогут пройти вовремя доселе банальный, но зачатую столь нужный для своевременного выявления серьезного заболевания

профосмотр, заставляющий больного вовремя обращаться за медпомощью, тем самым успевая спастись от неизлечимого недуга; многие же пациенты, которых станут лечить до полного излечения исключительно семейные врачи, очень скоро будут требовать гораздо более серьезной и квалифицированной медпомощи... Если только успеют ее получить...

Но мне не хочется заканчивать статью на такой ноте. Я хотел бы дать совет. Кому? Какое это имеет значение? Тот, кто разбирается в проблеме, поймет.

Я посоветовал бы... отказаться от ликвидации участковой медслужбы с ее участковыми терапевтами и педиатрами, назвав ее, если кому-то угодно, службой первичной медицинской помощи взрослому и детскому населению. Я бы оставил нетронутой систему поликлинической медпомощи, территориальный принцип медобслуживания, создав (если надо) домовую, поселковый, производственный — как угодно, но чтобы ни один гражданин — ни взрослый, ни ребенок — не оказался не охваченным диспансерным наблюдением.

Я бы оставил и семейных врачей, если в том есть надобность. Для глубинки. Куда, как говорится, ни лошадь не доехать, ни самолетом не долететь. А также для желающих иметь такую медпомощь.

А почему кому-то показалось, что участковая служба в глубоком кризисе? Так это не от плохой квалификации участковых врачей (хотя порой и поэтому), а от безденежья, сознательно или бессознательно сотворенного, которое и из самой хорошей службы (и идеальной тоже) самую неэффективную и низкокачественную легко сделать может.

Давайте же не погубим наш идеал, не выплеснем с потоком непродуманных реформ дитя — первенца нашего, единственного в мире («Новости медицины и фармации в Украине» 19 ноября 2012).

У мене після цієї статті з'явилось бажання сказати таке про Леоніда Покришку: а) достатньо цієї статті, щоб присвоїти йому ступень кандидата наук (якщо він його не має) *ex tempore* (негайно); б) якби я продовжував обіймати посаду ректора, то я запропонував би Леоніду Покришку посаду завідувача кафедри організації охорони здоров'я.

Але в мене є й продовження своєї думки: найменше уваги приділялось і приділяється найважливішим і найдешевшим чинникам

(природним), які мають вирішальну роль в оздоровленні людини, насамперед, дитини. Це стосується всіх країн світу, але найбільше — України. Це — п о в і т р я, в о д а, х а р ч у в а н н я і р у х. Без використання в повному обсязі цих чотирьох природних факторів сподіватися на помітні зрушення в здоров'ї популяції — марна справа. Необхідно прищеплювати людині невід'ємність цих чотирьох природних факторів одразу від народження, усіма можливими засобами, а в жодному разі не підтримувати любов до пігулок, різного характеру ін'єкцій, особливо внутрішньовенних. Мене дивує, що цього ми всі не можемо усвідомити (національна медична академія України, членом якої є і я та законодавці «мод» — МОЗ України, кожен медичний працівник, кожна людина). А в тім:

Но, чтобы обрести признанья в наше время,
Потребно честь и стыд отбросить, словно бремя.
Бесстыдство — вот кумир, кому подчинены
Все сверху донизу: сословья и чины.

Пьер де Ронсар (1524–1586)

Можливо, правий Мольєр: «Медицина — одна з найбільших помилок людства». Отже, прапором перемоги за здоров'я людності може бути лише одне — єднання з природою, часткою якої є кожний землянин. Адміністрування, у тому числі й реформи, є хибний шлях людської самовпевненості. Ось і я не втримався від «реформування» та пропоную таке: усім людям похилого віку надати можливість проживати в умовах єдності з природою — в обмін міського житла пропонувати сільське. Ця моя пропозиція виходить не з багаторічних наукових досліджень, а лише з особистого досвіду. Останні 16 років я мешкаю в селі (до речі, перші 16 років життя я також мешкав у селі) та дихаю свіжим повітрям, п'ю артезіанську воду, вживаю овочі та фрукти, які сам вирощую на своїй присадибній ділянці, постійно в русі... Які наслідки всього цього?

1. Я продовжив тривалість свого життя (мені виповнилося 85 років), що в умовах міста було б неможливо.

2. Моя творча праця з віком не зменшилась, а навпаки, стала більш жвавою. За роки проживання на природі я написав та видав понад 30 книг медичного та літературно-художнього спрямування. Чому це стало можливим? Тому що тут чудові і день осені, і ніч зими, і ранок літа, і...

ВЕСЕННИЙ ВЕЧЕР

Тихо струится река серебристая
В царстве вечернем зеленой весны.
Солнце садится за горы лесистые.
Рог золотой выплывает луны.
Запад подернулся лентою розовой,
Пахарь вернулся в избушку с полей,
И за дорогою в чаще березовой
Песню любви затянул соловей.
Слушает ласково песни глубокие
С запада розовой лентой заря.
С нежностью смотрит на звезды далекие
И улыбается небу земля.

Сергей Есенин

3. Постійне спілкування з природою дало мені змогу не вживати (жодного разу) заспокійливих та снодійних лікарських препаратів. Усе, про що я кажу, — це лише мої враження, і я розумію, що «Найважче — пізнати себе, найлегше — давати поради іншим» (Фалес). Я лише цим хочу підкреслити, що щільне спілкування з природою несе людині не лише заспокоєння, а й радісні відчуття. А «Коли можливість повідомити радість дорівнює бажанню, людській душі не треба іншого раю» (Персі Біші Шеллі).

4. Мітинги антифашистські, «Врятуй Україну» та багато інших не спричиняють значних емоційних зсувів в організмі, адже вони пригнічуються позитивним впливом природи (не менше від 3-х разів щодня я роблю «обходи» своєї садиби). Глибину, всебічність дії докільля на мій організм неможливо описати пером, змалювати пензлем, викласти нотами, виліпити з глини чи мармуру... Сьогодні, о 6:30 ранку (10 червня 2013 р.), я пішов на город заготовити для борщу цибулю, кріп, петрушку... Ви, читачу, безумовно, уявляєте красу кожної з названих рослин. Вони не лише зелені та темно-зелені, з неймовірною структурою кожна, а ще й із блискучими росинками на поверхні, які надсилають свої відлуння головному джерелу свого розвитку — с о н ц ю. Сонцю... Сонцю, до якого зверталася й Ліна Костенко:

Вечірнє сонце, дякую за день!
Вечірнє сонце, дякую за втому.
За тих лісів просвітлених Едем
і за волошку в житі золотому.
За твій світанок, і за твій zenit,
і за мої обпечені zeniti.
За те, що завтра хоче зеленіть,
за те, що вчора встигло оддзвеніти.
За небо в небі, за дитячий сміх.
За те що можу, і за те, що мушу.
Вечірнє сонце, дякую за всіх,
котрі нічим не осквернили душу.
За те, що завтра жде своїх натхнень.
Що десь у світі кров ще не пролито.
Вечірнє сонце, дякую за день,
за цю потребу слова, як молитви.

Тут же мимохідь я набрав повну чашку пишної та червоної полуниці, на що із заздрістю поглядали вже стиглі суниці. Уже давно достиглі черешні, яких залишилося одиниці, із сумом дивилися на мене та свою густо вкриту листям годувальницю, прощаючись до наступного року. А квіти!? Господи, яких лише чудес Ти не створив для людини!? Дивлюсь я на півники (ірис), які вже залишають нас, розглядаю пахучу квітку з надзвичайно складними візерунками, які повною мірою не може відтворити жоден митець. А різноманітні троянди?! Я не знаю назви двох кушів троянд, заввишки близько двох метрів, які притулилися до мого забору та на яких неймовірна кількість розпуклих розових квіток. Вони кличуть до себе мене, тебе, бджілку, джмеля... Усіх квітів на своєму городі навіть я не можу описати. Якимось чином до нас «затесалися» навіть любимі мною волошки та червоний мак. Що не крок на своєму огороді, то нове чудо п р и р о д и. А з чого ввечері я п'ю чай? З меліси, листків шавлії, смородини, вишні, лаванди...

5. Тривалий час спілкуючись із природою, я усвідомив думку Блез Паскаля: «Людина є, власне, *отне animal* (всіляка тварина)», а тому «Людина не ангел і не бидло; нещастя в тому, що хто хоче бути ангелом, стає бидлом».

Єдність Господа Бога та природи є вірним джерелом діяльності на Землі. Людино! Не переоцінюй себе! Як це зробив, наприклад,

ФУЛЬ, ЦАР ЄГИПЕТСЬКИЙ

Фуль, син Гора, цар Єгипту,
Покорив усі краї
Від усть Нілу по далекі
Океанській плаї.

А вертаючи з військами
По пустині пісковій,
Він знайшов оазу гарну
І величний храм у ній.

Гордо він у храм вступає,
Жертву щедрю склада,
К Божій виручні підходить
І ось що проповіда:

«Ти, огнемогуча сило,
Ти, правдивий і святий,
Що бігом своїм ефірним
Повертаєш світ цілий, —

Ти скажи: передо мною
Хто міг так усе і вся
Побороть, по мні хто зможе
Доконать таке, як я?»

Вирочня до нього мовить:
«Перший Бог отсе зробив,
Потім слово, а дух третій,
Що тих двох звика злюбив.

А ти, смертний, геть із храму,
Бо не знаєш часу ти,
Як моргне на тебе фатум —
І ти щезнеш баз мети».

Фуль жахнувся, із храму вийшов,
В пальмовий пішов лісок —
Тут його й убили слуги
І сховали у пісок.

Іван Франко

П р и р о д а... Це ж вона прикрашає життя людям різного віку, це ж вона є найвищою нагородою для людини похилого віку, це ж вона, і лише вона, надихає homo sapiens на індивідуальні здобутки в різних галузях

життєвої діяльності, адже «Сила природи дуже велика» (Цицерон). І це ж вона, «Природа питаєт всю вселенную» (Амарасий Макробий. IV–V вв. н. е.). Та більше того, природа є профілактичним і лікувальним (краще написати — оздоровчим) комплексом для кожної людини. Жаль лише, що стійким недоліком нашим є відсутність повсякчасного адекватного бажання співпраці з природними чинниками.

Співпраця з природою, а не співіснування, і розпочинати таке дійство необхідно з дня народження, а краще — ще до народження, адже «Я раджу вагітній постійно звертатися до своєї майбутньої дитини, розповідати про все, що вона робить, бачить, відчуває; і в цьому часі, а не лише тоді, коли дитина вже народилася, роль мови, пісні є неоціненною» (Зореслава Шкіряк-Нижник). Нам батькам, бабусям і дідусям, а особливо мамі, треба знати, що людина виховується з «пелюшок!» «Дитя вносить у життя матері чарівну пісню мовчання. Від кількості годин, які мати проводить над ним, коли воно ще саме нічого не вимагає, а живе від думок, якими дбайливо його обкутують, залежить зміст тієї пісні, програма, сила, творчість; мати в тихому спогляданні дістає натхнення, якого потребує праця, виховання» (Ян Корчак). Коли дитина підрастає, вона з усією ясністю усвідомлює, що

НАЙЦІННІШЕ, ЩО МАЮ

Зранку стану я —
Коло мене матінка моя.
Голівоньку свою підведу зі сну
І «Добрий ранок» матусі скажу.
Ти подарувала мені цей світ.
Де зелені діброві і де квітів цвіт,
Подарувала мені життя —
Найцінніше, що маю я.
Коли я хворіла, ти мене лікувала,
Щодня мене пестила і цілувала.

*Олександра Мудрак
(смт Гусятин, Тернопілля.
«ВЖ» 8. 05. 13)*

Отож, архітектура поведінки і життя людини — дитини найперше, залежить від мами, а потім від інших близьких, від їхніх вчинків, слів, взаємовідносин; потім — від школи та повсякденного оточення на

«вулиці»; і наостаннє — від програм партій, уряду, президента, царя, короля...

Окрім того, архітектура поведінки і життя людини / дитини значною мірою залежить і від спілкування з природою, про що пише й Василь Олександрович Сухомлінський (із його вибраних творів, т. 3. К. : 1977)

ПРИРОДА Й КРАСА

Краса природи відіграє велику роль у вихованні духовного благородства. Вона виховує в душі підлітка (не лише підлітка — І. С.) здатність відчувати, сприймати тонкощі, відтінки речей, явищ, порухи серця.

Природа є джерелом добра, її краса впливає на духовний світ людини лише тоді, коли юне серце облагороджується вищою людською красою — добром, правдою, людяністю, співчутливістю, непримиренністю до зла. Багаторічний досвід переконує, що безсердечними, бездушними «потрошителями» живого, безжалісними марнотратниками краси природи стають ті діти й підлітки, в душах яких притуплене почуття добра, не має щирого прагнення стати кращими. Притуплення почуття людської гідності веде до того, що людина не бачить краси природи. Краса природи як засіб емоційного, естетичного й морального звучить тільки в загальній гармонії всіх засобів духовного впливу на особистість. Вона для підлітка є передусім школою культури естетичного сприйняття. Краса природи виховує витонченість почуттів, допомагає відчувати красу людини. Своє виховне завдання я бачив, щоб емоційно-естетичні багатства, здобуті в процесі спілкування з природою в роки дитинства, в підлітковому віці входили в духовне життя як одна з найглибших людських потреб, щоб пізнання природи глибше, ніж у дитинстві сприяло пізнанню красивого, високого в самому собі, утвердженню людської гідності. Пізнаючи відтінки краси природи, хлопчики й дівчатка переживали життєрадісне почуття повноти духовних сил, жадоу до пізнання все нових джерел естетичного багатства.

У підлітковому віці людина більше, ніж у будь-який період свого морального, розумового, емоційного й естетичного розвитку, потребує тонкості, глибини, емоційно-естетичної виразності сприйняття навколишнього світу. Логічне пізнання наукових істин і закономірностей вимагає облагородження думок почуттями. Одним із джерел цього

облагородження є краса природи, бо й джерелом думки, пізнання, відкриття істини для підлітків теж є світ природи. В роки отроцтва сприйняття естетичних якостей світу зливається з поглибленим логічним пізнанням, мисленням, проникненням у природу речей і явищ. Чим глибше, тонше логічне пізнання, чим яскравіше зв'язані з ним інтелектуальні почуття, тим значніший вплив естетичних якостей природи на духовний світ підлітка. В єдності логічного і естетичного пізнання, у злитті інтелектуальних і естетичних емоцій джерело того, що підліток пильніше, уважніше вдивляється в людей, бачить людину, відчуває її внутрішній світ.

У роки отроцтва перед людиною відкривається суть таких наукових істин, як вічність матерії, безмежність Всесвіту, перехід енергії із одного виду в інший, єдність живого й неживого. Проникнення в суть цих істин є для підлітків настільки яскравим, несподіваним одкровенням, що цю лавину знань, вражень треба не тільки глибоко осмислити, а й пережити. Якщо цього немає, то процес логічного пізнання позбавлений душі — почуття подиву перед могутністю розуму, а в цьому почутті — джерело жадоги знань. Пережити, відчути ці істини підліткові треба для того, щоб вони не приголомшили його своєю величчю, не викликали в нього розгубленості.

Середовищем, фоном для переживання цих важливих світоглядних істин є краса природи. Коли перед свідомістю підлітків розкривається логічний бік істин і закономірностей, я вів їх до лісу, в сад, на берег ставка, в поле, — туди, де, за словам Пушкіна, «байдужа природа сяє вічною красою». Під впливом хвилюючих думок, що виникали в підлітків в процесі пізнання, загострювалось емоційно-естетичне бачення світу. Ідею вічності, незнищеності матерії я навмисне вперше відкрив перед свідомістю підлітків в ті дні, коли природа почала пробуджуватися від зимового сну. Ми пішли на луг зворушені, здивовані величчю ідеї. Підлітки по-новому побачили весняну природу. Краса життя асоціювалася в їх інтелектуальному й емоційному світі з думкою про вічність і незнищеність матерії. Я побачив, як звичайні, відомі речі справляють на хлопчиків і дівчаток нове, несподіване враження.

Ніколи не забуду, як широко відкритими від подиву очима дивились Толя, Данько й Коля на осяяні вечірнім сонцем верби. Кущі верболозу

набули першого весняного забарвлення. Воно грало, переливалося в сонячних променях. «Життя вирує навколо», — сказав Данько і в цих словах я відчув новий, зовсім не той, що в роки дитинства, подив перед красою. Це було нове емоційно-естетичне забарвлення думки.

Зустрічі з природою в період пробудження життя (напровесні), буйного розквіту, zenіту життєвих процесів (в середині літі) і в період завмирання (восени) стали для підлітків естетичною потребою. Думка про безмежну різноманітність життя поглиблювала естетичне сприймання. Хлопчики й дівчатка по-новому побачили гаму осіннього вбрання лісу, помітили нові відтінки в сяянні осіннього сонця. Вони вперше відчули й пережили своєрідну красу оголеного лісу, помітили десятки найтонших проявів життя. Немов би крізь призму ідей про вічність і незнищуваність матерії, про нескінчену різноманітність життя підлітки побачили життя в холодному, *застиглому* (це слово дівчаток, здивованих грою осінніх барв) ставку, в покритих помороззю полях, у в'янутих вербах і тополях. Потреба в естетичному спілкуванні з природою кликала хлопчиків і дівчаток до лісу, в луг, у поле навіть взимку, коли, здавалось б життя цілком завмирає. Вони почули, побачили, відчули життя в лісі навіть у тріскучий січневий мороз.

До ідеї про безмежність Всесвіту я навмисне привів хлопчиків і дівчаток в ті ясні осінні дні, коли життя зоряного неба особливо бурхливе: в серпні й вересні наша планета зустрічає на своєму шляху рої метеоритів, і вічне небо в цей період осяюється «падаючими зірками». Немає ідеї, істини, яка б сильніше бентежила думку, ніж ідея безмежності Всесвіту. В темні зоряні ночі в кінці серпня ми сиділи на запашному сіні, хлопчики й дівчатка дивилися в глибоке небо й намагалися уявити собі безмежність. У хлопчиків і дівчаток стала тоншою чутливість до краси відтінків ранкової й вечірньої зорі, блакитного небосхилу. В похмурі осінні дні, коли небо надовго облягали сірі хмари, хлопчики й дівчатка дивлялися, щоб побачити як десь виринає шматочок блакиті.

По-новому тепер хлопчики й дівчатка сприймали красу сонця. Якщо в роки дитинства воно було для них казковою історією, яка, хапаючись за небосхил йшла в свій чудовий сад і вкладалася спати, а фантастичні Ковалі-Велетні готувалися до завтрашньої праці, то тепер краса сонця відкривалася зовсім по-іншому. Сонце постало перед зачудованим і

допитливим поглядом як могутній світ таємних процесів, що є джерелом усього живого на землі. Це одкровення забарвлювало наші думки про навколишній світ яскравими естетичними почуттями. Хлопчики й дівчатка вдивлялися в гру вечірньої і ранкової зорі, в барви веселки у відображення ніжних відтінків небесного склепіння в дзеркальній поверхні ставка. Краса пробуджувала інтелектуальні сили, загострювала допитливість. Скільки складних, несподіваних питань поставили хлопчики й дівчатка тими літніми вечорами, милуючись вечірньою зорею і вслухаючись у музику природи.

У дитячі роки світ природи відбувався в свідомості передусім в яскравій, хвилюючій казці: крила фантазії несли дитячу допитливість у далекі світи. Коли діти бачили, як з-під холодного торішнього листа пробивалась ніжна квітка проліска, то це дивовижне, величне явище природи — народження квітки — відбувалося в їхній свідомості прекрасною казкою: сонечко розтопило на дереві сніжинку, гаряча крапля впала на землю, розтопила крижаний панцир, зігріла землю, і там, де вона впала, виросла квітка, побачила сонце, ясне небо і, з подивом глянувши довкола, сказала: «Який прекрасний світ!»

Так було в дитинстві. Час казки і тепер не минув, але крила фантазії несли в інший світ: хлопчики й дівчатка створювали казки про Красу і Потворність, про Добро і Зло. Фантазували хлопчики й дівчатка і про далекі зоряні світи, про космічні польоти, про нові, невідомі людині форми життя й мислячих істот. А пізнання природи, її краси осягалось тепер не казкою, а мудрістю думки. Ось твір, складений Лідою:

УРАНІШНЯ ЗІРНИЦЯ

Я люблю зустрічати сонце. Задовго до сходу воно сповіщає про своє пробудження. Забарвлює своїми променями нічний небосхил, гасить зорі. Барви на небі грають, тремтять. Біля самої землі — темна, багряно-червона смуга. Далі — оранжева, потім — рожева, блакитна, лілова, синя. Де, в якій глибині сонячних надр народжується ця краса? Що там відбувається? Як запалився вогник життя на землі? Чи завжди сяятиме сонце? Що жде землю, коли воно погасне?

Сонце ось-ось впливе з-за лісу. Барвисті смужечки гаснуть, небо рожевіє, мов квітка, вмита дощем. Промені сонця вже позолотили верхів'я дерев, а його ще не видно. Ось з-за горизонту виглянула іскорка,

вона росте, ось уже палає вогнище. Небо на сході палахкотить, спалахнули іскри в крапельках роси на траві. Все пробудилось, все зустрічає сонце. Могутній столітній дуб — це теж сонце. І вітер. І ніжна стеблина трави. І кам'яне вугілля, і тепле молоко — все створило сонце.

Краса природи... Вона впливає на все навкруги, вона гармонує із закликком Євгена Безкоровайного:

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Христос Воскрес!
Співають дзвони лунко —
гармонії святочної
хорал,
і крашанок грайливим
поцілунком
свої серця єднає
дітвора.

Христос Воскрес!
Душа, мов на долоні,
відкрита сподівання
і вітрам.
В зеленому весняному
фелоні
Земля перетворилася
на Храм.

Христос Воскрес!
Як котики вербові,
як проліски, як листя,
як трава...
З Господньої
зіп'ялися любові
ці благовісні
у віках слова.

Христос Воскрес!
Як передвістя віри,
гармонії і ладу
на землі.
Як надзнамення
Божої офіри

Людині, птаху,
дереву, бджолі.
Христос Воскрес!
Як духу блага сила,
щоб смисл буття
позбути суєти.
А би душа оперлася
на крила,
коли сягнути схоче
висоти.
Христос Воскрес!
Легендою, казково —
і не потрібно
інших нам чудес.
Як переможно
все цвіте навколо!
Христос Воскрес!
Христос Воскрес!

Бачите, читачу, як багато чинників сприяє вихованню людини, насамперед дитини. Користуймося ж активніше порадами розумних людей!

Процес виховання, іншими словами, удосконалення особистості, є безперервним. Ось мені довелося мати приємність побувати на урочистостях з приводу закінчення моєю онучкою Вігусею початкової освіти в школі № 3 м. Тернополя. На що я з приємністю звернув увагу — у концерті дітей 4-В класу, тією чи іншою мірою, брали участь усі учні класу. Таким чином, керівнику класу Любові Богданівні вдалося втілити в життя важливу рису виховання — колективну відповідальність за свої дії в суспільстві та впевненість у собі й майбутті: діти тричі в різних варіантах своїх художніх творів повторили слова: ми розумні й чемні.

*Це один з епізодів урочистостей: виступає в актовій залі школи
й моя онучка, яка закінчила четвертий клас на «відмінно»,
з похвальною грамотою, (перша справа).*

Ми любимо своїх дітей, але буває й таке, про що треба пам'ятати: «Зачароване фатальне коло: недоліки дитини заважають любити її, але допомогти позбавитися від них можна, лише люблячи... Якщо дитина відчує, що її не люблять, вона піде від нас, рятуючи свою душу і тоді... все даремно. Ті, що позбавлені любові, потребують її найбільше» (Симон Соловейчик).

Закінчилися урочистості шкільним вальсом дітей зі своїми близькими. На цій фотографії на сцені я (весь сивий) танцюю зі свою улюбленицею, Вітуською.

Більш хвилюючих та піднесених хвилин я, мабуть, не зможу пережити до кінця свого життя. Мої почуття: «Почуття прекрасного — це безумовно вроджена філогенетична ідея. Хто вчив дитину 4–5 років, що ця людина гарна, а інша — потворна, що середньовічні будинки у старій

частині міста — прекрасні, а нові коробки у спальних районах — потворні, що Перший концерт для скрипки з оркестром Бетховена — це чарівне царство, а пісні у виконанні Кобзона — цілковитий несмак? Пригадую, як у молодшій групі дитячого садка я стояв над пісочницею, а бетховенська мелодія концерту для скрипки зводила в моїй уяві просто над цією пісочницею чарівний храм, який захоплював усе моє єство, усю мою сутність. Навряд чи коли-небудь пізніше, роками займаючись музикою, накопичивши величезну кількість музичної інформації, я так тонко, так вишукано, так зворушливо і водночас так розумно, так осмислено насолоджувався музикою, коли дитиною 4-5 років стояв над пісочницею. Вочевидь відчуття прекрасного і потворного в естетичному стосунку так само філогенетично притаманне людині, як і відчуття солодкого й гіркого смаку» (Ілько Лемко).

І в цей час у моїй душі лунає пісня:

БОГ ЛЮБИТЬ ВСІХ ЛЮДЕЙ

Бог любить всіх людей:

І мене, і тебе,

І великих, і малих

З любов'ю приймає.

Приспів:

Всім скажіть,

Вість усім несіть,

Що Отець Небесний

Радо всіх прийме!

Він свого Сина дав

І мені, і тобі,

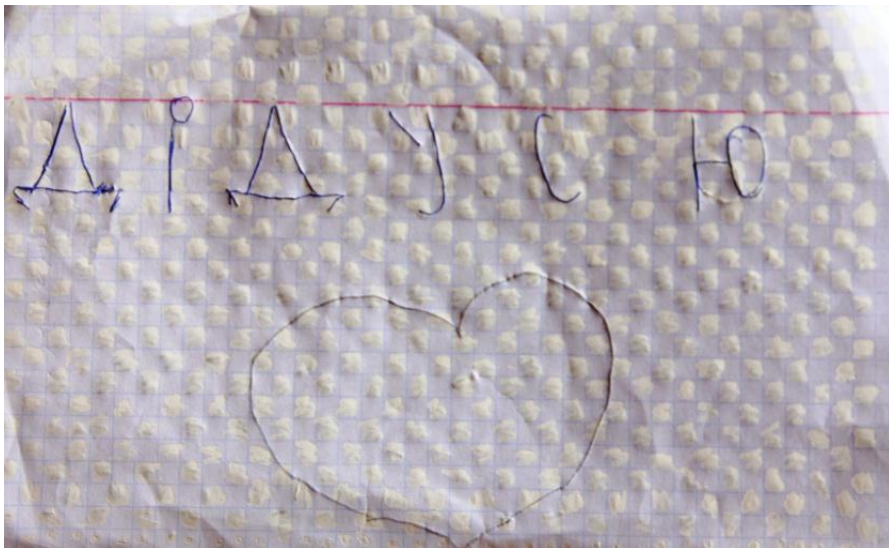
Щоб не страждати більш

Людам на землі.

Приспів:

*(із книги «Молитовник дитини.
Бог завжди зі мною». 2009)*

А моя люба онука Вітуся так висловила своє ставлення до мене за участь у її урочистостях:

Ясно і зрозуміло: з л ю б о в ' ю! Моя онука до мене!

Дійсно, Бог любить усіх людей. І більшість людей любить один одного. Як от:

Вельмишановний Іван Семенович!

З вдячністю за Вашу 25 книгу. Такі книги читаються за один вечір. Дійсно, у нашому житті багато смішного, але такий він світ і такі в ньому люди. Інколи не гріх і посміятись. Саме головне, Іване Семеновичу, що Ви будите розум, не даєте йому відмирати. Я бажаю Вам, перш за все, здоров'я для реалізації нових творчих задумів, оптимізму і віри в добро. Хай Вам щастить у всьому.

Христос Воскрес!!! Воістину Воскрес!!!

З любов'ю і повагою Ю.Бондаренко.

4.05.2013

Бачите, читачу, професор Юрій Іванович знаходить час не лише для керівництва колективом кафедри патологічної фізіології й інституту моделювання та аналізу патологічного процесу, а й для осмислення моїх спогадів та роздумів. У нього є час на все. І ви, Юрію Івановичу, спонукаєте мене повторити слова Андрія Ворона: «Ось як гарно сказав

один відомий чоловік перед смертю: «Якби в мене було ще трохи життя, я не пропустив би й дня, аби не сказати близьким людям, що я їх люблю. Я не сказав би всього, що думаю; я більше б думав про те, що кажу. Я б цінував речі не за їхньою вартістю, а за їхньою значущістю. Я спав би менше, мріяв більше, усвідомлюючи, що кожна хвилина із заплещеними очима — це втрата шістдесят секунд світла. Я ходив би, коли інші від цього втримуються, я прокидався б, коли інші сплять, я слухав би, коли інші говорять» (із книги Мирослава Дочинця «Многі літа, благі літа», 2011). До речі, я так і чиню. Незважаючи на наше людське

НЕСОВЕРШЕНСТВО

Нет совершенства в существах земных,
Есть розы, но — растут шипы на них.
На небесах есть ангелы, и что же —
У них найдутся недостатки тоже.

Тюльпан не пахнет. Немцы говорят:
«Свинью стащить подчас и честный рад».
Лукреция, не будь у ней кинжала,
Могла родить — и клятвы б не сдержала.

Павлин красив, а ноги — сущий стыд.
С милейшей дамой вдруг тебя пронзит
Такая смесь и скуки и досады,
Как будто начитался «Генриады».

В латыни слаб и самый умный бык,
Как Массман наш. Канова был велик,
Но он Венере сплющил зад. И схожа
С обширным задом Массманова рожа.

В нежнейшей песне рифма вдруг резнет, —
Так с медом жало попадает в рот.
Дюма — метис. И пятка погубила
Никем не побежденного Ахилла.

Ярчайшая звезда на небесах
Подцепит насморк — и сорвется в прах,
От сидра пахнет бочки терпким духом.
Да и на солнце пятна есть, по слухам.

А вы мадам, вы — идеал как раз.
Но ах! Кой-что отсутствует у вас.

«А что?» — глядите вы, не понимая.
Грудь! А в груди — нет сердца, дорогая!

Генрих Гейне

Ба, яке різноманіття... Різноманіття життєвих проявів. Їм ні початку, ні кінця... Незважаючи на те, що *veni, scripsi, vixi* (прийшов, написав, прожив). Отож, якщо індивідуальне земне життя кожної людини і має кінець, то життя, взагалі, вічний процес. Про це свідчить і наступний лист:

Уважаемый Иван Семенович!

Пишет Вам внучка Владимира Александровича Белоусова и дочка Юрия Владимировича, Ольга Юрьевна. К сожалению, я не знакома с Вами лично, но, конечно, много знаю о Вас благодаря папиным рассказам и Вашим книгам, которые Юрий Владимирович каждый раз давал мне читать.

Долго собиралась с силами, прежде чем написать Вам.

Во-первых, разрешите поблагодарить Вас за Вашу книгу «Ми співаємо глухим»... мы получили её уже после смерти Юрия Владимировича – к сожалению, он уже не смог её прочитать. Прочли мы, - и я, и Татьяна Петровна, - как всегда, с удовольствием, и поставили в шкаф, где Юрий Владимирович бережно хранил все изданные Вами воспоминания. Я потом еще перечитала несколько книг, в том числе те, в которых Вы пишете о дедушке, Владимире Александровиче. Если честно, слёзы наворачивались на глаза. Я знаю, что все Ваши чувства к нашей семье и все добрые слова, сказанные Вами о Владимире Александровиче, - искренние, и это для меня очень важно. Спасибо Вам за Вашу память и Ваше тепло!

Во-вторых, хотела обратиться к Вам, Иван Семенович, с просьбой, может быть, несколько необычной. В нашем институте хотят выпустить книгу о Юрии Владимировиче – возможно, Вам попалось на глаза подобное издание о профессоре Корже. Оно состоит из архивных фотографий и глав-воспоминаний людей, хорошо знавших Алексея Николаевича – врачей, друзей, хирургов, профессоров... кто-то написал лаконично, кто-то, обладающий чувством слова и желанием вспомнить о друге или учителе, более подробно... в общем, очень теплая получилась книга.

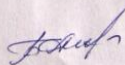
Иван Семенович! Я бы хотела Вас попросить, если это возможно, написать в нашу планируемую к выходу книгу статью (главу) о Юрии Владимировиче. Во-первых, Вы его достаточно хорошо и близко знали, во-вторых, у нас, скажем так, не слишком много профессоров, имеющих литературный талант – кому же, как не Вам?..

Я понимаю, что Вы сейчас, наверное, много работаете над собственными книгами и ни в коем случае не прошу Вас вписаться в какие-то сроки или ответить мне непременно согласием. Если Вы сочтете возможным оформить свои воспоминания (и в какой форме сочтете нужным это сделать) – тогда мы отправим их в редакцию. В любом случае, процесс издания этой книги будет, видимо, не быстрым.

Да, если у Вас сохранились какие-то совместные фотографии (может быть, когда мама с папой приезжали к Вам в Тернополь?) – буду Вам очень благодарна... я еще не смотрела папины архивы, возможно, и у нас что-то сохранилось - тогда мы, с Вашего разрешения, и их включим в книгу.

Заранее большое Вам спасибо!

С уважением, проф. Белоусова Ольга Юрьевна.

Уважаемый Иван Семенович!

Пишет Вам внучка Владимира Александровича Белоусова и дочка Юрия Владимировича, Ольга Юрьевна. К сожалению, я не знакома с

Вами лично, но, конечно, много знаю о Вас благодаря папиным рассказам и Вашим книгам, которые Юрий Владимирович каждый раз давал мне читать.

Долго собиралась с силами, прежде чем написать Вам (минуло декілька місяців після відходу професора Юрія Володимировича Белоусова, тата Олі, в інші світи — І. С.).

Во-первых, разрешите поблагодарить Вас за Вашу книгу «Ми співаємо глухим»... мы получили ее уже после смерти Юрия Владимировича — к сожалению, он уже не смог ее прочитать. Прочли мы, — и я, и Татьяна Петровна (дружина Юрія Володимировича — І. С.), — как всегда, с удовольствием, и поставили в шкаф, где Юрий Владимирович бережно хранил все изданные Вами воспоминания. Я потом еще перечитала несколько книг, в том числе, и те, в которых Вы пишете о дедушке, Владимире Александровиче. Если честно, слезы наворачивались на глаза. Я знаю, что все Ваши чувства к нашей семье и добрые слова, сказанные Вами о Владимире Александровиче, — искренние, и это для меня очень важно. Спасибо Вам за Вашу память и Ваше тепло!

Во-вторых, хотела обратиться к Вам, Иван Семенович, с просьбой, может быть, несколько необычной. В нашем институте хотят выпустить книгу о Юрии Владимировиче — возможно, Вам попадалась на глаза подобное издание о профессоре Корже. Оно состоит из архивных фотографий и глав-воспоминаний людей, хорошо знавших Алексея Николаевича — врачей, друзей, хирургов, профессоров... кто-то написал лаконично, кто-то, обладающий чувством слова и желанием вспомнить о друге или учителе, более подробно... в общем, очень теплая получилась книга.

Иван Семенович! Я бы хотела Вас попросить, если это возможно, написать в нашу планируемую к выходу книгу статью (главу) о Юрии Владимировиче. Во-первых, Вы его достаточно хорошо и близко знали, во-вторых, у нас, скажем так, не слишком много профессоров, имеющих литературный талант — кому же как не Вам?..

Я понимаю, что Вы сейчас, наверное, много работаете над собственными книгами, и ни в коем случае не прошу Вас вписаться в какие-то сроки или ответить мне непременно согласием. Если Вы

сочтете возможным оформить свои воспоминания (и в какой форме сочтете нужным это сделать) — тогда мы отправим их в редакцию. В любом случае, процесс издания этой книги будет, видимо, не быстрым.

Да, если у Вас сохранились какие-то совместные фотографии (может быть, когда мама с папой приезжали в Тернополь?) — буду Вам очень благодарна... Я еще не смотрела папины архивы, возможно, и у нас что-то сохранилось — тогда мы, с Вашего разрешения, и их включим в книгу.

Заранее большое Вам спасибо!

С уважением, проф. Белоусова Ольга Юрьевна. Подпись

Для мене не лише приємна, а й піднесено-чутлива дружба з Белоусовими! Вдумайтеся, читачу, дружба — понад півстоліття! Дружба в трьох поколіннях! І мені подобається твердження Платона: «Близька дружба буває у подібних між собою людей». А їх багато, думаю, що більшість... Про це говорить і вірш Івана Єлагіна:

ПАМ'ЯТЬ

...Опять все гаснет. И опять
На экране Киеву сиять.
Моюсь утром, радио включив.
Диктор до чего красноречив!
Слышится по голосу, что рад, —
Так вот о победах говорят!
«...Нашего правительства указ...
В вузах за учение у нас
Вводят плату!» Я совсем обмяк.
Уплатить я не могу никак.
Подкосились ноги у меня.
Только вечером того же дня
Человек от Рыльского пришел,
Пачку денег положил на стол
И сказал: «Максим Фадеич тут
Посылает вам на институт».
Он шепнул, уже сходя с крыльца:
«Это в память вашего отца».
Рыльский был в фаворе. Перед тем
Погибал почти уже совсем
И ареста ожидал не раз.

«Песнею о Сталине» он спас
Жизнь свою и спас свою семью.
Как-то чай у Рыльского я пью.
Кто-то «песню» вскользь упомянул,
Рыльский встал, сдвигая резко стул:
«В доме у повешенного, брат,
О веревке вслух не говорят!»
Мой отец поэтом русским был —
Где сыскать, среди каких могил
Кроется его прощальный след.
Рыльский был украинский поэт.
В час тяжелый он помог семье
Русского поэта. Так в стране,
Где я в годы сталинские рос,
Выглядел на практике вопрос
Межнациональный. Все одной
Связаны бедой. Одной виной...

Пам'ять... Пам'ять допомагає людям усвідомити всебічність нашого життя... «Якщо б не пам'ять, життя було б неможливим; якщо б не забування, життя було б нестерпне» (Владислав Гжегорчик). Ось так ми й живемо в парадоксальному світі... У світі сонця і місяця, дня і ночі... Учора я ще «наживо» спілкувався з професором Юрієм Володимировичем Белоусовим, сьогодні — спілкуюся вдалині... Про що й написав невеличку книгу «Який батько — такий син»:

А для всіх нас не зникає потреба в надії на те, що ласка Божа не залишить нас, а тому

СОГЛАСНО ЗАСПІВАЙМО

Согласно заспіваймо,
Веселімся разом днесь,
Ісуса прославляймо,
Він бо із мертвих воскрес.

2. Христос воскрес із мертвих,
Восресе, воскрес, воскрес із мертвих,
Смертію, смертію смерть поправ,
Смертію, смертію смерть поправ
І сущим во гробіх живот, живот дарував.

Мироносиці жени
Ранком до гроба ідуть.
Мира на святі рани

Плачучи з собов несуть.

(2) Христос воскресє...

По дорозі питають:

Хто ж нам камінь відвалить?

І сумують, ридають,

Хто ж нам в поміч поспішить?

(2) Христос воскресє...

Ангел Божий наперед

Камінь з гроба відвалив

І невістам возвістив:

Що Ісус смерть побідив.

(2) Христос воскресє...

Жени до гроба ввійшли,

Де лежав безсмертний Цар,

Його в гробі не знайшли,

Тільки ризи і судар.

(2) Христос воскресє...

Согласно заспівайте,

Воскресшого вітайте,

Радуймося нині всі,

Як Ангели в небісах,

(2) Христос воскресє...

З книги «Молитовник дитини.

Бог завжди зі мною»

Харків — дитинство, юність і все життя Юрія Володимировича, Харків — роки моєї студентської пори та десятиліття спілкування зі своєю Alma mater, які (спілкування) тривають і сьогодні:

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
просп. Леніна, буд.4, м. Харків, 61022; тел. (057) 707-73-80; факс (057) 700-41-32
e-mail: meduniver@knu.kharkov.ua; web: http://www.knu.kharkov.ua
код ЄДРПОУ 01896866

Члену – кореспонденту
НАМН України
заслуженому працівнику
вищої школи
д.мед.н., проф.
Сміяну І.С.

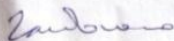
вул. Івана Франка, 6, кв. 8
м. Тернопіль 46001

Шановний Іване Семеновичу!

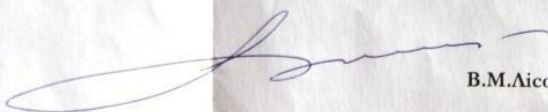
Щиро дякую Вам за привітання з Великоднем та надані в дар книги за Вашим авторством!

У свою чергу хочу побажати Вам міцного здоров'я, нев'янучої енергії, щастя та добра, величезного творчого натхнення та нових здобутків на благо нашої країни. Мирного неба над головою, успіхів і творчих злетів, здійснення всіх планів і задумів!

Благополуччя, добра та злагоди Вам та Вашим рідним!

З повагою

Ректор

В.М.Лісовий

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро дякую Вам за привітання з Великоднем та надані в дар книги за Вашим авторством!

У свою чергу хочу побажати Вам міцного здоров'я, нев'янучої енергії, щастя та добра, величезного творчого натхнення та нових здобутків на благо нашої країни. Мирного неба над головою, успіхів і творчих злетів, здійснення всіх планів і задумів!

Благополуччя, добра та злагоди Вам і Вашим рідним!

З глибокою повагою

Ректор

підпис

В. М. Лісовий

Можна лише шкодувати, що ми так часто не цінуємо слів, особливо доброзичливих, таких, як мені надіслав Володимир Миколайович. Адже «Сила слова беспредельна. Удачного слова часто достаточно было, чтоб остановить обратившееся в бегство войско, превратитъ поражение в победу и спасти страну» (Эмиль Жирарден). Можна й більш прозаїчно: доброзичливість слів професора Лісового В. М. сприяє активному відчуттю пульсу життя, творчому піднесенню та доброму моєму настрою... Чому? Тому що

Нет в мире ничего прекрасней бытия.
Безмолвный мрак могил — томление пустое.
Я жизнь мою прожил, я не видал покоя:
Покоя в мире нет. Повсюду жизнь и я.
...для бездны, где летят метеоры,
Ни большего, ни малого нет,
И равно беспредельны просторы
Для микробов, людей и планет.
Нет на свете печальной измены,
Чем измена себе самому.
Не позволяй душе лениться!
Чтоб в ступе воду не толочь,
Душа обязана трудиться
И день и ночь, и день и ночь!
Не странно ли, что в мировом просторе,
В живой семье созвездий и планет

Любовь уравнивает горе
И тьму всегда превозмогает свет?

Николай Заболоцкий (1903–1958)

Володимир Миколайович Лісовий, визнаний Вчений, Лікар та організатор охорони здоров'я. А й ще успішний вихователь студентської молоді та молодих учених. Ось погляньте, яку чудову статтю написав один молодий учений (к. м. н. О. И. Шушляпин) з очолюваного Володимиром Миколайовичем вузу:

**ТАКТИЧНОСТЬ ВРАЧА, ПЕДАГОГА И УЧЕНОГО,
осознающего собственное «я»
в воспитании и наставничестве своих учеников**

Наука побеждать была создана тысячи лет назад, но всегда была достоянием немногих. В пифагорейской школе, в Академии Платона, в Ликее Аристотеля аристократы учились не столько математике и философии, сколько так называемым тайным учениям, которые не предавались широкой огласке. Когда Аристотель обнародовал в книгах некоторые из своих учений, его воспитанник Александр Македонский написал ему суровое письмо, выдержки из которого мы находим у Плутарха: «Ты поступил неправильно, обнародовав учения, предназначенные только для устного преподавания. Чем же мы будем отличаться от остальных людей, если те самые учения, на которых мы были воспитаны, сделаются общим достоянием?» Вскоре после этого некоторые книги Аристотеля бесследно исчезли.

В XXI цивилизованном веке, для того чтобы побеждать и осознавать собственное «я», а также чувствовать себя комфортно в любой обстановке, будучи востребованным в коллективе и служа ему, нужно знать, какие задачи решать в первую очередь, овладевая методами и принципами эффективного решения проблем любого уровня сложности, четко знать, как развивать в себе недостающие навыки и умения. «Главное — делайте все с увлечением, это страшно украшает жизнь». Это высказывание физика Льва Давыдовича Ландау, лауреата Нобелевской премии по физике, отражает мировосприятие человека, центральные установки которого состоят в том, чтобы делать все с увлечением, которое не что иное, как стремление превращать работу в игру.

Важно перечислить те тактические навыки, которые важны для достижения успеха:

1. Корректировка сознания: игнорировать вторгающиеся мысли, сознательно возвращать внимание к прерванному занятию, быть наиболее настойчивым, вновь и вновь возвращаться к поставленным задачам. Важна немедленная фиксация ценных идей. Всегда необходимо следовать принципам: «порядок освобождает ум», «Не считайте никогда полчаса малым промежутком времени», «Занимайтесь только такими делами, в результате которых маловажные дела решаются сами собой», «Привлекайте к решению своих проблем других людей, что дает возможность сделать в десятки и тысячи раз больше, чем человеку, выполняющему их самостоятельно».

2. Борьба с препятствиями: любое усилие должно быть вознаграждено. Следуйте принципам: «Пытайтесь решать проблемы, начиная с ключевого звена», «Не пытайтесь делать десятый шаг раньше первого».

3. Игра. Следуйте принципам: «Никогда не делайте ничего такого, чего вам не хочется», «Несчастен не тот, кто выполняет приказ, а тот, кто идет против своей воли». Превращение работы в игру состоит в принятии на себя определенной ответственности и в формулировке собственной цели.

4. Наиболее важно в межличностных отношениях следовать такому принципу: «Соотношение духовной силы к физической должно быть три к одному».

Завершающий этап развития симбиотического взаимодействия сознания, духа и мудрости в медицинском образовании и врачевании должен быть связан с формированием святости через процессы служения и творчества на основе дивергентного (творческого) мышления.

В целом такой подход является эталонной схемой формирования духовного здоровья, на верхней ступени развития которого стоят святость, альтруизм и стремление быть полезным людям, что особенно свойственно людям медицинской профессии и соответствует девизу врача: «Живя для других, сгораю сам» и девизу человека с его альтруизмом: «Разве стоит продавать свой дар, данный тебе Божьей милостью? Его можно лишь только дарить!..»

В исследованиях последних лет значительное внимание уделяется духовной составляющей психического и соматического здоровья. Нейроэволюция взаимосвязана с когнитивной эволюцией, с формированием и эволюционным развитием когнитивных способностей, вплоть до самых высших способностей мышления и сознания, духовности и этапного развития святости, служения людям и творчеству. Благодаря взаимосвязи между когнитивным и молекулярно-генетическим уровнями, уникальным программам, универсальным механизмам и особым правилам могут образоваться группы и сети нейронов с новыми, заданными наперед логическими свойствами, тем самым определяя направление нейроэволюции на уровне популяции и отдельного организма, самой личности.

4* См. также: С. Приходько, написав, прожил

Важно полагаться на людей и просить их о помощи или о конструктивном решении, что-либо сделать или предпринять. Доверие к людям — это людская вера, и она будет укрепляться, если жизнь ваша будет обогащена благородными поступками и вашей добропорядочностью. Если человек будет помогать другим, то он всегда найдет то, что ранее искал, и у него исполнится то, что он пожелал. Твой труд и отношение к ближнему удовлетворят твои желания, если ты будешь относиться к своим проблемам конструктивно и позитивно. Служить другому — следовать праведному пути и благородной цели, когда твои заботы и тревоги станут заботами и тревогами других людей, отвечая таким принципам: «На бога надейся, а сам не плошай» или «Лучше иметь на одного друга больше, чем на одного врага».

Только созерцательная сила восточных религий способна обернуться счастливой деловой и семейной жизнью для тех, кто стремится к пониманию смысла, контролю и просветлению своего ума. Так, весьма показательны сформулированные Буддой четыре истины, с помощью которых можно управлять своим поведением и межличностными отношениями в социальной среде — в среде коллег, друзей и в семейной жизни:

Истина 1

Работа — это страдание. Умение понуждать людей — особый дар, уничтожающий значительную долю благопристойности в отношениях между людьми. Даже Ганди, образ которого во всех отношениях

безупречен, как начальник был авторитарной личностью, и с этим ничего не поделаешь. Начальники, которые ответственны за все и всех, по своей сути «отвратительные» люди. Осмысливайте это положение и никогда к нему не возвращайтесь.

Истина 2

Желание — корень страданий, наполняющий жизнь людей невыразимой душевной болью; ничего не желайте, и вы ни в чем не разочаруетесь.

Истина 3

Страдание важно побороть, ибо в основе желаний лежит ваше эго. Чтобы достичь глубин покоя, постижимых разумом, нужно уничтожить свое самовлюбленное «я», что поможет превозмочь силу других людей, раскрепостить душу, достигая успехов, и быть удачливым.

Истина 4

Существует реальный путь, который поможет искоренить ваши страдания. Он представлен ниже в виде следующих психологических установок:

- самое страшное для межличностных отношений — не ревность, не зависть, а месть;
- нуждаться лишь в небольшом, довольствуясь малым — это и есть приближение к высшему счастью, когда истинное счастье — это то, чего мы хотим, а не то, что имеем;
- человек не может быть счастлив, если он хоть на немного способен сделать несчастным другого;
- великодушие, милосердие и сострадание — первая примета Божественного сана;
- оставайся самим собой и наслаждайся тем, что ты — это ты. Не сожалей об упущенном — без страсти никогда не было совершено и не может быть ничего великого;
- все приходит вовремя для имеющего терпение;
- гений — это терпение думать об одном;
- кроме того времени, когда вы спите, вы должны беспрестанно контролировать свою мысль;
- научи меня не требовать невозможного и не горевать о непоправимом;

- успех ждет лишь тех, кто хочет делать то, что он делает, и особенно тех, кто делает это с энтузиазмом;
- всякое принуждение встречает мощное противодействие;
- сосредоточенность — вечная тайна всякого совершенства;
- стремись изменять скорее себя, чем судьбу, скорее свои желания, чем порядок мира;
- представление о возможности чего-либо может оказаться сильнее, чем упражнения и воля;
- работай постоянно, не почитай работу для себя бедствием и не желай себе за это похвалы или выгоды.

Компетентный подход в образовании на нашей кафедре выдвигает на первое место не только информирование студента о новых методах диагностики и лечения, но и умение решать проблемы обретения им практических навыков и умений у постели больного в терапевтической клинике.

Предлагаемый подход предусматривает такое содержание образования, которое не столько сводится к ориентированному на знания компоненту терапевтических проблем, сколько предполагает решение медицинских компетенций будущего врача. Процесс отбора ключевых компетенций — это важный индикатор для измерения показателей учебных достижений, что является одним из ключевых моментов разработки стандартов образования.

Врачебное терапевтическое образование на нашей кафедре имеет целью учить творческому подходу к решению диагностических и терапевтических задач, овладению знаниями, умениями и навыками с теми деонтологическими качествами будущего врача, которые позволяют ему адекватно реагировать на профессиональные и жизненные ситуации.

Профессионализм будущего врача определяется его квалификацией, являющейся его способностью выполнять конкретные задания и обязанности в рамках деятельности врача-терапевта, имеющей такой параметр, как уровень квалификации, определяемый объемом заданий и обязательств, которые будет выполнять будущий врач; также различают квалификационную специализацию, которая определяется той совокупностью необходимых знаний с получением удостоверения, сертификата, диплома или грамоты, которые свидетельствуют об

успешном выполнении определенной образовательной программы в конкретной предметной области медицины, в частности терапии. Так, наши студенты, участвуя в межвузовских олимпиадах по терапии, иммунологии и аллергологии, были неоднократно отмечены почетными грамотами и занимали первые, вторые или третьи места в данных конкурсах.

Потенциальную способность выполнять профессиональную деятельность называют квалификацией, а саму реальную способность — компетенцией.

В условиях современного образовательного процесса необходим переход к непрерывному профессиональному образованию, что обеспечивает формирование личностной характеристики врача, характеризующей его потребностью в постоянном самосовершенствовании с пополнениями новыми знаниями, умениями и навыками, освоении новых врачебных технологий, что ведет к повышению профессиональной компетенции врача терапевта, иммунолога, аллерголога, что в полной мере реализуется на нашей кафедре при обучении и воспитании студентов, интернов, магистров, аспирантов и докторантов.

В своей практической педагогической деятельности мы рассматриваем компетентность не столько как знания, умения и навыки, а как профессиональный опыт будущего врача, определяющий синтез когнитивного, предметно-практического и личностного опыта.

В своей практической педагогической врачебной деятельности мы под понятием «компетентность» широко подразумеваем способность успешно реагировать на потребности больных в плане своевременной диагностики и лечения, когда каждая компетентность основана на комбинации познавательных отношений врача и практических навыков и умений, эмоций и поведенческих характеристик врача, которые можно мобилизовать для активных терапевтических вмешательств и в своевременной диагностике заболеваний.

Основываясь на подходе к организации и развитию образования, мы выделили три категории ключевых компетенций, включающих знания, умения, интересы, опыт и способности человека; рассматривался термин «компетенции», имеющий отношение к определенному числу

профессиональных качеств врача. Сам термин «компетентность» — это широкое понятие, включающее информированность, широту интеллекта, профессиональную подготовленность, использование творческих подходов и т.п. (табл. 1).

Таблица 1. Три категории ключевых компетенций — профессиональных качеств врача

Автономные действия	Интерактивное использование способов	Умение функционировать в социально-гетерогенных группах
Способность защищать права, интересы и потребности свои и других людей.	Способность интерактивно применять язык, символику, тексты.	Способность успешно взаимодействовать с другими коллегами и пациентами.
Способность формировать планы и личные проекты.	Способность использовать знания и информационную грамотность.	Способность к сотрудничеству.
Способность действовать в более широком контексте	Способность использовать новые интерактивные врачебные технологии	Способность вовремя решать возникающие конфликты и претензии коллег и больных

Классическим аспектом в развитии образования становится сегодня усложнение диалога культур, языкового общения, приобретающее глобальный характер, все большую роль играет иноязычие. В качестве примера иноязычия как фактора диалогизации образования следует привести выражение В. Гумбольдта: «Через многообразие языков для нас открываются богатства мира и многообразие того, что мы познаем в нем, когда человеческое бытие становится для нас шире, поскольку языки в отчетливых и действенных чертах дают нам различные способы мышления и восприятия».

Глобализация образования — это качественная ступень в развитии цивилизации, требующая от человека способности рассматривать себя не только как представителя национальной культуры, но и в качестве гражданина мира, воспринимающего себя субъектом диалога культур и осознающего свою ответственность в глобальных общечеловеческих процессах.

Образование в условиях культурного многообразия выражается прежде всего в гармонизации образовательных стандартов, подходов, учебных планов и специальностей в разных странах мира.

Нарушение принципов диалогизма, использование монологических стратегий порождают острейшие и трудноразрешимые проблемы в образовательном процессе.

Образование в условиях культурного образования включает усвоение иноязычия, циркулирующего в коммуникативном пространстве. Иноязычие как фактор диалога различных культур является в первую очередь мощным источником разнообразия в обществе — условия творческого развития (в обществе), в частности развития в своей медицинской профессии.

Личность, вступая в языковой диалог, сопоставляет различные концептуальные системы, обогащая свое сознание, расширяя и углубляя свою реальность. При таком подходе на первый план выходит способность личности к самоизменению, проявляемому в трансформации ее ценностных ориентаций на основе иноязычия и переходов к новому синтезу и анализу. Трансформацию ценностей при этом следует рассматривать не столько как смену ценностного отношения к другому, сколько как способность понимать иное, основанное на творчестве.

Всегда и везде творчество и лидерство врача в его благородных начинаниях должно отвечать принципу: «Твоя внутренняя сущность складывается из всего, чего ты желаешь и что ты любишь, что сделал и во что веришь, о чем думаешь, что чувствуешь и к чему стремишься. С того момента, как ты родился, и пока ты продолжаешь дышать, все эти нити продолжают складываться в узор твоей неповторимой личности, твоей тактичности, в морально-этическом и социальном контексте».

Отрицательные свойства/качества творческой личности:

1. Тот, кто творчески мыслит, должен постоянно решать проблему, что делать с тем множеством идей, которые постоянно возникают в его голове.
2. Творческой личности очень тяжело и невыносимо принять окончательное решение и остановиться (подвести черту) в своем окончательном оформленном труде.

3. Устоявшаяся система чувствует угрозу и борется с проявлениями творчества.
4. Слишком много идей может быть у деятелей искусства и у ненормальных.
5. Ошибки и просчеты творческим людям не прощают.
6. Зачастую творческому человеку тяжело совладать со всеми теми идеями и вдохновением, которые его посещают.
7. Занимаясь любым видом практической деятельности, творческая личность наживает себе врагов — завистников, недоброжелателей, насмешников, критиканов.
8. Творческая личность, исповедуя принцип «Любить человека, а не себя в человеке», становится белой вороной, а исповедуя принцип «любить науку, а не себя в науке», часто используется властями, манипуляторами или просто хитрецами.

Творчество лежит в каждом акте восприятия (мыслеобразов), креатогенное лидерство — в каждом мыследействии и мыслеотношениях. В основу восприятия положен мир предпочтений, исходя из теории нейролингвистического программирования. Восприятие неоднозначно — аудиально, визуально, кинестетично, речевые смыслы многозначительно переменчивы, а невербальная логика противоречива и недостоверна в оценке проблемных ситуаций или принятии решений. Но в отличие (а может, и в дополнение) от последнего подхода системообразующая психология управления на основе парадоксальных (стохастических) потоков состояний (фрактальных форм) сознания с функционирующими в унисон (резонансно) тремя способами мышления — два шага вперед в обосновании знания, подвергаемого толкованию (квантовая психология, логикивероятностное мышление), плюс новое понимание толкуемого знания на основе интуитивно-образного мышления...

Преподаватель медицинского вуза должен быть одновременно учителем и учащимся, гуманитарием, а также философом, интеллектуалом, мыслителем и актером, и наконец, мастером своего дела, но самое главное — отражать сакраментальный принцип в своей деятельности, межличностных отношениях и разуме: «Великодушие, милосердие и сострадание — первая примета Божественного сана». Он должен являть собой образец, эталон, идеал, к которому следует

стремиться студентам, для того чтобы развивать свой потенциал самостоятельно критически мыслить, уметь увидеть в практической деятельности проблемы, преподаватель должен развивать у них фантазию, нестандартное мышление, воображение и т.п., в то же время памятуя, что процессы сознания (сверхсознание, сознание, подсознание и индивидуальное и коллективное бессознательное составляют в нашей модели нисходящую и восходящую вертикаль, на которой располагаются горизонтальные составляющие эниологических потоков), возникшие на заключительной стадии эволюции материального (вторичного идеального, виртуального), слишком перенасыщены моментами творческих инноваций, т.е. в целом максимально спонтанны и непредсказуемы, что находит выражение в «проклятии творчества», свойствах/качествах личности и неповторимой индивидуальности.

Таким образом, рассматриваемые нами нюансы требований к специалисту — будущему врачу с позиции понятия компетентности и компетенций, а также иноязычия как фактора диалогизации медицинского образования в настоящее время широко актуализируются, находя свое применение в педагогической медицинской практике на кафедре внутренней медицины № 2, клинической иммунологии и аллергологии Харьковского национального медицинского университета в связи с вхождением медицинского образования в Украине в Болонский процесс и необходимостью согласования критериев профессиональной подготовки врачей как у нас, так и в Европе... («Новости медицины и фармации», ноябрь 2012).

Мене тішить те, що не лише я, випускник Харківського національного медичного університету, завжди пам'ятаю про свою alma mater, а й мене не забувають. Про це свідчить і стаття директора Народного музею історії ХНМУ Ж. Н. Перцевої в газеті колективу цього вузу «Медичний університет» від 21 червня 2013 року, яку надіслав мені Володимир Миколайович, — «З ЛЮБОВ'Ю ДО МЕДИЦИНИ»:

«Пропонуємо Вашій увазі спогади члена-кореспондента АМН України, професора Івана Семеновича Сміяна, випускника Харківського медичного інституту 1957 року, який розповідає про роки свого навчання на педіатричному факультеті. Протягом життя він працював головним лікарем дитячого санаторія «Джерело» в Трускавці, завідувачем відділу

П'ятигорського НДІ курортології і фізіотерапії, завідувачем кафедри педіатрії, перебував на посаді ректора Тернопільського державного медичного інституту (1981–1997)». Потім наводяться мої спогади з однієї з моїх книг і моя фотографія.

Незбагненність навколишнього нас світу завжди дивувала мене. Воістину прояву добра та ласки до людини не має меж. Сьогодні Велике Свято — Зелена Неділя. День видався не просто чудовий, а Божественний. На лазурному небі ані хмаринки, жоден листочок на пишних своєю зеленню деревах не ворухнеться, сонячні промінчики надсилають свої привітання зі Святом тобі, мені, моєму Ярику, кожній рослині, кожній тварині, кожній частці природи. Я сиджу на гойдалці, що красується на веранді, та не можу досягнути красу природи, яка оточує мене. На подвір'я схилилися вишні. Їх зелені гілки не досягають землі десь близько метра. Гілки густо вкриті янтарно-рожевими ягодами, які ваблять мене не лише красою, а й своїми смаковими принадами. Вдалині (біля 20 м від мене) з-за великих розлогих темно-зелених листків поглядають гірлянди червоно-рожевих порічок... Я не буду говорити про журливо-самотній, ледь-ледь озираючись навкруги, погляд полуниць і суниць. Адже вони відходять від нас до наступного літа. А що вже говорити про заспокійливий стан лаванди, м'яти, шавлії, любистку, що поодинокі розташувались на моїй садибі і трепетно та терпляче чекають, коли ми, люди, звернемо увагу на їх різнобарвний, різнобічний, ні з чим не зрівняний запах. Троянди... Троянди білі та червоні, рожеві та жовті... Вони спостерігають за тобою з усіх боків та надсилають проміння умиротворення... Їм незрозумілі людські пристрасті, як ось: «13 квітня 2013 року голова Української республіканської партії Сергій Джердж у відкритому листі до Генерального секретаря ООН Пан Гі Муна чітко зазначив, що **«в Україні цілеспрямовано здійснюється політика національної дискримінації українців як етносу»**. І далі: *«В Україні, згідно з останнім переписом населення 2001 року, проживає 78 % українців за національністю. Однак серед вищого керівництва держави (президент, керівник АП, прем'єр та віце-прем'єри, секретар РНБО, міністр оборони, голова СБУ) немає жодного українця. У Верховній Раді України українці за національністю становлять лише 22 %... Ще 1994 року видатний український історик Ярослав Дашкевич застерігав: «...*

Ніде у світі, крім України — немає влади нелояльної до своєї ж нації. В Україні нелояльна, ворожа українській нації влада панує на значній території держави...» (Зі статті Олега К. Романчук «До Європи без фашизму й апартеїду». Літературна Україна, 20 червня 2013 р.).

«Ніде у світі...» Ніколи не треба стверджувати, щоб то не було, безпелаяційно. Людина частіше перебуває в колі, можливо, не частіше, а завжди. Зверніть увагу на ці два речення з твору Володимира Успенського «Тайный советник вождя»: «Следя за их разговором, я, разумеется, был полностью на стороне Иосифа Виссарионовича, однако ощущал при этом некоторую горечь: будущее нашего Российского государства по иронии судьбы пытались решать эти двое: еврей и грузин, а мы с вологодским парнем присутствовали в качестве безгласных статистов, как фон. Вероятно, и парень почувствовал это, перестал есть, не улыбался больше, слушал сосредоточенно, поглядывая на Сталина с большим уважением, чем на своего шефа» (Троцкий — І. С.).

Я далекий від політики, яка (всяка) не прикрашає життя, на відміну від природи, але в мене часто виникає здивування щодо вчинків політиків: чому він (політик) «На дорозі стоїть, а дороги питає» (приказка). Дійсно, обирає народ, український народ, не «тих», а винні «ті». А може, й те суттєво: «Загордилась свиня, що об панський тин чухалась» (прислів'я). Та сутність мабуть в умінні, якого нам не достає, як і ВІТРОВІ:

ФЛЕЙТА І ВІТЕР

У саду на лавці сидів Музикант. Він грав на флейті. До його чудової пісні прислухалися і пташки, й дерева, й квіти. Навіть Вітер приліг під Кушем і з подивом слухав гру на флейті. Грав Музикант про сонце в блакитному небі, про біленьку хмаринку, про жайворонка і про щасливі дитячі очі.

Замовкла пісня, поклав Музикант флейту на лаву й пішов до хати. Підвівся Вітер з-під куща прилетів до флейти та й подув з усієї сили. Загула флейта, мов осіння непогода під стріхою. Подув Вітер ще дужче, а флейта не грає. І подумав Вітер: «Чому ж це так? Адже я залюбки можу вирвати дуба з корінням, скинути дах з хатини. Чому ж флейта не підкоряється мені, не грає? (В. Сухомлінський).

Ось вам, читачу, і відповідь на численні запитання! А то:

Вертоліт, вертоліт
Вирушає у політ.
За кермом вусатий кіт,
Пасажиром чорний кріт.
Запитали ми кота:
— Ти куди везеш крота?
І сказав вусатий кіт:
— Хочє кріт побачить світ.

А. Камінчук

Насиченість життя кожної людини неймовірно велика і тому фізіологічний ритм життєвих спалахів вимагає перепочинку. Історія є свідком, коли тиранія різного ґатунку не дозволяла цього робити людині, перетворюючи її в мало думаючу істоту. Свідком цього є моє покоління, коли в 20–80-ті роки минулого століття людина в СРСР практично не знала перепочинку — адже дострокове виконання п'ятирічок тяжіло над кожним трудівником соціалістичного суспільства. Уперше відчуття відпочинку, сяйва світла та безмежного добра я отримав улітку 1948 року в с. Вербівці на Тернопіллі, де працював завідувачем фельдшерсько-акушерського пункту. А було це так. У селі з'явилась кишкова інфекція, і я вирішив поговорити з селянами щодо її попередження. Де і як можна зустрітися з населенням села? Мені порадили зробити цю зустріч біля крамниці, куди люди збираються кожної неділі після служби Божої. Я прийшов до крамниці раніше від можливої зустрічі, а тому вирішив зайти до церкви. Яке було моє приємне і захопливе враження від спілкування з дорослими і дітьми, які були в церкві, сьогодні передати неможливо! Усі вони були у святковому одязі, вишиванках, у піднесеному настрої, усміхались один одному, розповідали щось радісне... Це були інші люди, ніж ті, яких я бачив і з якими спілкувався щоденно (заклопотані, виснажені фізичною працею, недоспані). Люди всього села. У моєму ж селі церкву було перетворено на склад, а після відновлення її діяльності в роки німецької окупації (церква продовжувала діяти й після повернення радянської влади) її відвідували лише люди похилого віку. Щоб діти не відвідували церкви, з ними проводили відповідну роботу, а в Свята вчителів зобов'язували спостерігати за тим, щоб цього не було.

Відтоді я зрозумів заклик:

ПАМ'ЯТАЙ ДЕНЬ СВЯТИЙ СВЯТКУВАТИ

Пригальмуй і відчуй смак життя

Наступна, третя, заповідь — «Пам'ятай день святій святкувати» — асоціюється в мене з подією, яка трапилася кілька років тому під час паломництва до Святої Землі. Ми мешкали в багатоповерховому готелі. У суботу один ліфт перестав працювати у звичному режимі. Того дня він сам їздив угору й униз, зупиняючись на кожному поверсі. Чому? Бо побожний єврей у шабат не працює — а чим іншим, як не працею, є натискання кнопок?

Ви, напевне, пам'ятаєте, як часто фарисеї закидали Ісусові, що він порушує шабат — що зцілює цього дня хворих, що Його учні зривають колоски й вилучають із них зерно.

У християнських країнах святій день можна пізнавати по натовпах вірних, що поспішають до святинь. Спільне переживання Євхаристії, яку відправляють щонеділі протягом року, — це згадка про Воскресіння Христа. При цьому варто усвідомити, що святкуємо не біблійний сьомий день тижня, день, коли Творець світу відпочивав (тобто суботу-шабат), а неділю, перший день тижня, у який Ісус Христос воскрес. П'ятниця — день смерті й покути — теж не є найважливішим днем для християн. *Найважливіша неділя, день, коли світло перемогло темряву, коли життя виявилось сильнішим від смерті.*

Участь у Святій Літургії відкриває нас для переживання віри у спільноті. Якщо не переживатимемо віри у спільноті, вона раніше чи пізніше стане нашою приватною вірою і, як така, вірою, вирваною з контексту, викоріненою. Створимо собі релігію за своїми мірками, за власним образом і подобою. Натомість, регулярно збираючись у стінах святині, маємо змогу безпосередньо відчувати правду про те, що нас тут загромождає щось більше, ніж представляє кожен з нас окремо.

Переконуємося, що самі собі ми цього не вигадали. Приходимо в ім'я чогось, що перевищує нас. Якщо відмовимося від недільної Євхаристії, від переживання своєї віри у спільноті, дуже швидко почнемо викорінюватися з Церкви.

Але чи можна сказати, що суть переживання дня Господнього полягає винятково в тому, щоб, виконавши свій обов'язок, узяти участь в Євхаристії? Не думаю. *Суть свята у святкуванні.* Адже слово

«святкувати» походить від «свято». «День святий святкувати» — це означає «святкувати». *Бог у третій заповіді закликає нас: «Святкуйте!»*

Кілька днів тому ми з парафіянами говорили про недільні звичаї в наших домівках. У своїх спогадах повернулися до тих часів, коли були ще дітьми... Усі раптом згадали, яким важливим був для нас той день — яким він був відмінним від інших... Ми відчували зворушення. Спогади, пов'язані зі звичаями, запахами, смаками... У моїй домівці мама того дня завжди готувала на сніданок м'якенько зварені яйця, які подавала в спеціальних келешках... Не знаю, чи нині ще так їдять яйця, бо я вже пізніше не їв... Ритуал чищення взуття перед походом до церкви, гості на обіді, інша їжа, інший одяг. І врешті те, що найважливіше: ми всі разом, ціла родина — від ранку до вечора.

Не в кожному домі так було. Я зустрічав людей, які казали, що для них неділя була найгіршим днем тижня. Гадаю, однак, що цього дня незвичайно, надзвичайно й дуже тепло. Саме в цьому й полягає святкування. Різні є релігії, традиції, звичаї, родини — а отже різні способи проведення святкових днів. Але завжди йдеться про те саме: про відділення того, що звичайне, буденне, від того, що незвичайне. А звичайна є праця. Святкування полягає в тому, щоб бути разом, щоб чинити урочисті речі, у тому, щоб старатися побачити й відчутти контраст між тим, що звичне, й тим, що святе. Третя заповідь — це нагадування для нас, що сенс людського життя полягає не в безперервній праці. Ця заповідь закликає нас: «Пригальмує, зупинися, не біжи цілий час, не роби так, щоб кожен день твій був подібний до попереднього!» Святкування конче потрібне для того, щоб зберегти внутрішню рівновагу. Воно дає змогу перервати смугу ідентичних подій, зупинити біг буденності й відчутти смак життя. А що в життя найсмачніше? Близькість. З Богом — під час Євхаристії. З тими, кого найбільше любимо, — в домі, у колі родини. Із самим собою — під час тих хвиль, коли ставимо собі запитання про сенс і мету днів, що минають: куди прямує моє життя? Чи я чогось прагну, чи лише від чогось утікаю?

У нас час сенс святкування поступово зникає. Представники молодого покоління втрачають уміння святкувати. Вихідні дні перетворюються в карикатуру свята, оскільки полягають не в тому, що **ЗУПИНІТИСЯ**, а щоб побігти ще **ШВИДШЕ**. У тому, щоб знайти

збудники, які подарують ще міцніші відчуття, ніж праця. Голосна екстатична музика, алкоголь, інші смакові продукти, секс... Але ж не про це йдеться. Святкування — це повільне проведення часу, коли слід тішитися й насолоджуватися тим, що є світ, люди, що є я і Бог.

Часто буває й так, що в певний момент у нас виникає думка: «Ох, завтра знову понеділок, знову треба буде йти на роботу...» Разом з цією думкою неділя починає закінчуватися — духовно ми вже перебуваємо в понеділку. Варто уважніше придивитися до цієї думки. Можливо, вона означає підсвідоме бажання, щоб понеділок уже настав, щоб урешті закінчився цей порожній, ніякий день? Може, ми з тугою і нетерпінням чекаємо на початок тижня: на працю, активність, щоденний ритм... А може, навпаки, ця думка підказує нам, що на щодень ми робимо те, чого не любимо? Можливо, це варто змінити — наприклад, пошукати іншу роботу, яка приноситиме більше задоволення?..

Третя заповідь — це сторож зрівноваженого, добре збалансованого життя. Вона допомагає невпинно досліджувати наше щоденне життя — перевіряти чи все в ньому на своїх місцях. У третій заповіді справді не йдеться про обов'язок брати участь у недільній Святій Літургії і, тим паче, про те, чи можна прати, прасувати, викидати сміття... Божі заповіді стоять на сторожі доброго життя. Декалог — це нагадуємо, передусім зібрання вказівок, як жити так, щоб жити добре (із книги Яцека Кништофовича «10 способів стати щасливим», Львів, 2012).

Як би було гарно кожному з нас, читачу, якби ми були послідовниками тисяч і тисяч чудових життєвих порад, накопичених за тисячоліття. Але все просте — недоступне людині. Чому? Відповіді немає. В усякому разі, я її (відповіді) не знаю. А Фрідріх Ніцше на це запитання відповідає так:

Брось все тяжести в пучину!
Все забудь, человек!
Искусство забвения божественно!
Хочешь воспарить,
хочешь в выси обретаться —
брось тяжелейшие тяжести в море!
Вот оно, море, брось же себя в это море!
Искусство забвения божественно!

Думкам людським немає меж. А Френсіс Бекон (1561–1626 рр.) навіть порівнює людину з мавпою: «Людина справді схожа на мавпу: чим вище вона забирається, тим більше вона демонструє свої сідниці». І всі вони (думки) мають свій сенс. Що і дивно, і водночас підкреслює індивідуальну особливість кожної людини, індивідуальну особливість кожного з нас. Як і це послання патріарха вітчизняної педіатрії, професора Віктора Петровича Неділька, мого давнього друга:

Добрий день, вельмишановний Іване Семеновичу!

Отримав і вже прочитав Вашу книжку — велике спасибі за увагу. Ваші книжки піднімають мій дух і стремління працювати, і радуватися сонцю, оживаючій природі — зараз в Києві цвітуть каштани і вишні...

Наближаються травневі свята і я хочу побажати Вам весняного настрою, відмітити першотравня, Святу Паску і день Перемоги в колі друзів і родини — хай Вам щастить в Вашому житті, мій друже. Я дуже радий, що як і в молодості Ви захоплюєтесь природою, квітами, спілкуванням з багато численними друзями, що до Вас з великою повагою і любов'ю відносяться не тільки в університеті, але й в інших установах і навіть в Міністерстві — Ви заслужили цю повагу своєю працею, яка продовжується і зараз.

Бажаю й надалі писати Ваші спогади та міркування про теперішній світ і наші зусилля, які ми направляємо на покращення охорони здоров'я дітей — майбутнього країни.

З 16 по 19 квітня ми приймали участь в медичному форумі МОЗ, проводили «круглий стіл» з проблем акушерства, особлива увага була приділена проблемам перинатології. Зараз в інституті створена телемедицина, яка дозволила проводити телемости з обласними перинатальними центрами.

Крім цього, досягнення інституту (інститут педіатрії, акушерства і гінекології — І. С.) були представлені на організованому стенді.

За цю роботу інститут нагороджено дипломом та подякою Академії.

В цьому році інститут відмітив 90-річчя Олени Михайлівни (багатодесятилітній директор цього інституту — І. С.), на жаль, стан її здоров'я не дозволив їй бути присутній на посвяченій їй конференції — від Академії були присутні акад. Ю. І. Кундієв і чл.-кор. В. А. Міхньов.

З О. М. я знайомий понад 50 років, більше 12 років мав честь бути її заступником. Ми разом з нею пережили труднощі Чорнобильської аварії, ситуації, яка виникла в Чернівцях, а також перехід інституту в Академію — Міністерство дуже не хотіло з нами розлучатися, його можна зрозуміти, адже інститут був республіканським центром охорони материнства і дитинства.

Слід відмітити, що теперішній президент НАМН акад. А. М. Сердюк значне місце відводить зв'язку з МОЗ і обласними управліннями — і це на мою думку — правильно.

Шановний Іване Семеновичу, ще раз бажаю Вам і вашій родині добра, щастя і, звичайно, кріпкого здоров'я та не заглядати в паспорт.

Христос Воскрес! Жду нову книжку.

Обнімаю Вас. Ваш Віктор Петрович.

30. 04. 2013 р.

Добрий день, Володимире
Уляничеву.

Отримав і вже прочитав Вашу книжку.
Велике спасибі за увагу. Ваш книжок
піднімають мій дух і оптимізм
працевитості і розуміння
співпраці і співробітництва.
Отримавши книжку - зараз в Києві
цвітуть астрочки і вишні, розу-
скаються камітани.

Навчались у школі свідомо
і кожен пам'ятає Ваш всесвітній
настрій, Віра, переконання,
світлі ідеї і дні перемоги
в колі друзів і родичів - хай
Вам щастить в Вашому житті,
мій друже, і аніж радості, що
як і в молодості Ви захоплюєтесь
природою, квітами, співом птахів з
беспримесним друзям, що до
Вас з великою повагою і любов'ю,
відносять не тільки ініціативу,
але і інших членів і каміт в
літосерві - Ви завжди ко-
жого свого коуча, як і перо-
мента і зараз.

Бачаю і кажу, тиєти Ваші спо-
гади про міжкультурну промені-
ну світ і наш суспільство і як ми
намагаємося на покращення світу
и здоров'я дитини-малюка
країни.

З 16 по 19 квітня ми приїхали у часті
в медичну академію - ДМЗ, щоб
розглянути проблеми акушерства
і дитинства з боку етики і права

проблемати перикантолосії. Зараз в
інституті створили телевузницю
яка дозволяє виводити телевізю
з власних перикантолологічних цент-
рарми.
Крім цього досягнення інституту були
інвентаризовані на організованому
з'їзді.
За цю роботу інституту нагороджено
дипломом на посаду академії.
З цим разі інститут відмітає
до рідко Слони Михайлівна, на тавол
стає її зварювати дозволяє їй
бути присутньою на перекладенні
її перекладенні — від академії
були присутні: акад. Ю. І. Кудіров і ген-
ер. В. А. Мухомов.
З С. М. я знайомий понад 50 років,
відав 12 років мав єдине буття
її жакетом. Ми вважали з нею пере-
нам, відсутності. З'явився некий
хворий, ситуація, яка виникла в
Сергійних, а також переклад інституту
в академію — Міністерство дуже
хотіло з нами розуміти, білого
моя спроби. Яке інституту
був результативним центром охорони
інтересів та з'явився.
Слід відзначити, що тодішній
президент НАНУ акад. А. М. Сердюк знав мене
ліди відомості з'явився з НАН; об'єктами
ми утримували — це, на мою думку, пра-
вильно.
Мамини Іване Степановичу, не раз
бачила вас і вашу родину, добре
знаю; звичайно, кращого здоров'я та
не заглядують в лікарні — христос
вас, не дуже хворіє.
Обіймаю вас. Ваш Віктор Петрович.
30.01.2013 р.

Я дуже ціную листи Віктора Петровича! За їх душевність та значну інформативність. Що таке інформативність цього листа для мене: перше — Віктор Петрович живий, здоровий, активно приймає участь у роботі свого науково-дослідного інституту. Більш того, сприйняття життя, особливо проявів природи в нього загострилось. З'явилися нові відтінки

радості життя, а «Дух сильний радістю» (Тіт Лукрецій). Численні наші розмови з професором Неділько В. П. були, як правило, про здоров'я дітей — основи всякої державності. Ми завжди пам'ятали настанови Гая Луцилія:

Зосереджувати думку завжди на користь Вітчизни.
Потім — на користі рідних,
А потім уже — на особистій користі.

По-друге. Я з приємністю довідався, що інститут педіатрії, акушерства і гінекології продовжує активно співпрацювати з Міністерством охорони здоров'я України, якому раніше безпосередньо підпорядковувався. І з яким разом вирішували всі (!) питання щодо попередження та лікування захворювань у дітей та жінок. Я старий педіатр, член НАМНУ, до цього часу не зрозумів користі для дітей і жінок від переходу цього інституту в підпорядкування НАМНУ. Думаю, цьому нерозумінню є пояснення — мої вікові склеротичні зміни:

...толка нет от мысли и наук,
Когда повсюду им опроверженье.
Если ты ругаешь даже тихих
Или ссоришься —
Знай, что эти люди — тоже психи, —
Ох, напорешься!
Я думаю — ученые наврали, —
Прокол у них в теории, порез:
Развитие идет не по спирали,
А вкривь и вкось, вразнос, наперерез.
И нас хотя расстрелы не косили,
Но жили мы поднять не смея глаз, —
Мы тоже дети страшных лет России,
Безвременье вливало водку в нас.
Утро вечера мудренее, но и в вечере что-то есть.

Владимир Высоцкий

По-третє. Оптимізм, трудова настирливість віють з кожного речення Віктора Петровича в його листі. Він (В. П.) є втіленням того, про що пише Бхаса:

Трешь щепку о щепку — добудешь огонь,
Копаеть колодец — и воду добудешь.

Упорный достигает того, чего хочет:
Усердье и разум к успеху ведут.

По-четверте. У жодному листі Віктора Петровича я не знайшов слів безнадії, які ми знаходимо в багатьох відповідальних людей, у тому числі і в Тетяни Бахтеєвої, голови Комітету Верховної Ради з питань охорони здоров'я, яка виступила на парламентських слуханнях 5 червня 2013 року: «У рейтингу стану здоров'я громадян країн світу, проведеному агентством «Блумберг», Україна посіла 99-те місце із 145 країн. Нас обійшли практично всі країни пострадянського простору — Грузія, Вірменія, Литва, Узбекистан, Білорусь, Росія. Після тільки Киргизстан, Туркменістан, Казахстан і країни Африки. І причина такої ситуації — в багаторічній бездіяльності, політичній боротьбі і порожніх дискусіях», — сказала Тетяна Бахтеєва.

Вона зазначила, що за останні 15 років Україна втратила 7 млн громадян: «Ці людські втрати можна порівняти з населенням таких країн, як Данія, Грузія, Фінляндія, Норвегія.

Т. Бахтеєва також акцентувала увагу на тому, що тривалість життя українців на 10–12 років менша, ніж у жителів європейських країн, хоч у 1960 році наша країна за цим показником посідала 7 місце у світі, а «сьогодні ми на 150-му». Серед причин демографічної кризи Т. Бахтеєва назвала складну екологічну та технологічну ситуацію в багатьох регіонах України, вплив наслідків Чорнобильської АЕС та нездоровий спосіб життя частини населення.

«Без впровадження нових принципів управління та фінансування охорони здоров'я, без модернізації та належного кадрового забезпечення її установ, без забезпечення ранньої діагностики, профілактики та диспансеризації ми не зможемо подолати глибоку демографічну кризу», — наголосила Тетяна Бахтеєва («ВЗ» 14 червня 2013 року).

Усе, що сказала ця симпатична жіночка, — правда, правда, відома всім. На цих слуханнях я сказав би одне речення: ніхто з президентів України не зміг знайти пріоритетного напрямку в розвитку нашої країни — збереження здоров'я дітей та їх батьків, бабусь із дідусями... (мабуть, це дивно, але я вважаю таку мету і національною ідеєю). І додав би: слова без справ — пустий звук. І зійшов би з трибуни. А в буфеті парламенту я процитував би депутатам Богдана Бастюка:

ДО КРАПКИ В ДИСКУСІЯХ

Повірте, з гілляки не вчора я зліз.
То ж знаю, що в нашій культурі (медицині — І. С.)
Була вже ідейність, був соцреалізм,
Партійність у літературі...

Сверблячка ідейності... Шию в дугу.
Спрямованість, щоб вона скисла!
Знов — спроба усю перекласти вагу
На... інший кінець коромисла.

Розмови, дискусії, гасла-пташки...
Аби у словесному глеї
Не порпатися, припиніть балачки, —
Які ще потрібні ідеї?!

Аби побратимів не брати на сміх
І поїдом ближніх не жерти,
Аби поважати сусідів своїх, —
Потрібні які такі жертви?!

Аби не топити у ложці води
Знайомого, брата чи друга,
Аби не радіти з чужої біди, —
Яка тут потрібна потуга?!

Аби лихослів'я здавалося нам
Дикунським і протиприродним,
І в спадок його не лишати синам, —
Потрібні дотації, фонди?!

Щоб знало нормального батька дитя,
І мужа дбайливого — мати,
А сам він тверезо дививсь на життя, —
Потрібні кредитні витрати?!

Аби не лежало повсюди сміття, —
В дворах, на узліссі, у полі,
Аби припровадити все до пуття, —
Валюти бракує чи... волі?!

Між чвар і конфесій, взаємних погроз,
Прощаючий, мудрий, привітний
Єдиний у краї син Божий — Христос!
Що треба, щоб зрозуміти?!

Тож опам'ятаймося. Будьмо людьми.
Свого не цураймось, не гудьмо.
Як хочемо бути народом і ми,
То станьмо,
гуртуймося,

будьмо!

Мене не залишає відчуття постійної дії сприятливих життєвих променів на людину, її організм, органи відчуття... Вони надходять з Небес, Землі, Моря, Річки, Гори, Лісу та Лугу, Полонини і безкрайніх Полів Пшениці, Жита, Ячменю, Гречки, Гороху, квітучих і неквітучих Садів та різнобарвних кущів... Від усіх Тварин, від усіх живих істот, від людей: рідних і не зовсім рідних, знайомих і малознайомих... При цьому необхідно пам'ятати й думку Френсиса Бекона: «У кожній людині природа сходить або злаками, або бур'яном; нехай же вона своєчасно поливає перше і знищує друге». Мені дуже приємно, що природа і на схилі мого життя надсилає так багато сходів злаків... Ось цьому приклад:

Дорогий Іване Семеновичу!

Не перестаю дивуватись і захоплюватись Вашою працездатністю, ширістю і життєлюбством. Ви — приклад для повторення, а за приклад можуть бути дуже мало людей.

Приємно, що звертаючись до Вами використаних цитувань, зустрічаю авторів (В. Висоцький, О. Пушкін, Л. Костенко...), книжки котрих у мене на робочому столі. Як і Ваші.

Повністю поділяю Вашу тривогу з приводу важливих суспільних речей, медичної реформи зокрема. Ваш вислів про те, що для переходу на т. зв. сімейну медицину (Ви писали це раніше) «з лікаря треба зробити фельдшера...» можна використовувати як афоризм в дискусії про соціальні проблеми.

Пишіть, творіть і далі. І нехай благословиться над Вами небо, віддзеркалюючи побажання усіх, кому Ви — дорога і близька людина.

Вітаю Вас з усіма травневими святами, Днем Перемоги зокрема і святом Великоднем!

З добром
30. 04. 13

підпис

О. Мороз

Дорогий Іване Сидоровичу!

Не перестаю дивуватися і захоплюватися
Вашою працьовитістю, пильністю і
активністю. Ви - приклад для пов-
торення, а за приклад ліфтунів будуть дун-
сько мідці.

Дякую, що звертаючись до мене вико-
ристовуючи цитувати, згадуєте абстракт
(В. Волинський, О. Пунік, Л. Козішук...)
книжки конспект мене на робочому столі.
Це і Ваші.

Повністю погоджуюся з Вами приво-
дищу важливих суспільних речей,
медичної реформи Волинська. Вам висловлю
про те, що для переходу на ш.зв. сімей-
ну медицину (Ви тільки це робили) з лі-
карю треба зробити реформу... можна
використовувати як реформу в дитячій -
сїй про соціальні проблеми.

Дякую, творіть і далі. І нехай бла-
гоприятствую над Вами нбо, відгукуючи
ючі побажання всіх, кому Ви - дорогого
і близького людини.

Ваша ба і у нас правдивими свідча-
ми, Олександр Перемон, згодом і свідомі
Вашимодом!

З добрим серцем
О. Мельник
30.04.13

Хто не знає в нашій державі Олександра Олександровича Мороза? Немає таких. Але я наведу короткі дані про нього з обкладинки книги «За правду разом станем!» (2012):

У творах Олександра Мороза, відомого політика, поета, перекладача, природно поєднується, здавалось би, зовсім різні сторони його сутності: політична, партійна, державна і громадянська діяльність; література і мистецтво; популяризація української та російської культур.

Олександр Мороз — лауреат міжнародних та національних літературно-мистецьких премій імені Г. Сковороди, О. Фадєєва, В. Сосюри, А. Тарковського, Д. Луценка. Переможець кількох українських радіофестивалів. Видав два десятка книжок художнього і публіцистичного змісту: «Жива стерня», «Дорога, з якої не зійти», «Політична анатомія України», «Інтерв'ю для вас»... Побачили світ його книги поезії: «З відстані», «Белый снег на каменной терасе» (чотири видання), «Обличчям до вогню», «Кують зозулі», «Рассудит время», «Квіти з тернами». О. Мороз — співавтор та ініціатор випуску близько десяти поетичних антологій. Серед них унікальні — «Украина. Русская поэзия XX века» та «На левадах шовкових». На його вірші написано багато пісень, які виконують провідні українські майстри естради.

Олександр Мороз — член Конгресу українських літераторів, веде авторську передачу «Обличчям до вогню» на українському радіо. Живе «у некрайній хаті». В Україні це завжди не просто.

Бачите, читачу, з якою талановитою людиною мені пощастило письмово спілкуватися ось уже декілька років. Не просто приємно, а й радісно відчувати моє життєве везіння — мені довелося зустрічатися з непоодинокими надзвичайно талановитими людьми, про що я розповідав у минулих книгах. Я думаю, що подібне траплялося не лише зі мною, а й з вами, читачу. А я повернуся до Олександра Олександровича. Такі теплі слова, які надихають на творчість навіть мене, людину помітно похилого віку, може надсилати лише л ю д и н а, талановита людина. Завдяки таким людям, як Олександр Мороз, я й на мить не відчуваю, що я «позабыт, позаброшен...» Навпаки,

...Не нахожу достаточно речей,
Чтоб описать восторг души моей,

Когда я вновь взглянул на небеса,
И освежила голову роса.

М. Ю. Лермонтов

Олександр Олександрович своє творчістю доводить, що в цьому світі можна не лише тліти, жевріти, а й горіти:

СЛАВСЯ, УКРАЇНО!

(Варіант гімну на музику М. Вербицького)

Слався, рідна Україна, неозорий краю!
Я до тебе, Батьківщино, серцем припадаю.
На добро засійся людям хлібом і привітом,
Поєднай же українців у цілому світі.

Приспів:

Піднімайся, українська могутня державо!
Вічна воля! Чесна праця! Україні — слава!
У вінку твоєму — стрічка голуба Дніпрова,
На сторожі від неправди — Кобзареве слово.
Думі й силі нема краю, роду — переводу,
Обнімайтеся, братайтесь, люди і народи!

Приспів:

Піднімайся, українська могутня державо!
Вічна воля! Чесна праця! Україні — слава!
Мати наша Україно — калино, тополе...
Хай щаслива буде в тебе вистраждана доля!
Доки сонце понад світом, доти твої діти
Будуть славу України кожен день творити.

Приспів:

Піднімайся, українська могутня державо!
Вічна воля! Чесна праця! Україні — слава!

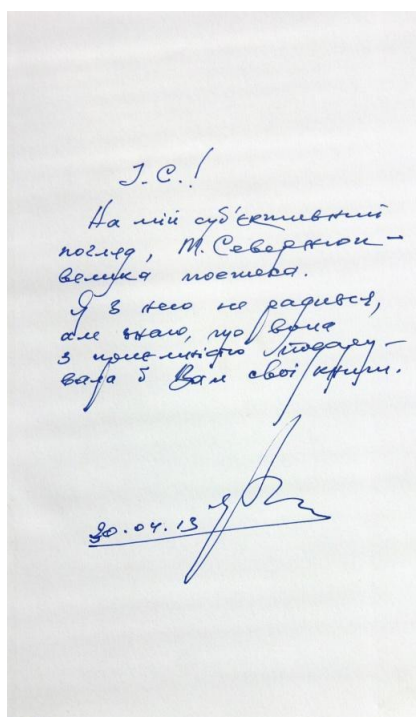
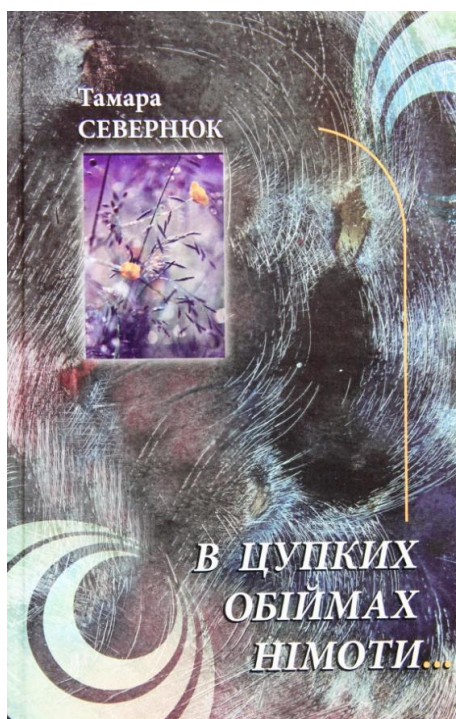
З великою приємністю відчуваєш, що таких людей, як Олександр Мороз, дає нам своя з е м л я,

РІДНА ЗЕМЛЯ

Земля рідна! Лежиш ти без меж, незмірима, незглибима, як цілий світ, багата, прекрасна, добра і єдина. Поля і сонце, ліси і ріки, звір і бджола, ум і чесність, щастя й спокій — може, все те є ще десь, може, його більше або менше, може, пишніше, та ніде воно не може бути таке,

як удома, бо там — неповторно-рідне, бо тільки те дає снагу серцеві, розкіш окові, неспокій розумові. Голоси лунають звідти незабутні, навіть, коли належать тим, хто пішов із життя, барви панують там лагідні й несамовиті водночас; сили там стільки, що вдихаєш її навіть на чужині, уже гинучи без надії, у безвиході, і зможеш стрепенутися й довершити те, чого вже не сподівалися від тебе ні найтяжчі вороги, ні навіть найбільші друзі (Павло Загребельний).

Олександр Мороз успішно намагається просвітити інших не лише своєю творчістю, а й здобутками знайомих йому письменників. Ось щойно надіслана ним книга Тамари Севернюк «В цупких обіймах німоти» (Чернівці, 2012), одна з багатьох, які він надіслав мені. На ній написано:

І. С. ! На мій суб'єктивний погляд, Т. Севернюк — велика поетеса.

Я з нею не радився, але знаю, що вона з приємністю подарувала б Вам свої книги.

30.04.13 підпис

У генах Олександра Олександровича закладена інформація закликати людей іти

НА СВІТЛО

Заблудлі серця
Не здолають справдешність дороги,
Блукаючим душам зачинено небні врата.
Над нами дамокलोво-мечів закодовані блоги,
Марнота марнот. То блюзнірство, а то — піста.
Розмови... Розмови... Набридли балакання всує,
Цупке маячіння над правдою німбу хреста,
І долям людським і моїй, що як хрест той несу я,
І слову, що з правди, посічено часом уста.
А тиха справдешність розсовує темні штахети
І днів, і століть, і занепадів, і суєти...
Вона не питає ні де я, ні де ми, ні де ти...
А шле своє світло...
І шлях наш — на світло іти (посилено мною — І. С.).

Тамара Севернюк

Що ще мені хотілось би вам, читачі, повідомити? Усе своє життя я працював над книгою, з книгою, не лише читав, а й сам постійно писав книги, спілкувався із вченими, письменниками... Прожив довге життя. І хотів би підкреслити, що лише дві людини, людини малознайомі, надсилали мені численні книги, просто надсилали і все (дарували мені свої книги багато, дуже багато людей):

1. Юлія Полтева — знаний учений у галузі дитячого харчування, завідувачка відділу дитячого харчування науково-дослідного інституту «Інститут харчування» АМН СРСР в Москві (60-ті роки минулого століття). Вона після місячного упорядкування лікувального харчування в дитячому санаторії «Джерело», який я очолював, тривалий час (роки) надсилала мені наукову літературу про харчування в дитячому віці. Просто так — висилала і все. Безоплатно.

2. Олександр Мороз. Людина, відома всьому загалу. Він висилає мені різнопланові книги протягом усього періоду нашого заочного знайомства. Просто так — висилає. І безоплатно. Ну як тут не погодишся з одним асистентом нашого вузу (тепер професор у Києві), який у своїй великій газетній статті на початку 90-х років минулого століття, доводячи суспільності, який я поганий (він мав на меті посадити в моє крісло ректора професора з Києва), зазначив: «Сміян — в е з у н ч и к»? Я зі свого боку бажаю всім-всім людям бути в е з у н ч и к а м и. Відрадно, що були і є люди, які пам'ятають Сенеку: «Людина, яка думає лише про себе і шукає у всьому для себе користі, не може бути щасливою. Хочеш жити для себе, живи для інших».

Учора (29. 06. 2013) я був «учасником» передачі на першому каналі «В гостях у Д. Гордона», де «брав участь» у діалозі Дмитра Гордона та Олександра Мороза (яке непередбачене чудо-діяння, який збіг обставин!). І я звернув увагу на те, на що не наголошував у своїх коментаріях щодо листування з Олександром Олександровичем. Це — політика. Політика... Можливо, це залежало від того був чи ні

ДОПУСТ БОЖИЙ

Коли напустить Бог нещастя на кого,
Він оглушить його і серце осліпить,
І ум, мов волосок, у нього вийме вмить,
Аж поки присуд свій на ньому не сповнить.
Тоді вертає йому і слух, і зір, і ум.
Щоб сам він помудрів і інших міг навчить.

Іван Франко

А можливо, й тому, що до політики й політиків я ставився не зовсім толерантно з таких причин:

1. Політика — ігровий притон, у якому глядачі ризикують програтися так само, як й ті, що грають (автор невідомий).

2. Усякий, хто може виростити два колоски, дві травинки там, де раніше росла лише одна, мають більшу заслугу перед людством і надають більшу послугу своїй країні, чим ціле плем'я п о л і т и к і в, разом узятих (Дж. Свіфт). Таку мою думку підтверджували не лише прозаїки, а й поети:

Весь вік ти прожив в «Петрограді»,
Коли ж додому ти вернись,
Були ми дуже, дуже раді,
А ти в міністри обернись.
Ти вірний, чесний по натурі,
І я це щиро говорю!
Служив ти правдою царю,
Був вірний гетьману, Петлюрі,
І будеш вірним взагалі
Усім владикам на землі.

Олександр Олесь

Але наразі в розмові з Дмитром Гордоном Олександр Мороз переконав мене, що «Істинні політики знають людей краще, ніж присяжні філософи; я хочу сказати, що вони — більш істинні філософи» (Л. Вовенарг). Усі думки Олександра Олександровича мені сподобалися. Вони (думки) були чесними, доброзичливими, історично-виваженими, а також переконали мене в тому, що всі ми політики, не дивлячись на те, що багато з нас стверджують — ми далеко від політики. Спілкування в сім'ї — це внутрішня політика, спілкування з оточуючим світом (колектив, керівник, установи побутового, культурного... призначення, ЗМІ...) — це зовнішня політика моя, твоя.

Це я щойно «прозрів» щодо розуміння політики. Ще вчора я думав (та й закликав), що медики й медицина мають бути поза політикою. Думав, як і Тетяна Бахтеева (доктор медичних наук, професор, голова Комітету Верховної Ради з питань охорони здоров'я): «Медицина має бути поза політикою!» («ВЗ», 28 червня 2013 р.). Сьогодні моя думка протилежна. Чому? Подивіться, які страхітливі повідомлення отримали ми з цього виступу Т. Бахтеевої: ...Щороку в нашій країні помирає 780 тисяч осіб, народжується 520 тисяч... Яка неймовірна кількість людей покидає цей Світ у нашій країні, Україні, у відносно невеликій державі! І я впевнений: без політичної волі, без виважених політичних рішень Україна закономірно прямуватиме на дно. І цього не бажає ніхто! Так думаю.

Неуютная жидкая лунность
И тоска бесконечных равнин, —

Вот что видел я в резвую юность,
Что, любя, проклинал не один.
По дорогам усохшие вербы
И тележная песня колес...
Ни за что не хотел я теперь бы,
Чтоб мне слушать ее привелось.
Равнодушен я стал к лачугам,
И очажный огонь мне не мил,
Даже яблонь весеннюю व्यюгу
Я за бедность полей разлюбил.
Мне теперь по душе иное.
И в чахоточном свете луны
Через каменное и стальное
Вижу мощь я родной стороны.
Полевая Россия! Довольно
Волочиться сохой по полям!
Нищету свою видеть больно
И березам и тополям.

Сергей Есенин

Бувають і радість, і смуток, але такі люди-добродійники, як Олександр Мороз, упевнено надсилають нам сигнали того, що

ЖИТТЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Ясно-прозорий сонячний настрій наскрізь пронизував Максима. Пружилася тіло, й пружилася душа. «Ну, що ж, — думав Максим. — Хай гримлять канонади, хай лютують віхоли, хай завивають смерчі і котиться самум». А він все-таки стоятиме, як дуб, на цій землі, бо все минає і все проходить, але продовжується життя, джерело якого — любов. І як найгустіший дим не в силі заступити сонця, так і найчорніше зло не в силі подолати добро, що виходить з любові. Невмирущим є все те, що здібне любити. В любові тріумфує над чорною тьмою світ — сонячний, прекрасний, божественний світ.

Ні, він з цієї землі нікуди не піде! Ні на схід, ні на захід, ні на південь, ні на північ! Можуть зітерти його тіло на порошок, але не зможе ніхто зітерти на порошок його душу, не зможе зігнати її з цієї землі. Помиляються ті, хто вогнем і залізом прийшли йому диктувати свою волю. Відгримлять сморідні грози, прийдуть знову громи весняні.

Проллються проливні дощі громові, і змиють, очистять все. І зацвіте
рясним цвітом те, чому цвісти належить. І проросте бур'янами те, чому
прорости бур'янами належить. І згине геть те, що своїм серцем злобним
умерло, захлинулось в зненависті, вдушилось у жорстокості, все те, що не
жило, а чаділо.

І тоді високо в небо підніметься сад чарівний, над чадом, над злом і
над смородом буйно розквітлий. І пливтимуть над ним білосніжні
хмарки, воркуватимуть у ньому закохані горлиці. Радітимуть у ньому
люди щасливі, а з високих його верховіть, сонцем осяяних, падатимуть
радісні сльози, як перламутрові блискітки рос (І. Багрянний).

Отож,

Як душа спочива
У полоні застиглих ілюзій:
Де зелена трава,
Де калина і м'ята у лузі.
Де зозуля кує
На літа, на прийдешні без ліку,
Де усе, що не є, —
Все твоє, до рослини,
навіки.

Де ніхто не спішить,
Не боїться лишитись останнім
На землі, що лежить
І не хоче,
не хоче (!)
прощання.

Олександр Мороз

Яке різнобарвне життя! Яких лише сигналів не надсилає нам кожна
гілочка, кожний горобчик, кожний листочок, квіточка... Кожна людина...
Нещодавно я отримав від щойно призначеного директора департаменту
охорони здоров'я облдержадміністрації Руслана Мостового такі дві
приємні вісточки. Перша:

*Шановний
Іване Семеновичу!*

*Щиро вітаю Вас
і очолюваний Вами колектив
з професійним святом –
Днем медичного працівника!*

*Уся Ваша праця – це служіння
населенню і медицині краю,
це повсякденна турбота про життя
і здоров'я громадян, це готовність
щохвилини прийти на допомогу та
підтримати людину у найважчих
життєвих ситуаціях. Тому, у це свято,
у першу чергу висловлюю вдячність усім
працівникам галузі охорони здоров'я.
Отож нехай кожен робочий день буде
сповнений приємними емоціями,
вдячними посмішками пацієнтів та
визнанням. Міцного здоров'я Вам,
родинного затишку, віри у світле
майбутнє, творчої наснаги
та нових здобутків!*

*З повагою
Директор департаменту
охорони здоров'я обласдержадміністрації*

Р.Р. Мостовий

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро вітаю Вас і очолюваний Вами колектив з професійним святом — Днем медичного працівника!

Уся Ваша праця — це служіння населенню і медицині краю, це повсякденна турбота про життя і здоров'я громадян, це готовність щохвилини прийти на допомогу та підтримати людину у найважчих життєвих ситуаціях. Тому, у це свято, у першу чергу висловлюю вдячність усім працівникам галузі охорони здоров'я.

Отож нехай кожен робочий день буде сповнений приємними емоціями, вдячними посмішками пацієнтів та визнанням. Міцного здоров'я Вам, родинного затишку, віри у світле майбутнє, творчої наснаги та нових здобутків!

З повагою...

Р. Я. Мостовий

Друга:

Шановний Іване Семеновичу!

Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації

Запрошує Вас на урочисті заходи з нагоди

Дня медичного працівника,

які відбудуться 14 червня 2013 року об 11. 00 год.

в Тернопільській обласній філармонії.

З повагою

Директор департаменту

Охорони здоров'я облдержадміністрації підпис Р. Я. Мостовий

І що я хотів би сказати у зв'язку з цими посланнями на мою адресу? По-перше, я їх сприйняв як дорогі мені подарунки, а *munera, crede mihi, cariunt hominesque deosque* (подарунки, повір мені, підкоряють і людей, і богів. Овідій). А ще відчуття вдячності підсилювалось тим, відтоді, як я залишив посаду ректора, мене жодного разу не вітали (керівники міського й обласного управління охорони здоров'я) з Днем медичного працівника і не запрошували на урочисті заходи (на день народження поздоровляли, навіть начальники обласного управління охорони здоров'я в неювелійні роки приїжджали на мою фазенду). Але ця подія, на перший погляд, не історична, посилювала емоційне сприйняття чудових проявів природи:

Затрепетали звезды в небе,
И от зари, из-за аллей,
Повеял чистый, легкий ветер
Весенней свежестью полей.
К закату, точно окрыленный,
Спешу за ним, и жадно грудь
Его вечерней ласки ищет
И счастья в жизни потонуть.
Не верю, что умру, устану,
Что навсегда в земле усну, —
Нет, — упоенный счастьем жизни,
Я лишь до солнца отдохну.

Иван Бунин

По-друге, взаємозв'язок між людьми буває різним, але він вічний. Ось Руслан Мостовий вступав до нашого медичного вишу, коли я був його ректором, я навчав його основ педіатрії, я роками працював з його мамою, яка була багаторічною завідувачкою відділення патології новонароджених обласної дитячої клінічної лікарні... У кожного є своє

ПРИЗНАЧЕННЯ

Час, пропечатаний мені,
Я проживу, хоч що робить!
А як минуть всі його дні,
Умру й покину сей світ.

І хоч би льви в гушавину
Мене голодні затагли,
То, поки не мине мій час,
Мене б пожерти не могли.

Іван Франко

По-третє, я сьогодні віддалений від активного удосконалення медичної допомоги, а у зв'язку з цими посланнями, я почуваюся причетним до нього (удосконалення). І співпереживаю Руслану щодо його нелегкої, але, з моєї точки зору, дуже цікавої роботи. Як вибрати зернину серед моря лушпиння, яке сиплеться з усіх сторін? Медицину знають «добре» всі, як і сільське господарство... Ви, читачу, зверніть увагу, що лише одна газета «ВЗ» (28 червня 2013 р.) має кілька розлогих публікацій щодо медичних реформ. У тому числі — прямо протилежних: «Хто кого слухав і хто кого не чув?» «Європейський рівень медико-консультативної допомоги гарантовано». Тут можна також почути комуністів, свободівців, ударівців, регіоналів, депутатів із «Батьківщини», навіть депутата Олега Ляшка з «вилами»... Так що, Тетяно Бахтєєва, нам лише наснилась медицина без політики. А політики? Кожен

ЗГАДАВ ПРО ПРАВДУ

Кирило правди захотів,
Кирило гнівом дише,
Кирило в крісло сів,
Кирило скаргу пише:
«Зі мною не по правді учинили —
З роботи за брехню звільнили.
А де ж закон?
Де наша правда-мати?
Уже людині, бач,
Не дозволяють і збрехати!»

Василь Симоненко

Про медицину, як і про освіту, сільське господарство... можна говорити багато, багато... Але яке моє переконання: історія людства свідчить, що розвиток людського співіснування був, є і буде завжди прогресивним поступом, його не в змозі зупинити ніхто, його можливо лише загальмувати. Отже, я стверджую, що успіхи в медицині були, є і будуть. Я не вірю даним соціологів, які стверджують, що якістю надання

медичної допомоги не задоволені 95 % населення (оголосила Т. Бахтеева «ВЗ» 28.06.1913). Це брехня, яку дозволяють собі... Якби соціологи взяли кількість людей, яких медики врятували від смерті (я вже не кажу про тих, кому вони ефективно допомогли), то ця кількість значно перевищила б 5 %. Кожного дня (!) медики рятують життя сотням українців, і не лише українців. Господи, пробач мені, статистика дурна взагалі, а в нас — особливо. То, мабуть, правду кажуть, що буває брехня, велика брехня і статистика (соціологія).

Я все думаю, думаю й не можу знайти відповідь: чому ЗМІ та інші причепилися до медицини, як п'явки до ноги людини в багнюці, а не бачать головного — алкоголізму, наркоманії, розпусти, відсутності відповідальності людини за своє здоров'я?..

Мабуть, тому, що перетворили свою державу на

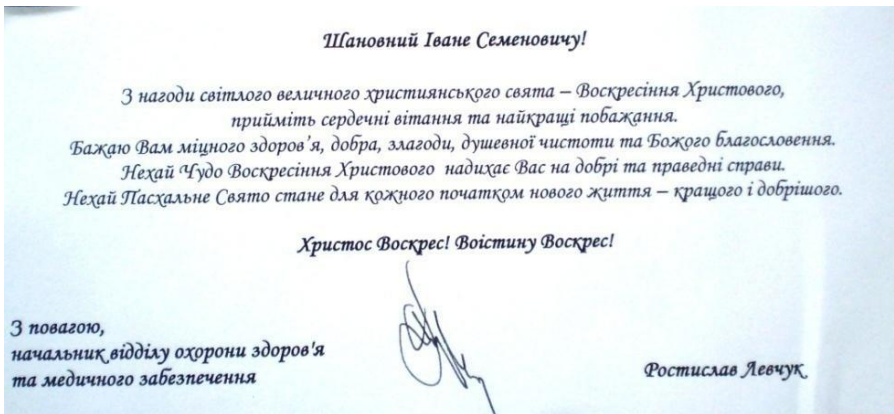
ВІДЕОХЛІВ

Мільйонери, зарізяки...
Слідство. Бар. Дівичі.
Міні. Груди — гарбузяки,
Часнички — сідниці...
Комісар на слід втрапляє...
Постать таємнича.
Супермен. На купі м'язів —
Голівка індича...
Гелікоптер. Шал погоні.
Мордобій. Вендета.
Стрілянина у вагонах,
В літаках, в клозетах.
Фільм за фільмом, мов змагання.
Замішують густо:
Отруєння, згвалтування,
Вбивство, самогубство...
Середину крутять фільму
Чи щойно початок,
А вже зойки, очі — більма
І... злягань десятків.
Глядачів щораз проймає
Як не жар, то холод.

Жаль, батьків отут немає,
Лише діти, молодь...
Все. На вихід. На світ білий,
Мої вівці зі стайні...
Ще не вбивці, не дебіли,
Та вже ... ненормальні.

Богдан Бастюк (18. 11. 1991
р.)

А нам що? А нам своє робить!

Щасливих Великодніх Свят!
Миру, радості, добра!

Шановний Іване Семеновичу!

З нагоди світлого величного християнського свята — Воскресіння Христового, прийміть сердечні вітання та найкращі побажання.

Бажаю Вам міцного здоров'я, добра злагоди, душевної чистоти та Божого благословення.

Нехай чудо Воскресіння Христового надихає Вас на добрі та праведні справи.

Нехай Пасхальне Свято стане для кожного початком нового життя — кращого і добрішого.

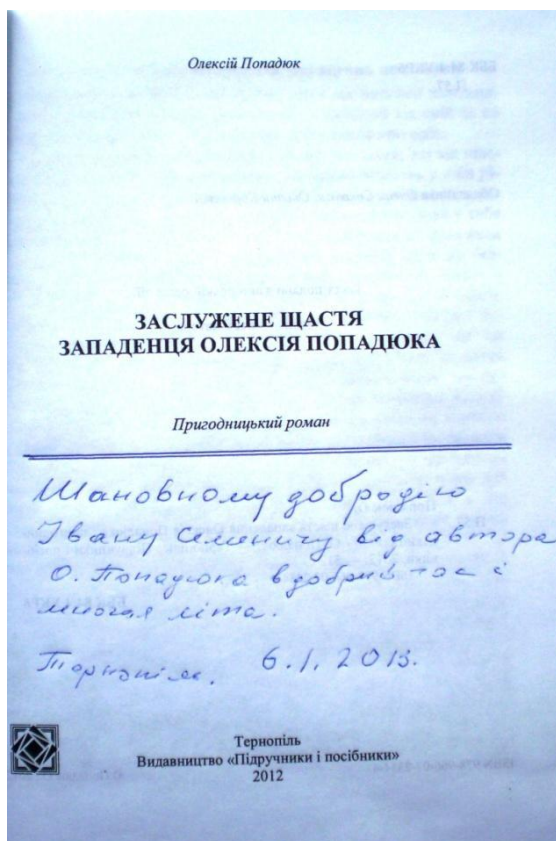
Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

З повагою
начальник відділу охорони здоров'я

Це чудове вітання керівника медицини міста мені не лише дуже сподобалося, а й втішило несподіванкою. Адже це перше персональне письмове вітання на мою адресу з боку міського відділу охорони здоров'я за останні роки. Люди! Не вірте, що з роками все йде в небуття. Це підтверджує й Олексій Попадюк у своїй книзі «Заслужене щастя» (Тернопіль, 2012), на якій є присвята «Шановному добродію Івану Семеновичу від автора О. Попадюка в добрий час і многая літа» та з якої один абзац наводжу:

...А нас залишилося лиш двоє німечних старців — я і моя збитошниця Даруся, що заприсяглася мене до смерті не покинути. І коли з'їжджається раз на рік на День незалежності, посеред літа, уся наша славна родина Україна, вільних людей у третьому поколінні, то ми сидимо вкупочці з нею і плачемо з радості. А над широкими просторами привільного довкілля лунає величава пісня:

Є нам браття, що згадати,
Є чим душу звеселить.
Та була в нас ненька мати
Забайкальська славна січ.

Про невмирущість людства свідчить і оповідь М. Гориня:

ЗАПОВІТ УКРАЇНСЬКОГО ПРОРОКА

Наша історія — це історія віковичної боротьби українського народу за своє місце під сонцем. Коли ворог вибивав із наших рук шаблю, тоді на зміну їй приходило слово. Іноді таке могутнє і гаряче, що було дужче за легіони військ. Із Божого веління це слово приходило в час найбільшої скрути. Тоді, коли здавалось, що втрачено все. Така чорна смуга огорнула Україну після ліквідації гетьманщини і знищення Січі. Націю спіткав цілковитий моральний занепад. І тут, на цьому німому згарищі, раптом з'являється живе українське слово. З'являється Котляревський, який отим словом переносить козацьку славу в убогу сирітську хату. Пробудження і

народження новітньої думи. Квітка, Гулак, Гребінка, Костомаров, Куліш... Починається новий життєпис народу. Куліш виношує ідею про всеохоплюючу книгу буття українства, книгу, яка б увібрала в себе нашу історію, пісню, еволюцію духу. Але згодом відмовляється від цього задуму і каже, що такої книги вже не треба. Чому?! Та тому, що вона вже є! У світ виходить «Кобзар» Тараса Шевченка. Виходить у вічність священна книга пророка української нації. З'являється слово, яке стає на стороні народу. Ось уже півтора сторіччя воно береже і живить українську націю, її духовну соборність, веде нас крізь морок і нетрі до жаданої волі. Чи є ще у світі такий поет, слово якого урятувало б народ? Слово, яке дає відповідь на найпекучіші питання, що постають перед цим народом за будь-якої доби.

В усі роки нас вражало дивовижне співзвуччя Шевченківської поезії з сучасністю. Кожне покоління гортало «Кобзаря» справді як Святе Письмо — книгу пізнання добра і зла. Ми пізнавали з нього самих себе і вчилися бути собою.

Розгорнімо ж цю книгу й сьогодні! І ми побачимо: те, що нині нуртує в наших душах, що постійно хвилює і не дає нам спокою, — там є!

Так, постійно хвилює повторення минулого...

Зійшлись, побрались, поєднались,
Помолоділи, підросли.
Гайок, садочок розвели
Кругом хатини. І пишались,
Неначе князі. Діти гралась,
Росли собі, виростали...
Дівчаток москалі украли,
А хлопців в москалі забрали,
А ми неначе розійшлись,
Неначе брались — не єднались.

Тарас Шевченко

Це вчора. А сьогодні:

Ой три шляхи широкії
До купи зійшлися.
На чужину з України
Брати розійшлися.

Покинули стару матір.
Той жінку покинув,
А той сестру. А найменший —
Молоду дівчину.
Посадила стара мати
Три ясені в полі.
А невістка посадила
Високу тополю.
Три явори посадила
Сестра при долині...
А дівчина заручена —
Червону калину.
Не прийнялись три ясени,
Тополя всихала,
Повсихали три явори,
Калина зав'яла.
Не вертаються три брати.
Плаче стара мати,
Плаче жінка з діточками
В нетопленій хаті.
Сестра плаче, йде шукати
Братів на чужину...
А дівчину заручену
Кладуть в домовину.
Не вертаються три брати,
По світу блукають,
А три шляхи широкії
Терном заростають.

Тарас Шевченко

Кожен народ, кожна країна, кожна людина має своє індивідуальне буття, а загальною є

МОЛИТВА

Прийди, Господи Ісусе. Наповни наші серця Твоєю любов'ю, Твоєю силою і Твоїм Святим Духом.

Предвічний Отче, ми дуже любимо Тебе і дякуємо Тобі сьогодні за Твоє благословення, тому що Ти — наш батько любові і тому, що ми примирені з Тобою через Кров Ісуса Христа, нашого Господа.

Ми любимо Тебе, Отче, ми поклоняємося Тобі і благословляємо Тебе. Ми відкриваємось, щоб отримати Твої благословення і наповнитися Твоєю ласкою, Твоїм миром і Твоєю любов'ю. Ми дякуємо Тобі, Отче, тому, що сьогодні згідно з Твоїм Словом ми дізналися, що ми є Твоїм благословенням для наших братів. Твоє Слово *«а ти станеш благословенням»* (Бут. 12:2d) стосується кожного з нас. Ми хочемо бути частиною божественного Слова і стати інструментами Твого благословення, щоб ми могли благословляти всіх людей.

Тому в Твоїй присутності ми відрікаємось від поганих слів, які вимовляли наші уста і просимо Кров Ісуса Христа очистити наші серця, наш розум і наш язик.

Ми просимо в Тебе прощення за всяке прокляття, яке ми коли-небудь промовили, і відрікаємось їх усіх. Ми просимо, щоб Кров Ісуса омила всяку рану, якої ми ненавмисно завдали.

Сьогодні Твоє Слово звільнило нас. Ми маємо благословляти, щоб бути спадкоємцями благословення.

Ми благословляємо, Отче, наших дітей, дружину, чоловіка, батьків, братів, сестер, родичів і всіх близьких.

Ми благословляємо всіх, з ким маємо складні відносини, і тих, хто нас переслідує і ранить.

Ми благословляємо всіх, із ким працюємо. І ми благословляємо нашого начальника і нашу працю.

Ми благословляємо те, що любимо і те, що не любимо робити.

Ми благословляємо всі хвилини нашого життя і здоров'я.

Ми благословляємо ім'я Отця, і сина, і Святого Духа.

Ми просимо Тебе, Предвічний Отче, щоб через це божественне благословення в ім'я Ісуса, Ти щедро вилив силу Святого Духа, щоб зцілити Твоїх людей.

Святий Отче, звільни мого брата від докорів сумління, які він має в своєму серці, від усякого почуття неповноцінності, від усякого почуття вини.

Звільни його Господи, силою імені Ісуса від усякого страху перед майбутнім, всякого духу занепаду, смутку, самотності та розпачу.

Звільни його, Господи, від гіркоти, від жалю за минулим, від сказаних речей і від стосунків, які не були згідні з Твоїм словом. ми

хочемо прибити все це до хреста нашого Господа Ісуса Христа і благаємо, щоб Кров Ісуса омила кожен гріх і погане почуття у житті нашого брата.

Отче, ми віримо, що для Тебе немає нічого неможливого. Тому ми просимо, щоб Ти використав наші руки, щоб благословити, і щоб ім'я Ісуса, на нашого брата вилилося божественне зміцнення.

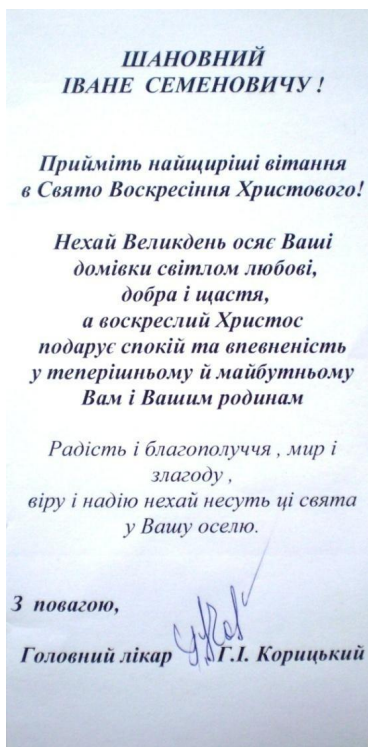
Наповни, Господи Ісусе, наші руки Твоєю Силою і зміцни тих, за кого заступаємось.

Підніми тих, хто хворий, Ти — Всемогутній, у Тобі немає меж...

Тобі, Предвічний Отче, всяка хвала з нашого серця, в ім'я Ісуса, в єдності зі Святим Духом, через могутнє заступництво Діви Марії.

Амінь і амінь.

І продовжую своє спілкування з організаторами охорони здоров'я нашого краю.

Шановний Іване Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання в Свято Воскресіння Христового!

Нехай Великдень осяє Ваші домівки світлом любові, добра і щастя, а воскреслий Христос подарує спокій та впевненість у теперішньому і майбутньому Вам і Вашим родинам.

Радість і благополуччя, мир і злагоду, віру і надію нехай несуть ці свята у Вашу оселю.

З повагою,

головний лікар

підпис

Г. І. Корицький

За весняним вітанням отримав літнє:

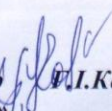
**ШАНОВНИЙ
ІВАНЕ СЕМЕНОВИЧУ!**

*Прийміть найщиріші вітання
з професійним святом – Днем
медичного працівника !*

*Бажаємо творчої наснаги,
міцного здоров'я, професійних
здобутків, достатку,
успіхів у нелегкій справі –
боротьбі за життя.*

*Хай Ваші справи служать
розквіту
найгуманнішої професії
на землі.*

З повагою

Головний лікар *Г. І. Корицький*
КУТОР «ТОДКЛ»

Шановний Іване Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання з професійним святом — Днем медичного працівника!

Бажаємо творчої наснаги, міцного здоров'я, професійних здобутків, достатку, успіхів у нелегкій справі — боротьбі за життя.

Хай Ваші справи служать розквіту найгуманнішої професії на землі.

З повагою

Головний лікар
КУТОР «ТОДКЛ»

підпис

Г. І. Корицький

Головний лікар Тернопільської обласної дитячої клінічної лікарні Григорій Іванович Корицький, він ще й заслужений лікар України, він ще й кандидат медичних наук, він ще й батько двох синів-лікарів, він ще й... І він ще не минув жодного свята протягом багатьох років, щоб не привітати та не побажати мені всебічних благ. Я завжди стверджував, що людині притаманна динамічність, але наведене свідчить, що ми маємо й постійність у деяких речах. Наведене повідомлення підтверджує думку П'єра Бейля: «Немає іншої моралі, крім тієї, яка основана на принципах розуму і виходить з природної схильності людини до добра».

Обласна клінічна дитяча лікарня і я — одне ціле в моїй лікарській, педагогічній і науковій діяльності протягом десятиліть. І подальше продовження мого спілкування з цією установою є закономірністю людського співіснування. Як і те, що

Бог в тебе,
И не ищи другого
Ни в небесах, ни на земле:
Проверь
Весь внешний мир:
Везде закон, причинность,
Но нет любви:
Ее источник — Ты!

Максимилиан Волошин

І я переконаний: доброзичливість колективу обласної клінічної лікарні до мене, і моя — до нього, явище вічне! А тому «Пора избавиться от узкого христианского деления на дух и тело. Настоящая душевная жизнь, настоящая идейная сторона жизни в использовании лучших сторон и тела, и духа» (Владимир Вернадский). І, разом із тим:

А умел не обольщаться
даже в юные года.
Но когда пришлось прощаться,
и, быть может, навсегда,
тут уж не до обольщений
в эти несколько минут...
Хоть бы выпросить прощенье,
знать бы, где его дают.

Не скажу, что стал слезливей
с возрастом, но всякий раз
кажется, что мог счастливей
жребий выпросить у вас.

Впрочем, сердь великолепий,
нам дарованных судьбой,
знать, и вам не выпал жребий
быть счастливее со мной.

Булат Окуджава

Ну, це вже більше мудро-філософія, а не реальність часу. Багато слів... Багато слів у нашому житті. А інколи буває й таке: несподіванка у вигляді кількох телефонних речень, приємних речень. Я думаю, що це явище рідкісне в наш час, у час надзвичайної інтенсивності життєвих процесів та гальмуванні добрих особистих відносин, відносин між людьми. У час, коли забувають, що гуртом йти і веселіше, і впевненіше... У чому переконаний

ОДНОКРИЛ

Так непомітно і літечко збігло. Сонце стало нижче ходити над землею і, хоч воно було яскраве та веселеньке, вже не гріло, як раніше. На груші, що ніби ще цвіла жовтіли кругленькі пахучі гнилючки й осипалися додолу, а деревця на розсаднику підросли, уквітчалися густим листям. Тепер їм ні гайворони, ні вепри не страшні: гайворони не подужають висмикнути, вепрам зміцніле коріння не смакує.

І от настав день, коли Данило востаннє обходить розсадник, обмотує перевесельцями з сіна наймолодші деревця, щоб не мерзли в люті морози, а старші й так перезимують. Тоді каже до Кузьки: «Будемо, Кузьмо, збиратися та вирушати додому!» Невесело каже, бо йти йому з лісу не хочеться: звук тут за літо серед зеленого шуму дерев, тиші та ясного сонечка.

Вийшли з лісу на луки. Сіно тут уже було давно скошено й завезено у стоги. Лелек не видно, відлетіли, тільки ящірки шастали інколи обіч дороги та маленькі сірі пташки-посмітюшки спурхували попереду. Вже недалеко було до села, коли Данило з Кузькою почули позаду: «Кр-р... Кра...» Оглянулися — Однокрил! Біжить підстрибом, махає одним крилом, а друге по землі волочиться. «О! — весело сказав Данило. — А

ми з Кузькою думали, що ти в своєму лісі зостанешся. Правильно зробив, що не покинув нашого гурту. Бо самому добре, а гуртом краще!» І далі пішли в трьох: попереду Данило, за ним Кузька, за Кузькою Однокрил (Григор Тютюнник).

Усе моє життя проходило в гурті й сьогодні триває також у гурті. Цим можна пояснити жагу до життя, наснагу до творчої роботи та бажання заспівати пісню Вадима Крищенка (музика М. Свидюка), як сходила моя

ЗОРЯ

В людини доля, як зоря,
У кожного з нас власна.
Була зоря — скажи: чия?
Була зоря і згасла.
А загорілася нова —
Хтось народився в світі:
І шелестить йому трава,
І ранок сонцем світить.

Приспів:

Зоре моя, зіронько, як тебе пізнати?
Серед неба синього інших зір багато.
Зоре моя зоренько, де тебе знайти?
Не ховайся за хмарами, а світи, світи.

Одна зоря спалахне,
А інша сяє в небі.
І щось тривожить знов мене,
Відгонить сні вишневі.
Сповза задума по лицю,
Як дві сльози поволі,
Бо вірю я в легенду цю
Про зорі і про долі.

Приспів

Ось знову голос одного з поважних членів мого гурту:

Вінницький національний медичний
університет ім. М.І.Пирогова

*Вельмишановний
Іван Семенович!*

Від імені співробітників
Вінницького національного
медичного університету
ім. М. І. Пирогова сердечно
вітаємо Вас із Травневими
святами, Днем Перемоги та
Великоднем!

Від усього серця бажаємо
міцного здоров'я, оптимізму,
творчих успіхів, душевного
спокою, віри та надії.

Нехай здійснюються Ваші
задуми і освячуються на добро
дітям та онукам Ваша
щедрість душі і доброта серця.

З повагою

Ректор

*ВНМУ ім. М.І.Пирогова,
академік НАМН України*

проф. В.М.Мороз

Вельмишановний Іван Семенович!

Від імені співробітників Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова сердечно вітаємо Вас із Травневими святами, Днем Перемоги та Великоднем!

Від усього серця бажаємо міцного здоров'я, оптимізму, творчих успіхів, душевного спокою, віри та надії.

Нехай здійснюються Ваші задуми і освячуються на добро дітям та онукам Ваша щедрість душі і доброта серця.

С з професійним святом

Ректор

ВНМУ ім. М. І. Пирогова,

академік НАМН України

підпис

проф. В. М. Мороз

Як завжди, Василь Максимович привітав мене також із фаховим святом:

Вельмишановний Іван Семенович!

Колектив Вінницького національного медичного університету ім. М. Пирогова сердечно вітає Вас з професійним святом — Днем медичного працівника!

Своїм високим професіоналізмом, доброзичливістю та чуйністю, творчим вкладом в науку та практику Ви маєте заслужене визнання.

Щастя Вам в усіх творчих починаннях, нехай Ваше життя завжди буде сповнене теплом людських відносин та радістю перемог.

Бажаємо Вам міцного здоров'я, душевного спокою, вірних друзів, благополуччя, багато сил та творчого піднесення.

З повагою

Ректор, академік НАМН України підпис проф. В. М. Мороз

Багато-багато років ми спілкуємося з Василем Максимовичем! Не примусово, а за покликом душі. Ми з ним належимо до тієї невеликої групи людей, які повною мірою задоволені своєю долею, на відміну від більшості, про яку пише Горацій («Сатири»):

Что за причина тому, Меценат, что, какую бы долю
Нам не послала судьба и какую бы ни выбрали сами,
Редкий доволен, и всякий завидует доле другого?
«Счастливый купец!» — говорит солдат, отягченный летами,
Чувствуя, как у него все тело усталое ноет.
И отвечает купец-мореходец, бросаемый бурей:
«Воин счастливей меня! Еще бы: лишь кинется в битву,
Час не пройдет — иль скорая смерть, или радость победы».
Хвалит удел мужика законник, опытный в праве,
Слыша, как в двери к нему стучится чем свет доверитель.
Ну, а мужик, для суда оставит село принужденный,
В город шагая, одних горожан за счастливых считает.
Этих примеров не счастье: толкуя о них, утомится
Даже и Фабий-болтун! Представь-ка, что Бог им предложит:
«Вот я! Исполню сейчас все, что вы желали! Ты, воин,
Будешь купцом; ты, ученый делец, земледельцем! Ступайте,
Те сюда, эти туда, поменявшись ролями!»
Нет, смотри: не хотят! А ведь счастье у них под рукою.
После этого как не надуть и Юпитеру губы,
Как не воскликнуть во гневе своем справедливым,
Что никогда с этих пор к людским не склонится он просьбам?

Якраз поміркованість, реальне сприйняття життєвих процесів і визначає

НАШЕ ПРИЗНАЧЕННЯ

Я помітив цікаву закономірність: життя людське — то плин загалом малоцікавий, розмірений, навіть нудний. Банальне порівняння життя —

як ріка, але в ньому щось є тонко підмічене. Спокійно дзюркоче ріка між камінням, тиха, мирна й лагідна, а заgrimіли грози, полилися дощі — вона розливається, піниться, каламутніє, рве греблі і зносить кладки, несе тріски, кущі, уламки дощок, обплутує зірваними водоростями прибережні дерева та кущовиння, реве, падаючи з перекатів, зриває з прив'язі човни і затоплює каламутною бовтанкою зарослі мирною травою, низини.

Що ж більше визначає суть: ота рівна й мирна течія чи спалахи, коли стихія наша бунтує й піниться? Є своя краса в спокої й мирі, є наше прагнення до тиші, але суть нашу все-таки визначають пристрасті. Бо тоді ми стаємо віч-на-віч перед світлим і темним своїм і починаємо творити себе. Але призначення наше — не бунт, не збурення, а мир. Збурюємося для того, щоб очистити зміліле дно наше, щоб вимести з нього намул і пісок, щоб течія наша не розливалася у застійне, сморідне плесо, а щоб завжди мала в собі чистоту джерельного струмка (В. Шемчук).

В останні роки свого життя я багато пишу (говорю) та розмірковую з однією метою, яку мені підказав Аристотель: «Не для того ми розмірковуємо, щоб знати, що таке доброчесність, а для того, щоб стати добрими людьми».

...Стати добрими людьми! Яка незрівнянно висока потреба кожної людини в цьому! Щодо мене, то Олександр Петрович Волосовець, керівник медичної освіти в Україні, член-кореспондент національної академії медичних наук України, завідувач кафедри педіатрії, заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор, звеличуванням (різновид добра) мене, подає приклад своїм підлеглим щодо поведінки керівника в суспільстві. Прочитайте, читачу, наведені SMS-ки, які надіслав мені Олександр Петрович, і ви переконаєтесь, «що доки людина ставиться до вас неприхильно, вороже, ви не зможете прищепити їй свого погляду ніякими засобами християнської моралі... Цього можна домогтися лише добротою і щирістю, великою добротою, і великою щирістю». Так казав А. Лінкольн понад століття тому. Уважно прислухаймося до його слів.

«Недарма кажуть, що крапля меду приваблює більше мух, ніж галон (3, 78 літра — І. С.) жовчі. Так і з людьми: якщо ви хочете, щоб вашу точку зору прийняв хтось інший, доведіть йому, що ви його щиріший друг. Це така крапля меду, яка приваблює всіх. Це найкоротший і

найпевніший шлях до людського розуму» (З книги Дейла Карнегі «Як здобувати друзів і впливати на людей». — К. : 1990).

Дорогий Іване Семеновичу!

Найкращого педіатра країни вітаю з Днем захисту дітей!

Нехай успіхи наших дітей та Ваша та Ваша відданість педіатрії, прекрасні ессе спомини надихають до кращого майбутнього!

Ваш О. П. (Олександр Петрович Волосовець — І. С.).

01.06. 2013

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро вітаю Вас і Вашу родину з Різдвом Христовим!

Будьте щирі, дужі і багаті, щастя Вам і довгих многих літ.

З повагою О. Волосовець.

7. 01. 2013

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро вітаю з Днем медика!

Нехай знак змії підтримує Вашу мудрість, а життя буде повна чаша добра, здоров'я, успіхів та чеснот.

З повагою О. Волосовець.

16. 06. 2013

Мені приємно отримувати підвищену увагу від відомого Лікаря, Вченого, Педагога й Організатора роботи вищої школи. Так, Олександр Петрович багато досяг у свої ще молоді роки. І це лише завдяки неабиякому працелюбству та розумінню того, що

Не котиться візок на одному колесі,

Не здійснюється доля без людських зусиль.

Із Стародавньої Індії

Й також розуміння того, що

Життя не терпить зла, олжі і свар...

Йому дано вести шляхи предтечі.

Мистецтво жити — теж всевишній дар,

Ніщо з ним — ні спеки, ні хуртечі.

З тим даром всі минання не страшні.

Що — смерть, що — тьма,

Що — смерч несамовитий?

Хто сам світив — того осяють дні.
Хто інших грів — той буде сам зігрітий.

Тамара Севернюк

У наш час неабияких принижень духовних цінностей і перебільшення значення матеріального, Олександр Петрович знаходить сили для здійснення ближнього благословення. Це неймовірно важливо. Адже «...Ісус хоче, щоб ми забули про вчора, дивились у майбутнє, відкинули помсту та поняття «око за око» і «зуб за зуб» та передавали «благословення».

Біблія каже, що ми покликані благословляти! *«Благословляйте, бо ви на те покликані, щоб успадкувати благословення» 1 Пт. 3:9б.*

Ми — спадкоємці благословення, а не прокляття. Ми покликані Богом благословляти, а не проклинати.

78 Святині І. С. Притисов, написав, прокинув
Ви запитаете: «Благословляти кого... кого я маю благословляти?»

Відповідь така: кожного! Чоловік має благословляти свою дружину, а дружина — свого чоловіка; батьки повинні благословляти своїх дітей, а діти — своїх батьків; начальники мають благословляти своїх працівників, а працівники — своїх начальників. Ми були покликані благословляти, благословляти, благословляти... один, два, десятки разів на день, благословляти кожного.

Я пропоную вам спробувати пережити сенсаційне досвідчення: оскільки ми покликані благословляти, спробуйте це зараз. Так, розпочніть благословляти з радістю!

Почнемо з себе, просячи Бога, в ім'я Ісуса, простити наші гріхи:

Господи Ісусе, ми приходимо до Тебе. Ми — грішники, але ми — Твої діти і розраховуємо на Твоє милосердя і визволительну силу Твої Крові.

Ми — спадкоємці благословення і покликані благословляти. Через це мусимо почати з себе.

З очима, повними віри, ми тримаємо Ісуса за руку і, вкладаючи свою руку в Його, робимо знак хреста на чолі, говорячи:

Я благословляю свій розум в ім'я Отця, і сина, і Святого Духа.

Тепер робимо знак хреста на очах і говоримо:

Я благословляю свої очі в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа.

А тепер робимо знак хреста на наших устах:

Я благословляю свої уста і язык в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа.

Зробимо знак хреста на серці:

Я благословляю своє серце в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа.

Тепер зробимо знак хреста на грудях, говорячи:

Я благословляю своє тіло, свою душу, все своє єство в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа...

...благословляйте всіх людей, яких зустрічаєте. Так, говоріть в голос, або про себе всім, кого зустрічаєте на роботі, вдома, на вулиці, в автобусі, в машині...

Хай Бог благословить тебе також! Хай Бог благословить тебе! Хай Бог благословить тебе! Хай Бог благословить твоє подружжя! Хай Бог благословить твою сім'ю!

Повторюйте це один, два, десятки разів на день. Хай Бог, в ім'я Ісуса, благословить також вас.

Амінь. Алилуя!» (З книги Регіс Кастро, Майза Кастро «Зцілення благословенням», Івано-Франківськ, 2008).

Уявімо собі, що ці побажання виконує кожен з нас! Кожен! Тоді не було б необхідності робити такий заклик:

ВБИТИ ХАМА

Усі в Україні страждають від диктату з боку когось або чогось. Працівники скаржаться на роботодавців, підприємці — на уряд, керівництво кабміну — на Росію та світову кризу. Мешканці скаржаться на комунальні служби, муніципалітети — на держбюджет, парламент — на зовнішній борг. Громадяни нарікають на владу, а влада — на недосконалість Конституції. Зате українці щосили користуються свободою взаємного хамства. Воно процвітає в усіх сферах відносин, і навіть серед борців із хамством. Ми самі своїми стосунками один з одним формуємо те середовище проживання, від якого нас же самих нудить («Коментарі», 5 липня 2013 р.).

Не відбувся би «Самосуд проти свавілля» (у тому ж тижневику розумних людей), який засвідчив, що «Мент на периферії — це цар і

Бог... Врадївка набула резонансу лише через те, що людям увірвався терпець, і вони вийшли проти менторського безпределу» (Віктор Балога).

І така думка не маячила би в наших головах:

Вертаємось до кріпосного права:
Скупили землі, села, побут... Втім
Багатії свою трактують правду,
Що світ Господній весь належить їм.
Що лиш для них — добробут і свобода.
І справедливість служить тільки їм.
А що негоже — все те для народу.
Прислужується хай панам своїм.
Возводять замість сіл собі хорони,
Життя минуле — помилка, мовляв...
І Русь уже не буде отчим домом
Для бідних і одурених селян.
І править світом ненажерний нелюд,
Село перетворили у тюрму...
Тримає панство там сучасну «челядь»,
Як це було ще двісті літ тому.

Олександр Мороз

Отже, читачу, давайте сприяти тому, щоб цей латинський вислів якомога найкращим чином втілювався в життя: *homo homini amicus est* (людина людині — друг).

Про те, що людина людині все-таки друг, свідчить і наступний лист:

м. Суми — квітень — 2013

Христос Воскрес!

Воістину Воскрес!

Наші дорогі і вірні православні друзі Ліда і Іване! Вкрай радісно і приємно в котрий раз вітати Вас з Великоднем — дай Вам Боже благополуччя!

Час швидкоплинний — тільки й поспіваємо — Різдво — Великдень! І цікаве те, що вже і обов'язків неміряно зменшилось, а проталин в часі немає?! А може ми трохи розлінились? Мабуть, так.

Ваня, за кілька днів до отримання т. 25 (мої книги — І. С.), в ефірі прозвучали «шоу-хау» в освіті — декілька шкіл (не пам'ятаю де) ввели

самотужки «без Табачника» факультативні уроки з екології, телепатично скористувавшись своєю ідеєю.

А на мій погляд такі моральні цінності як любов до батьків, дідусів і бабусь, поведінка за столом, в суспільстві... та екологія з любов'ю до Батьківщини — повинні прищеплюватися з рідної домівки, дитсадка, 1 класу.

Мені дуже сподобались «Листи до сина» В. Сухомлінського — у них, якщо одвіяти комуністичну полову, викладені важливі погляди для починаючих життя за обрієм сім'ї, можливо доцільно було б на перших курсах середніх та вищих навчальних закладів освіти знайомити з цим творінням Великого Педагога!

Ваня, декілька днів тому провідав родича в кард/диспасері, згадав Любов Семенівну (моя сестра — І. С.), а тут в книзі такі емоційно чудові фото — де вона достойна, життєрадісна і взагалі — симпатична.

Я завжди з теплою згадую наші зустрічі в Тростянці, її гостинність, обличчя з доброзичливою посмішкою і величчю душі. Царство їй небесне.

Стосовно «напрямків сучасної деградуєчої медицини» — це позор для держави, її керівництва і велике горе для нації.

Пригадую враження Заходу від Алма-Ати з її первинною медичною допомогою — вони були вражені і рекомендували для впровадження — про це мені розповідав І. Ладний (наш однокурсник, замісник глави ВОЗ). А ми все рушимо.

Ось так плине час.

Ми Вас обнімаємо, цілуємо, раді вістям від Вас.

З ВЕЛИКОДНЕМ!!!

[illegible]

Микола Михайлович Пшеничний, мій однокурсник по Харківському медичному інституту, мій багатодесятирічний друг, гідно пройшов сходинки нашої системи охорони здоров'я (лікар, головний лікар районної центральної лікарні, головний лікар обласної лікарні, завідувач обласного відділу охорони здоров'я...), продовжує й сьогодні трудитися,

сьогодні — після 80-ти. Не лише Україні, а й Миколі — СЛАВА! Нехай його душа світиться не лише на Великдень, а й на

ПОВЕЛИКДЕНЬ

Відсіяло, віддзвеніло, відсвітилось,
Відбуло у вишень заметіль!
Свято, що у муках народилось, —
Відійшло, як хвилі на воді.

Тільки щем легенький, як вітрила,
Фантастичні мислі напина.
Боже, дай душі чарівні крила,
Щоб вернулась в молодість вона.

До гаївок із левком (танець — І. С.) нагірним
Над притихлим в присмерку селом,
Де тобі я парубком покірним
Без вагання здався у полон.

Євген Безкоровайний

Людина — казково-загадкова істота: вона за жодних обставин не може заспокоїтись. Чому це так? Це питання не має однозначної відповіді, як і те, чому «Квітучі сади гарніші від тих, які приносять плоди — рух до мети гарніший від самої мети, мить передчуття щастя сильніший від самого щастя. У троянди ми цінуємо її непотрібний і не корисний для кінцевої мети перехідний момент — момент її цвітіння. До її плодів, коли опадають пелюстки, в нас жодної цікавості нема... (Ілько Лемко). Усе це тому, що

МИ ВСІ ІЗ КАЗКИ

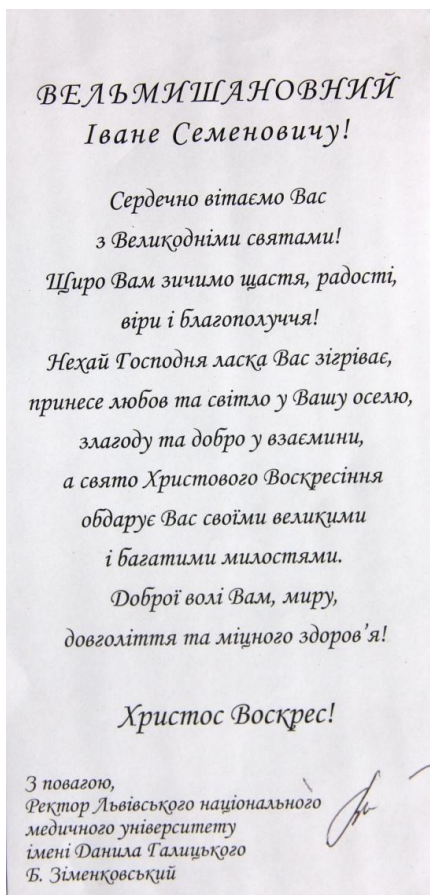
Чи можна вирости з дитинства? Ні, чим далі відлітають роки, тим ближчають нам дитячі літа, як блакитно-золотавий світанок віку. І немає на світі чарівнішої казки, як дитинство, що вертається до нас із-за синіх морів і високих гір, із тридев'ятого царства і кришталевих палаців у небесах. Бо якщо є на землі рай, то він тільки там, де ми ще маленькі, мов ангелята, а нас на руках носять Мама і Тато, підкидають аж до неба й усміхаються, а ми виглядаємо в піднебессі білих птахів і просимо весело: «Клепай, бузьку, косу!»

Птахи чують нас, відповідають голосним клекотом, клепають косу, щоб хліб святився в хаті і пахли поля сіном і отавою, духом рідної землі.

Нас розкрилять на всю можуть духу слово і пісня України. І прийде під вікно колядувати із зізодою молодь на Свят-вечер. А козацька та січова пісня покличуть на бій захищати Батьківщину.

І щасливі ми, маленькі, у цьому світі, де наші прадіди і нащадки йдуть через казку дитинства, явлену нам раз на віку (Я. Гоян).

Чим глибше ми занурюємося у спогади, тим більш зацікавлюємося життям...

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ Іване Семеновичу!
Сердечно вітаємо Вас з Великодніми святами!

Щиро Вам зичимо щастя, радості, віри і благополуччя!

Нехай Господня ласка Вас зогріває, принесе любов та світло у Вашу оселю, злагоду та добро у взаємини, а свято Христового Воскресіння обдарує Вас своїми великими і багатими милостями.

Доброї волі Вам, миру, довголіття та міцного здоров'я!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

З повагою,

Ректор Львівського національного
медичного університету імені Данила Галицького

Б. Зіменковський

підпис

Борис Семенович Зіменковський, член-кореспондент національної академії медичних наук України, заслужений працівник вищої школи України, лауреат Державної премії України, президент Галицької фармацевтичної асоціації, ректор, завідувач кафедри, доктор фармацевтичних наук, професор... А ще й мій сусід та побратим за службовою сходинкою (завідувач кафедри, проректор з навчальної роботи та ректор медичного вузу). Ми всі схожі між собою, і водночас ми всі різні.

А я лишь смертный. За своё в ответе,
Я об одном при жизни хлопочу:
О том, что знаю лучше всех на свете,
Сказать хочу. И так, как я хочу.

А. Твардовский

Щодо чудового міста Львова та Львівщини в мене багато добрих спогадів. Насамперед це стосується різноманітних життєвих ситуацій. Трускавець... Я лікар, завідувач відділення, головний лікар... Депутат міської ради, автор першої науково-популярної брошури про лікування дітей на курорті Трускавець, автор першої монографії про лікування дітей із хронічними захворюваннями печінки і жовчних шляхів в умовах курорту Трускавець, автор першої дисертації щодо лікування дітей на курорті Трускавець... З курортом Трускавець пов'язані мої особисті знайомства з видатними вченими-педіатрами Львова (Ігнатов, Фрішман, Крилова, Коржинський...), Харкова (Белоусов, Доброгаєва...), Москви

(Сперанський, Бакланова, Полтева, Дмитрієва...), Кієва (Кольнер, Гудзенко, Руднев...)... У Трускавці народився мій син...

І коли Іван Франко пише про

ПРИЄМНИЙ ВИД

Приємний вид, коли бурхливе море
Після хуртовини втішається,
Коли після важких сльотливих хмар
Лазурем небо чистеє пишається,
Коли війна нелюдяна кривава
На мир переміняється,
І ворожнеча між двома людьми лукава
Щирою приязню устороняється.

То мій «Приємний вид» підсилювався ще й надзвичайним емоційним піднесенням, який постійно стимулювався власними лікарськими здобутками та науковими розробками. Я хотів би, щоб ви, читачу, повірили — я в ті часи не помічав ані надокучливих Трускавецьких дощів, ані побутових недоречностей, ані шипів у процесі лікування дітей та проведення наукових досліджень. Наді мною завжди було ясне синє-синє небо, піді мною — прямий шлях у чудове майбуття... Коли значно пізніше я дізнався, що в той час були й інші жажливі життєві ситуації, про які пише й Анна Ахматова:

ВСТУПЛЕНИЕ

Это было, когда улыбался
Только мертвый, спокойствию рад.
И ненужным привеском болтался
Возле тюрем своих Ленинград.
И тогда, обезумев от муки,
Шли уже осужденных полки,
И короткую песню разлуки
Паровозные пели гудки.
Звезды смерти стояли над нами,
И безвинная корчилась Русь
Под кровавыми сапогами
И под шинами черных «марусь».
Уводили тебя на рассвете,
За тобой как на выносе шла,

В тесной горнице плакали дети,
У божницы свеча оплыла.
На губах твоих холод иконки,
Смертный пот на челе... Не забыть, —
Буду я, как стрелецкие женки,
Под кремлевскими башнями выть.

То я почав почуватися винним за радісне піднесення після років Голодомору та бідування в роки війни та після війни. І я зрозумів сум та жаль Расула Гамзатова:

— Наставники, не ведали вы или
Волшебный замок строя предо мной,
Живые раны, что кровоточили,
На выстрел обходили стороной?

— Ты времени дитя, ты мальчик века,
Ты шел по тропам гладким и прямым
И только одного лишь человека
Считал, как все, учителем своим.

Вы, командиры, и честны, и строги,
Но как случилось, что никто из вас
Моей душе не объявил тревоги,
Задуматься не отдал мне приказ?

Солдат, ты не приписывай грехов нам,
Напоминаем, если позабыл:
Для нас и для тебя всегда верховным
Один главнокомандующий был!

— Как осенять, — я говорю знаменам, —
Добро со злом могли вы наравне? —
И судьям говорю я и законам:
Как вы невинных ставили к стене?!

— Не в нас вина, вина в твоей лишь роли:
С его рукой отождествлял ты флаг. —
И судьи огрызаются: — Давно ли
Твоим законом был его кулак?!

Родной отец, неся раздумий гору,
Зачем и ты о многом умолчал?
— Боялись сыновей мы в эту пору,
И ты отцом другого величал.

Я небо не оставил без упрека:
— Где ты, всевышний, в это время был?
— Я заклинал, не сотвори пророка,
А ты из смертных бога сотворил.
— Зачем вершины таинством покорным
Легенду окружали всякий раз?
— Его орлом именовал ты горным
И пел о том, что взмыл он выше нас!
— Скажи, Октябрь, ужели был не в силе
Ты чистоты мне преподать устав?
— Историю мою перекроили,
Героям битв измену приписав.
Под медный шелест гербовых колосьев
В иную быль поверили сердца.
И возвышался несвятой Иосиф
В бессмертном чине моего творца.
Бледнеют звезды на небе, как жемчуг.
И сон, ко мне на цыпочках входя,
Перед зарею милосердно шепчет:
— Спи, времени двуликое дитя!

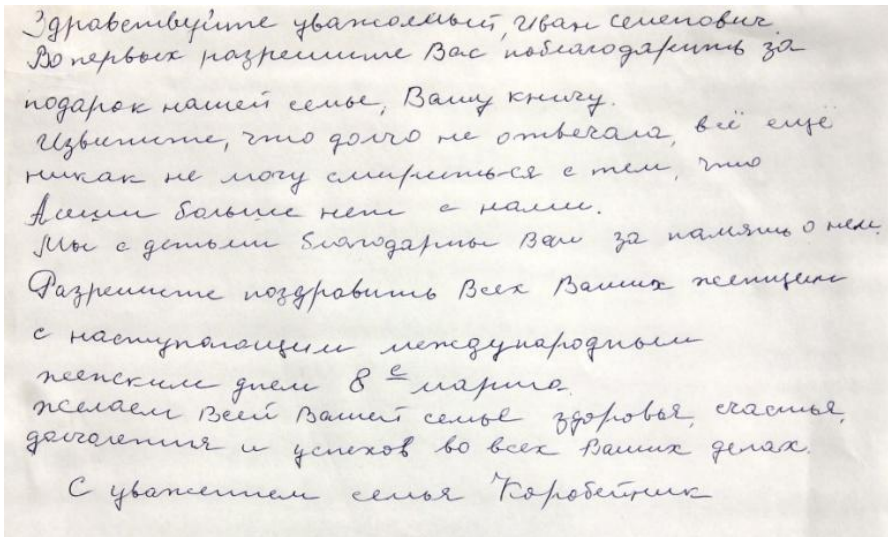
Ось яке складне життя кожного з нас! Але людина на те й homo sapiens, щоб усьому знайти пояснення: ver hiemem sequitur, sequitur post triste serenum (після зими йде весна, після смутку — радість). Усе в природі передбачено: «Кожен листок у дерева порахований, кожен листок знає для чого він дереву. Що ж тоді казати про людину?! Добрий кінь наперед знає, на який камінь покладе копито. Так і ви йдіть своєю дорогою. Мудрість і мужність допоможуть вам пройти її гідно і гарно» (104-літній Андрій Ворон. Із книги Мирослава Дочинця «Многі літа. Благі літа»).

Отже, читачу, будемо продовжувати життєпис, який у кожної людини нескінченний. Це при тому, що

Як люблю, як безмежно люблю жити,
Дивитися на білий Божий світ,
Впиватися повітрям чистим
І слухати, як б'ється серце Боже.
А ранки росяні, рожеві,
А дні, а ночі сизокрили,

А білий шум, як цвіт на хвилях,
А рев громів в пустелях чорних.
А перше щебетання пташки,
А перші усміхи дитини
І щастя матері над нею...
Як люблю, як безмежно люблю жити.

Олександр Олесь

Здравствуйте уважаемый, Иван Семенович.
Во-первых разрешите Вас поблагодарить за
подарок нашей семье, Вашу книгу.
Извините, что долго не отвечала, всё ещё
никак не могу смириться с тем, что
Алеши больше нет с нами.
Мы с детьми благодарны Вам за память о нем.
Разрешите поздравить всех Ваших женщин
с наступающим международным
женским днем 8^е марта.
Желаем всей Вашей семье здоровья, счастья,
долголетия и успехов во всех Ваших делах.
С уважением семья Коробейник

Здравствуйте уважаемый, Иван Семенович.

Во-первых, разрешите Вас поблагодарить за подарок нашей семье, Вашу книгу.

Извините, что долго не отвечала, все еще никак не могу смириться с тем, что Алеши больше нет с нами.

Мы с детьми благодарны Вам за память о нем.

Разрешите поздравить всех Ваших женщин с наступающим международным женским днем 8 Марта.

Желаем всей Вашей семье здоровья, счастья, долголетия и успехов во всех Ваших делах.

С уважением, семья Коробейник.

Коробейник... Коробейник Олексій Васильович, який багато років надсилав мені подробиці з життя мого рідного села Білка, який вів поглиблене вивчення історії моєї малої Батьківщини та друкував часописи про неї. Рідне село... Рідне село найглибше пов'язане з дитинством, з періодом пізнання людини, тварини, рослини, річки, неба, сонця, дня і ночі, Сміянового вітряка, черв'ячка і пташки, змії і собачки... Щоденні великі відкриття... Щоденне пізнання світу Божого... Ніколи, ніколи і ні в кого в майбутньому житті не було такого високого рівня пізнання, таких незбагнених творчих піднесень щодо дедалі нових відкриттів навколишнього середовища, як у дитячому віці. А пізнання слова, а перше вимовлене слово, а всеосяжне розуміння добра у слові «мама», а... Ось що таке

РІДНЕ СЕЛО

І знову бачу тя, село моє родинне,
Як бачив тя тоді, коли життя дитинне
Плило, немов малий потічок серед трав,
Що в'єсь несміло між дрібними камінцями.
Дрібних утіх і я тут зазнавав,
Задля дрібних гризот лице росив сльозами.
Тоді цікаво ще на світ я поглядав,
Не знав, що далі там, за твоїми хатками,
За лісом, що шумить довкола. І не раз
Питав я річки, де пливе вона від нас,
І думкою гонив її тихенькі хвили
Поза закрутину далеку і стрімку.
У дуба-велетня в сусідньому садку
Не раз розпитував, на чийй він могилі
Щасливий виріс, так високий і розлогий?
І люди всі були мені так близькі, милі,
І знав я всі стежки довкола, всі дороги,
І зрідка лиш моя душа за обруб твоїй
Летіла в ширший світ...
...Геть іду — і плачу над тобою.

Іван Франко

Сьогодні, з відходом Олексія Васильовича, за яким через декілька місяців відійшла й моя рідна сестричка Люба, мені вже жоден не в змозі з

усіма миттєвостями розповідати про життя мого рідного села Білка... Як це сумно. І мені лише залишається навести вірш Івана Франка

ПОМЕРШОМУ

Вони винесли його
І всі, плачучи за тілом,
Вийшли з криком, як у той
Час Мойсеїв у пустині,
Коли Тур-гора тряслася.

Так дійшли вони до гробу,
Але гріб його правдивий
Був у серцях тих усіх,
Що одного Бога знають.

Перед твоїм похороном
Не подумав я ніколи,
Що на мужеських руках
Винесена моя радість
Відійде від мене геть.

Перед твоїм похороном
Тут у поросі земному
Не подумав я ніколи,
Що блискучі зорі з неба
В темну пітьму попадуть.

Чи ж положений у гріб
Не дає нам запоруку,
Що є місце в якому світло
Й блиск його лице осяє?

Слава обіцяла нам
Знов його живим зробити,
Бо від хвилі як вповитий
Він ось тут відпочиває,
Слава імені його
По всім світі, знай, гуляє.

Навіть відхід близької тобі людини у вічність спонукає не лише до роздумів, а й до вдосконалення своєї грішної душі, до ширшого спілкування з навколишнім середовищем. Хоча «Богові — Боже, кесареві — кесареве, а що людям?» Людям своє робити...

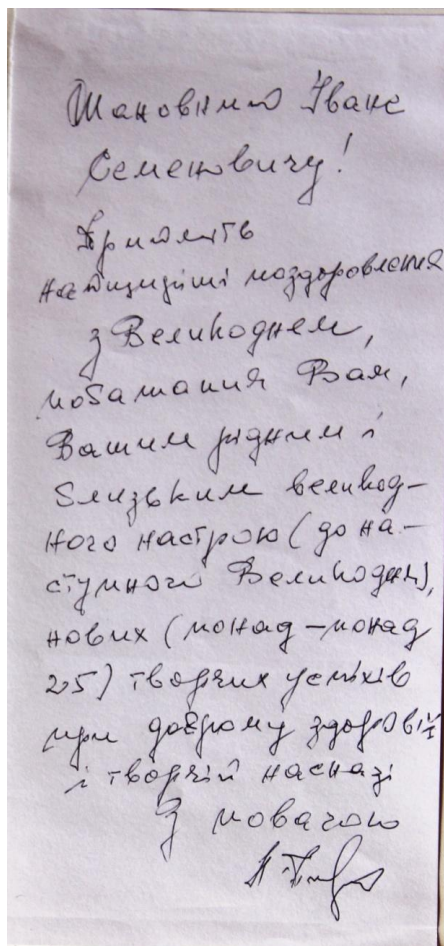
Шановний Іване Семеновичу!

Прийміть найкращі поздоровлення з Великоднем побажання Вам, Вашим рідним і близьким великоднього настрою (до наступного Великодня), нових (понад — понад 25) творчих успіхів при доброму здоров'ї і творчій насазі.

З повагою

підпис

Л. Пиріг

Шановний Іване
Семеновичу!
Прийміть
найкращі поздоровлення
з Великоднем,
побажання Вам,
Вашим рідним і
близьким великод-
нього настрою (до на-
ступного Великодня),
нових (понад — понад
25) творчих успіхів
при доброму здоров'ї
і творчій насазі
з повагою
Л. Пиріг

Невгамовний академік національної Академії медичних наук України Любомир Антонович Пиріг завжди знаходить добре слово для своїх колег, про що свідчить і зміст наведеної листівки. Любомир Пиріг, як і раніше, залишається активним лікарем, науковцем, педагогом, громадським діячем. Своїм життєвим прикладом він підтверджує думку Франсуа де Ларошфуко про те, що «Ясний розум дає душі те, що здоров'я — тілу». А що мені розум підказує написати Вам, Любомире Антоновичу? Хіба що

Шануючи традицію народну,
Я в першу чергу напишу: «Привіт!»
Твого листа одержав не сьогодні,
Зате сьогодні дряпаю одвіт.
І щоб було все чинно і солідно,
Щоб ти не мав претензій до листа,
Я зізнаюсь — мені за рими соромно,
За те, що мова надто вже проста:
Нема мовляв епітетів, гіпербол
(Я інші тропи, чесно, вже забув),
Пора й за діло братися тепер би,
Щоб ти від муті цієї не заснув.
Твої каракулі насилу я осилив,
Можливо, дечого й не розібрав,
Ти не турбуйся, я однак повірив,
Що ти у всьому, безперечно, прав...
На цьому крапка. Гоголем тримайся,
Щасливий будь і, зрештою, — гуд бай.

Василь Симоненко

Щасливий будь!.. Я переконую себе, переконую вас, читачу, що людина може бути щасливою в різний період свого життя, у всякій державі... Крім усього, необхідно, щоб і сама людина бажала бути щасливою... Мабуть, з цих причин мені не імponує украї пригнічене сприйняття життя талановитим і відомим поетом, критиком, есеїстом, публіцистом й філософом Володимиром Базилевським, оприлюдненим у його розлогій статті «Куди не кинь, підстеріга чужизна...» («ЛУ», 11 липня 2013 р.). Наведу лише відповіді на останні два запитання журналіста Володимира Коскіна:

Франко як у воду дивився: велика доба застала нас малими. Нам двічі у XX столітті випадала можливість випростатися й утвердитися. Обидва шанси змарновано. Поки ми втішалися паперовою незалежністю, українські заводи й ресурси опинилися в чужих руках. Доки оп'янялися заколисуючою риторикою, не помітили, що ходимо з ярмом на шиї. Ми люди фрази, а не дії. Продуману державницьку стратегію й тактику ми підмінили галасом про розбудову. Проблеми з неготовністю важко розв'язуються? Та не розв'язуються вони зовсім. То на які конструктивні дії можна сподіватися? Де вони — носії тих дій? Незворотність корозійних процесів очевидна. Втрачених можливостей не повернеш. Українці — лицарі в'ялої боротьби без перемог. Якщо й станеться вибух, то це буде вибух людини соціальної. Людина національна потоптана. Третього шансу не буде. А буде так:

Після нечуваних потрав
німіють слово й звук.
І тих пісень, що дід співав,
не заспіва онук.
Розірвється ланцюг епох,
й, затамувавши крик,
посунеться, як магма, в льох
селянський материк.
Нащадок вирівня ландшафт,
Себе в нім не пізна.
І вип'є з ним на брудершафт
весела сатана.

У тім-то й річ, що держава не своя. Як можна почуватися своїм у несвоїй державі? Україна — резервація для українців? То послухайте насамкінець ще один вірш. Він так і називається: «Повітря резервацій». У ньому відбилось саме те, про що ви запитуєте.

Повітря резервацій — кам'яне,
паралізує волю і легені.
Там крик німує — не вбивай мене! —
коли стріляють по живій мішені.
Абориген, що з діда однокрил,
тендітна флора й фауна тривожна

виштовхують той судорожний крик,
та крик німий, і виштовхнута не можна.

Парламентські фехтують ловкачі,
мисливству потурає Ліга Націй.

Стоять німі невольничі плачі
у кам'янім повітрі резервацій.

А промисел натискує курок,
влуча в релікт, занесений до Книги.
І випада з переліку рядок,
пробілом пише смерть ловецькі звихи.

За всіх пропащих, загнаних кричу:
воздай лихим ошую й одесную!

Цей край — Сиваш німотного плачу.
Почуй! — кричу, та сам себе не чую.

Дух браконьєрства й браконьєрських зграй,
куди не кинь, підстеріга чужизна.

І кам'яніє криком — не вбивай! —
в повітрі резервації Вітчизна.

Я щиро поважаю Володимира Базилевського. Я неодноразово використовував його вірші у своїх книгах. Але в даному разі я переконаний в одному: людину не варто позбавляти надії. Без надії життя неможливе. Іван Франко, у більш тяжкі, аніж сьогодні, часи для України і для нього особисто, писав:

«Жию вірою й надією, що ті високі духовні прикмети будуть розвиватися чимраз краще серед нашого народу і що я дожию ще часів далеко щасливіших та радісніших від тих, які прожив досі.

У своїй оце вже близько 40-літній літературній діяльності я переходив різні ступені розвою, займався дуже різномірною роботою, служив різним напрямом і навіть націям, бо доводилося попрацювати немало, крім нашої української, також польською, німецькою та російською мовами. Та скрізь і завжди в мене була одна провідна думка — служити інтересам мого рідного народу та загальнолюдським поступовим, гуманним ідеям. Тим двом провідним зорям я, здається, не спроневірився досі ніколи і не спроневірюся, доки мого життя...» (з його художніх творів, т. 3).

Отож, «Надія, це годувальниця нещасних, яка прилаштована до людства як ніжність мами до свого хворого дитяти, гойдає його на свої руках, підносить до своєї невичерпної груді і напуває його молоком, угамовуючи сум» (Фр. Шатобріан). Навіть, коли

Крушатся н а д е ж д ы одна за другой,
А сердце все ждасть продолжает;
Как крушится в море волна за волной,
Мощь моря ж ничто не смиряет.

Фр. Рюккерт

І наступне. Зневіра, яка звучить у словах Володимира Базилевського...

«З н е в і р а, як всяка мода, розпочинається з вищих верств суспільства, спускається до нижчих, які її доношують, і ті, які більше всіх і насправді нудьгують, намагаються сховати це нещастя, як ваду» (М. Лермонтов). Правда, Дж. Рескін у зневірі знаходить і позитив: «Я думаю, що з н е в і р а буває іноді корисним лікуючим чинником, і ми в її самотності, як Тіціан у його любимох сутінках, краще й глибше розуміємо кольори предметів, аніж в сліпучому сонячному світлі». А П. С. Таранов закликає нас уважно поставитись до стану зневіри:

«Разочарование — это не просто состояние печали и позиция пессимизма. Оно отличается от этих двух уже хотя бы тем, что имеет собственное обозначение.

А в разочаровании больше *психологичности*, поскольку оно аккумулирует в себе и позицию уныния, и чувство потерянности, и ощущение беспросветности. Настроение испытанной безысходности, чем бы оно не закончилось, всегда будет очень заразительно. Даже просто рассказывая о нем, мы его передаем в полной целостности, вплоть до нюансов пережитых этапов.

Я думаю, что это происходит оттого, что при ознакомлении нас с чьим-то разочарованием имеет место не его нами ретрансляция, т.е. впитывание и последующая передача, а возбуждение в нас аналогичных почувствований, которые в любом человеке скрыто присутствуют (ибо разочарование есть фактор отрицательного опыта, а последний, как и все негативное, будучи следствием какого-то нежелательного для нас

открытия, воспринимается резче и впечатывается тверже и сильнее в душу и память).

Поэтому нам надо быть настороженнее, а в целом и осторожнее, когда приходится в общении с другими людьми слышать, как что-то необратимо повлияло на них, разом изменив их узор миропочувствования и переориентировав обычную шкалу ценностей. Даже зная себя и понимая, что мы — это мы, а они — это они, нашему внутреннему я, тому, что глубже, чем я личностное, от воздействия разочарования не спрятаться и его вминающей деформации не избежать...»

Ось що ми несемо в душу інших своєю зневірою та безнадією. Зневірою й безнадією, найчастіше, з вуст людей авторитетних і талановитих:

І все таки до тебе думка лине,
Мій занашений, нещасний краю,
Як я тебе згадаю,
У грудях серце з туги, з жалю гине.
Сі очі бачили скрізь лихо і насилля,
А тяжкого від того не видали,
Вони б над ним ридали,
Та сором сліз, що ллються від безсилля.
О, сліз таких вже вилито чимало, —
Країна ціла може в них втопитись;
Доволі вже їм литись, —
Що сльози там, де навіть крові мало.

Леся Українка

Або:

Уступися, лиха нене,
З вітром в ліси гори,
Най по тобі й чутка згине,
Як сліди на морі.

Маркіян Шашкевич

Але я посмію стверджувати, що у світі все ж таки панує надія на покращення; тепло природи та її численних складових, в тому числі й людини; світле сприйняття навколишнього; любов у стосунках: людина — людина, людина — тварина, рослина, річка та море, небо та земля...

Віра в Бога, віра в себе, у тебе... Віра в оптимістичний розвиток усякого суспільства, відносин людини із собі подібними та природою... І навколо

МОЙ ДОМ

Мой дом везде, где есть небесный свод,
Где только слышны звуки песен,
Все, в чем есть искра жизни, в нем живет,
Но для поэта он не тесен.

До самых звезд он кровлей достигает,
И от одной стене к другой —
Далекий путь, который измеряет
Жилец не взором, а душой.

Есть чувство правды в сердце человека,
Святое вечности зерно:
Пространство без границ, течение века
Объемлет в краткий миг оно.

И всемогущий мой прекрасный дом
Для чувства этого построен,
И осужден страдать я долго в нем,
И в нем лишь буду я спокоен.

М. Ю. Лермонтов

Мій дім! Моя хата не з краю! І зовсім не обґрунтовано та вперто переконують українця в його ставленні щодо всіх подій — моя хата з краю (кому це потрібно?). Це неправда. Організм людини (кожної) фізіологічно змушений інстинктивно чи під впливом мозкової діяльності відповідати на всі прояви іншої людини, суспільства, природи... І це в простолюдді зветься життям.

Сьогодні світанок сонячний, жодної хмарки, вітерець відсутній, і я обходжу «володіння» свої — пишна зелень усюди, ланка червоних помідорів манить мене не лише кольором, а й смаком, жовтогогарчі гірлянди абрикосів, які звисають з високого дерева, кличуть до себе: скуштуй наш плід Господній, адже смак його неперевершений. З'явилися перші достиглі яблука. Мабуть, тому, що вони перші, я, мов уперше, відчуваю гаму незабутніх своєю приємністю запахів цього плоду. Аж сам здивувався. Яблуні пахнуть! Тут же, на городі, — ділянка різноманітних кольорів, майори (залишки розсади). А цибуля? Паростки великі та зелені, а з-під землі визирають цибулини майже в мій кулак. Навколо по

городу — кріп. Куди не кинь поглядом, усюди буянить життя! Різноманітне життя! Лише людина такого віку, як я, зрозуміє, чому я поглядаю то на сонце, то на город, то на Ярика, вириваю шматочки шавлії, лаванди, любистку, приношую та майже постійно усміхаюсь, усміхаюсь життю... І до чого тут нудьга, зневіра, безнадія?.. Навпаки, усе це спонукає мене пришвидшеною ходою прямувати до комп'ютера та писати, писати... А отже, думати, думати... Я ж усе-таки homo sapiens.

Дивлюся вдалину. Бачу Зіну Закордонець, яка навчалася в 4-й групі, а я — в 6-й, нашого педіатричного факультету Харківського... Шестирічне спілкування майже щоденно, і на лекціях, і на практичний заняттях, і в гуртожитку, і... Хто б міг подумати, що ця дівчина зможе бути директором медичного училища, директором — 40 років! Але таке чудо сталося! А це вже теперішнє її послання з Луганщини:

Вельмишановні Ліда та Іване!

Поздоровляю Вас з Великодною Пасхою та в це урочисте писанкове свято дозвольте, друзі, щиро побажати Вам щастя, радості, добра й любові! Заможні будьте й здорові!

Христос Воскрес!

Воістину Воскрес!

Бажаю вашим дітям і онукам ясного неба над головами, щастя та здоров'я!

З повагою Ваша сокурсниця — Зіна Закордонець.

25. 04. 2013 р.

А на конверті листа Зіна написала: Щиро дякую за книжку. ЗЗС (Закордонець Зіна Степанівна — І. С.).

Велимишанові,
Ольго та Іване!
Поздоровлю Вас
з Великодньою Наскою

та. В це урочисте писанкове свято
Дозвольте, друзі, щиро побажати
Вам щастя, радості, добра й любові!
Заможні будьте і здорові!

Пристосуйтеся!
Вісвітину воскрес!

Бажаю Вашим
дітям і онукам
декого кеба над голю-
вою, щастя та здоров'я!

З повагою.

Ваша скурениця
Зіна Загородкець
25/04-2013р.

Так сталося, що Зіна, крім педіатрії, 40 років активно впливала на підготовку середніх медичних кадрів для України, будучи директором медичного училища, а я, поряд із педіатрією, багато років був проректором і ректором медичного вузу та готував лікарів, переважно для України. Ні вона, ні я не будували таких планів... Чому? На це запитання відповідь дав Артур Шопенгауер, майже, 200 років тому:

«Вообще, это одна из величайших и наиболее часто встречающихся глупостей — когда люди заранее строят подробный план своей жизни, в какой бы то ни было области. Прежде всего приготовления эти бывают рассчитаны на целую и полную человеческую жизнь, которая, однако, достается в удел очень немногим. Затем, даже при такой продолжительной жизни, она все-таки оказывается слишком короткой для задуманных планов, так как выполнение последних всегда требует гораздо-гораздо большего времени, чем предполагалось; далее, планы эти, как и все человеческие дела, сопряжены со столь многоразличными неудачами и помехами, что они очень редко доводятся до конца. Наконец, хотя бы в довершение мы и достигли всего, оказывается, что не были приняты во внимание и расчет те перемены, какие время производит в нас самих; иными словами было упущено из виду, что у нас не может на всю жизнь сохраняться одинаковая способность к деятельности и к радости. Отсюда происходит, что мы часто трудимся над вещами, которые, будучи, наконец достигнуты, перестают уже удовлетворять нашим запросам, а также — что мы посвящаем целые годы на подготовку к какому-нибудь замыслу, подготовку незаметно отнимающую у нас тем временем силы для его осуществление. Таким образом и случается часто, что приобретенное ценою долгих усилий и многих опасностей богатство не доставляет нам уже больше удовольствия, так что мы, оказывается, работали на других; точно так же часто мы не в состоянии отправлять должности, достигнутые наконец после многолетних трудов и забот: эти вещи явились для нас слишком поздно. Бывает и наоборот, мы являемся слишком поздно с вещами, — это именно, когда дело идет об авторстве, или произведениях: вкус эпохи изменился;росло новое поколение, несколько не интересующееся тем, что мы предлагаем; другие опередили нас, идя более короткими путями, и т. д. Все изложенное в этом параграфе имел ввиду Гораций, говоря: «...Зачем томишь вечными замыслами слишком слабую душу?»

Коли Омар Хайям стверджує:

«Ад и рай — в небесах», — утверждают ханжи.
Я, в себя заглянув, убедился во лжи:
Ад и рай — не круги во дворце мироздания,
Ад и рай — это две половины души.

Дивно, що ми із Зіною Закордонець прожили своє особисте життя в епоху розвинутого соціалізму та в епоху недорозвинутого капіталізму — без генеральних (п'ятирічних, річних, тижневих, присвячених чому чи кому...) та інших планів, а з певними людським почуттями, які висловив Іван Франко:

...Тихо, серце! Бач, широко
Світла око!
Глянь, о глянь, уже над нами
Відчинились неба брами!
Глянь, уже щезають мли!
Глянь, орли вже шлях знайшли
В ясну світла вітчину;
Голосів вже тисяч зве:
«Гей, вставайте всі зо сну,
Бо проклятий, хто засне!»
На руїнах предків слави
Новий цвіт нам процвіта:
Любов братня, що світ збавить,
Згода — доч небес свята.
На землі отій кровавій
Цвіти, цвітко, і живи!
Не дзвони нам предків слави,
Лиш до діл потомків зви!
О, вітай нам, нова зоре,
Братня згода, нам вітай,
Бо з тобою світла море
Розіллється на наш край.

Ну що ж, Зіно, до наступних зустрічей, на жаль, лише письмових. А я прямую на зустріч із Полтавою:

Дорогий Іван Семенович!

Щиро вітаю Вас, Вашу сім'ю, колектив кафедри зі святом Пасхи! 1-го травня та 9-го травня — днем Великої Перемоги, бажаю кріпкого здоров'я, успіхів в роботі, сімейного благополуччя.

Отримав від Вас чудову книгу «Людина людині — сміх та й годі». Книга дуже цікава не тільки дорослим, а особливо студентам в плані виховної роботи. Ми і сьогодні проводимо велику виховну роботу серед

студентської молоді, але, як на мою думку, щось ми не доробляємо та й молодь теперішня трохи не така, як була раніше.

Дорогий Іван Селезюк!

Щиро вітаю вас, Ваші сім'я, колектив кафедр зі святами: Пасхи, 1-го травня та 9-го травня, — знеси великої Перемоги, щасливого квіткового здоров'я, щастя в роботі, сімейного благополуччя.

Втримав вір вас гуртову коміту, "Людська людська" та ч "Горі".

Книга дещо цікава не тільки дорослим, а й особливо сучасникам в плані виховної цінності.

Ми і світової проводили велику виховну роботу серед студентської молоді, але, як на мою думку, щось ми не доробляємо, та й молоді теперішньої трохи не така, як була раніше.

Дещо дещо привісно, що все так щиро мовляють та поважати відродити нашу:

міністер охорони здоров'я України Р.В. Ботанчурова, докторка мед. наук, письменниця та імени високоповажної лідерки.

Ваша книга широко ілюстрована фотографіями, що значно покращують зміст її.

Я часто угадував її часе, коли ви проїздили до нас на Південному, а потім підійшли на Вашу Татківську — Селезюк, там хтось о. Білка.

Ан ваша сестра, побачивши вас, скаже, що ви наші. Вона ж живе. Іні сестри були зустріті з Васильем Андрійовим.

А застів згадує Вашого сина - Олександра
Звановського. Аким працює в Сулейманову
фурис. цієї версії, зав. каф. педіатрії та
своїм час був деканом мед. ф-ти.

Як його люблять та шанували стурдути.
Гостиння - від неї нікому погитися
Геня передається вір дитині рідній.

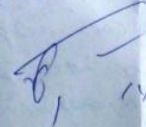
Василю Вам касе вважати поїбняк
власної тректаци. Голтава - 2018.

Василю Вам описати в роботі та діалог
писати хороших таких кант.

Вітання Вам від колегів каючі
кафедри.

Доподатково

Щиро, одкіметер Вас

Ваш 14/12/2018

Мені дуже приємно, що Вас так щиро шанують та поважають відомі
люди: міністр охорони здоров'я України Р. В. Богатирьова, ректори мед.
вузів, письменники та інші високоповажні люди.

Ваша книга широко ілюстрована фотографіями, що значно покращують зміст її.

Я часто згадую ті часи, коли Ви приїздили до нас на Полтавщину, а потім поїхали на Вашу батьківщину — Сумщину, Ваш хутір, с. Білка. Як Ваша сусідка, побачивши Вас, сказала «О, наш Ванько з'явився!». Які чудові були зустрічі з Вашими родичами.

Я часто згадую Вашого сина — Олександра Івановича, який працює в Сумському університеті зав. каф. педіатрії та в свій час був деканом мед ф-ту. Як його любили та шанували студенти (думаю, що вони шанують його й тепер — І. С.). Генетика — від неї нікуди подітися. Гени передаються від батьків дітям.

Висилаю Вам наш новенький посібник «Врачебный практикум». Полтава — 2013.

Бажаю Вам наснаги в роботі та більше писати хороших таких книг.

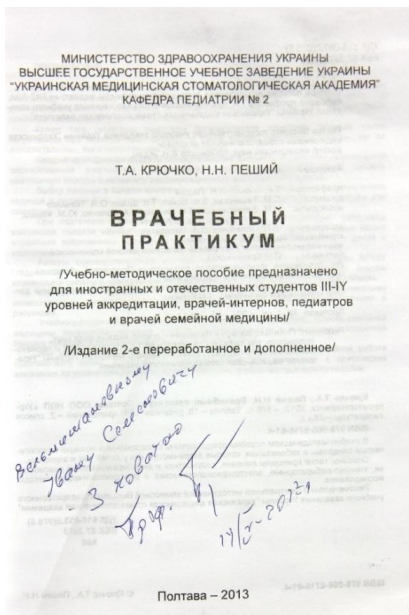
Вітання Вам від колективу нашої кафедри.

До побачення.

Цілуємо і обнімаємо Вас.

Ваш підпис 14. 05. 2013 р.

Професору Миколі Миколайовичу Пешому вік не заважає продовжувати активно творити. Про це свідчить і щойно виданий посібник для студентів і лікарів, який я наводжу.

На ньому є автограф: «Вельмишановному Івану Семеновичу» з відповідним підписом та датою. Мене тішить, коли в моїх колег, а особливо в колег, близьких душевно, іскра Божа продовжує яскраво світитися. Адже відомо: «Щоб успішно байдикувати, треба дуже багато працювати» (Володимир Брюгген). Микола Миколайович справами підтверджує мою істину (вона в усіх буває своя): лише творча праця здатна постійно оновлювати душу і тіло та впливати на життя емоційно піднесено. Життя...

И я один, один был брошен в свет,
Искал друзей — и не нашел людей;
Но ты явился: нежный твой привет
Завязку снял с обманутых очей.
Прими ж, товарищ, дружеский обет,
Прими же песню родины моей,
Хоть эта песня, быть может, милый друг, —
Оборванной струны последний звук!..

М. Лермонтов

Що ж, я скажу нам усім:

НА ЩАСТЯ, НА ЗДОРОВ'Я

Чи чули ви про обряд збирання роси? Є й такий, виявляється, у скарбничці прадавніх обрядодійств.

У травні, на Юрія, виходили до схід сонця сім'ями збирати росу. На кожному святковому вбранні. Не з фальшою, а з приязню, із чистою душею й помислами йшли новий день землі зустрічати, приймали її дари, недолю проганяли. На межі городів розстеляли білі скатертини, клали сніданок, хліб-сіль на рушнику. Господар запрошував тричі обійти ниву і проказував: «Вділи нам, земелько, трохи своєї міцї і краси». Долонями з озимини збирали росу у спеціальні пляшечки. Нею змащували рани, скроплювали дітей на щастя і здоров'я. Тоді вмивалися рососою й промовляли: «З роси вам!»

Збираймо цілющу силу землі з доброю пам'яттю про колишнє (В. Скуратівський).

Я останнє речення цього невеличкого оповідання оголосив би основним гаслом життєдіяльності громадян України: **збираймо цілющу силу землі з доброю пам'яттю про минуле!** Але не лише гаслом мають бути ці слова — вони мають проникнути в усі клітини організму людини. Подивіться, скільки слів, нарад, постанов... навколо медичної реформи... А віз ледь-ледь зрушив з місця стоянки. У мене таке враження, що колектив газети «Ваше здоров'я» докладає неймовірних зусиль на ниві вдосконалення оздоровлення людей. Ось 12 липня 2013 року газета подає свою розмову з Віталієм Майданником, академіком, моїм колегою і близьким другом, під таким гаслом: «УКРАЇНСЬКА ПЕДІАТРІЯ — СИРОТА ПРИ ЖИВИХ БАТЬКАХ? Усе найкраще — дітям: здоровий спосіб життя і знаючих лікарів, відмінні умови оздоровлення і сучасні медичні центри. Красиве гасло медичних реформ обернулося непривабливими метаморфозами педіатричної служби. Чому маленькі пацієнти «на переправі» реформування стали заручниками «семи няньок»?»

Усе правильно? Правильно! Але чому ж ми тупцюємо майже на одному місці? І моя суб'єктивна думка (переконання): ми не змогли переконати себе і своїх співвітчизників у тому, що ми є невід'ємною часткою природи і наше фізичне та й психічне здоров'я, насамперед,

залежить від адекватності нашої поведінки відповідно до вимог природи: води і сонця, повітря й рослини, тварини й метелика, вітру й снігу, дня і ночі, гори й долини, річки і моря... І... постійного руху. Хіба залежить ось це від уряду і міністра фінансів та медицини: «Яка найвища радість матері від того, що вона розуміє мову дитини, вгадує перекручені й недоказані слова. Тільки зараз? Лише стільки? Не більше? А мова сміху і плачу, мова погляду й надутих губенят, мова рухів і ссання?» (Януш Корчак). Або: «І прадід брав мене на руки і розповідав про Десну, про трави, про таємничі озера... А голос у нього був такий добрий, і погляд очей, і величезні, мов коріння, волохаті руки були такі ніжні, що, напевно, нікому й ніколи не заподіяли зла на землі, не вкрали, не вбили, не одняли, не пролили крові. Знали труд і мир, щедроти і добро» (Олександр Довженко).

Це лише два приклади з багатьох мільйонів природних посилів щодо життя людини. Адже «П р и р о д а не знає ніяких вищих зацікавленостей, аніж ті, що стосуються виду, адже вид стосується індивіда як безкінечне кінцевого» (Е. Гартман). Ось що можна почути лише про незначну, мікроскопічну частку природи:

БЕРЕЗА

Белая береза
Под моим окном
Принакрылась снегом,
Точно серебром.
На пушистых ветках
Снежною каймой
Распустились кисти
Белой бахромой.
И стоит береза
В сонной тишине,
И горят снежинки
В золотом огне.
А заря, лениво
Обходя кругом,
Обсыпает ветки
Новым серебром.

Читачу, ви коли-небудь відчували які-небудь сигнали від природи щодо необхідності вживання пива, горілки, наркотиків, бездіяльності, грубої поведінки?.. Усього, що несе деструкцію природі, у тому числі її невеличкій частці — людині. Ні. Я також — ні.

Висновок: а) шануй і поважай п р и р о д у та Б о г а; б) живи за їхніми законами. **І це заповідь твого здоров'я.**

Сьогодні кожен, кому лише не лінь, «вішає собаку» відповідальності за здоров'я людини на медиків... Це помилкова думка. Медицина може **лише** допомогти людині, якщо вона (людина) цього **бажає**. На превеликий жаль, переважна більшість із нас через свої лінощі **не бажає мати гарне здоров'я...** Не бажає у вільний час дихати свіжим повітрям, вживати чисту воду та адекватні організму продукти харчування, різко обмежує природне тяжіння до руху... Дорога людино! Пам'ятай! Якщо ти вживаєш пігулки або ти отримуєш ін'єкції, знай — ти в більшій чи меншій мірі відірвалася від своєї м а т і н к и-п р и р о д и.

У мене таке враження, що це відчував Анатолій Антонов (лікар, доцент з Донецька), коли писав:

Желанье есть мне облако потрогать,
Поговорить о многом, важном с ним,
Как надоели нам земные пыль и копать,
В которых чахнем, медленно горим.
Мне так хотелось в облаке укрыться,
Изведать в небе мягкую постель
И в плаванье далекое пуститься
Подальше от больных родных земель.
Чрез час, другой беззвучно раствориться,
Исчезнет в легкой дымке белизна,
А мне с мечтой придется опуститься,
Чтоб оказаться в путях бытия.
Природа — как забота, как тревога,
Как боль одним, укор и суд другим,
Богатств просторы, силы для народа,
Не исчезай — как в небе белый дым!

Я навіть активно не заперечую щодо надання первинної медичної допомоги через давно забуту систему сімейного лікаря (земського лікаря), я навіть мовчу щодо неймовірного кількісного бюрократичного апарату в

нашій країні, який гальмує всякий рух. У дужках додаю слова Леніна: «Все у нас потонуло в паршивому бюрократическом болоті «ведомств». Большой авторитет, ум, рука нужны для повседневной борьбы с этим. Ведомства — говно; декреты — говно. Искать людей, проверять работу — в этом все» (З роман-газети — 1991, № 7, «Тайный советник вождя» Володимира Успенського). Але я кричу: думаймо постійно про здоров'я свого тіла й духа, своїх близьких, особливо дітей, своїх знайомих і не знайомих. При цьому необхідно пам'ятати, що наше і наших дітей «Виховання мусить бути таким, яке в змозі зробити і тіла і душі найпрекраснішими і найкращими» (Платон). І тоді ми зможемо внести деякі зміни до змісту вірша Олександра Олеся:

Почувши перший крик дитини,
Я не радію, — знаю я,
Що хрест тяжкий їй дасть життя,
В квітки тернами каяття,
Оберне мрії всі в руїни...
Чому як вгледжу домовину,
Чом стогне так душа моя?
Над чим журюсь і плачу я,
Чом так люблю тоді життя
І шкода так мені людину?

І наостанок. Щодо перетворень у медицині мені хотілось ось про що вас, читачу, запитати: чи знайдеться хоч одна людина, яка зможе назвати кількість наказів, інструкцій, розпоряджень..., лише кількість (про сутність їх я вже не питаю)? Думаю, що такої людини немає серед нас. А ось, що думає з цього приводу Дейл Карнегі:

НІХТО НЕ ЛЮБИТЬ, КОЛИ ЙОМУ НАКАЗУЮТЬ

Під час нашого обіду з Ідою Тарбелл я сказав, що пишу цю книжку. Зайшла мова про між людські стосунки, й вона розповіла мені таку цікаву річ.

Працюючи над біографією Оуена Д. Янга (політичний діяч 20-х років, президент концерну «Дженерал електрик»), Іда Тарбелл взяла інтерв'ю в чоловіка, який три роки сидів разом з ним в одному кабінеті й запевняв, що жодного разу не чув, аби містер Янг віддавав комусь накази в прямій формі. Він завжди радив, а не наказував. Оуен Янг ніколи не

говорив: «Зробіть те чи те» або «Не робіть того чи того». Він просив «Подумайте от над чим...», «Подумайте чи не краще було б...». Не раз продиктувавши листа стенографістці, він запитував: «Що ви думаєте про це?» Переглядаючи лист, написаний одним з його помічників, Янг Оуен зазначив: «Може, було б краще сформулювати це інакше?.. Ось так...» Він завжди давав можливість своїм підлеглим діяти самостійно. Вони вчилися виправляти свої помилки і в такий спосіб задовольняли прагнення власної значущості. Все це породжувало бажання співробітництва і виключало опір проти диктату.

Отже, щоб змінити погляди співробітника, не завдавши йому образи і не викликавши в нього обурення, застосовуйте... правило:

Не віддавайте наказів.

Знайти такого керівника, про якого пише Дейл Карнегі, як у Радянському Союзі, так і в незалежній Україні майже неможливо (я раніше відзначав, що багато поганого від Союзу перейшло у спадок до нас. Спадковість!). Ось, буквально на днях, в. о. прем'єр-міністра Арбузов тривало й нудно говорив: даю розпорядження міністру..., даю розпорядження міністру... Даю вказівку, розпорядження, видаю наказ... Яюсь виглядає дивно й зашкарубливо в час неабиякого прогресу та наявності таких інформаційно-аналітичних можливостей. Вони (можливості) мені, людині з минулого століття, здаються казковими або фантастичними. Ніяк не можу уявити, як це можна — розмовляти та ще й одночасно бачитись зі співрозмовником з іншого континенту, як це було між мною й онуком Івасиком, коли він у свої студентські роки працював у США (та ще й безоплатно).

Будучи керівником і ще не знаючи Карнегі, я намагався чинити за принципами Карнегі, але нічого доброго не виходило: у мене підлеглий просив, а то й вимагав або наказу, або інструкції... Оце таке наше виховання (ще з часів кріпацтва), оце наша

ДОЛЯ

Наснився мені чудернацький базар:
під небом, у чистому полі,
для різних людей,
для щедрих і скнар,
продавалися різні Долі.

Одні були царівен не гірш,
а другі — як бідні Мінййони.
Хто купляв собі Долю за гріш.
А хто — і за мільйони.
Дехто щастям своїм платив.
Дехто платив сумлінням.
Дехто — золотом золотим.
А дехто — вельми сумнівним.
Долі-ворожки, тасуючи дні,
до покупців горнулись.
Долі самі набивались мені.
І тільки одна відвернулась.
Я глянула їй в обличчя сумне,
душею покликала очі.
— Ти все одне не візьмеш мене, —
сказала вона неохоче.
— А може, візьму?
— Ти собі затям, —
сказала вона суворо. —
За мене треба платити життям,
а я принесу тобі горе.
— То хто ж ти така? Як твоє ім'я?
— Поезія — рідна сестра моя.
Правда людська — наша мати.
І я її прийняла, як закон.
І диво велике сталося:
минула ніч. Скінчився сон.
А Доля мені зосталась.
Я вибрала Долю собі сама.
І що зі мною не станеться —
у мене жодних претензій нема
до Долі — моєї обраниці.

Ліна Костенко

Як це не парадоксально, але людина плететься в кінці обозу... Вона вчора і сьогодні надає перевагу силі (наказу...), а не розуму, хоч іноді розуміє це: «Що мене вражає в цьому світі — це безсилля сили; із двох

могутніх чинників — сили і розуму — с и л а завжди опиняється переможеною» (Наполеон І).

Живет мудрец без сильных снисхожденья,
Но с и л ь н ы м жизни нет без мудрых наставленья.

Фр. Боденштедт

А Федір Достоевський не впевнений, що коли-небудь переможе світло розуму: «Кто крепок и силен духом, тот над людьми и властелин. Кто много посмеет, тот у них и прав. Кто на большее может плюнуть, тот у них и законодатель, а кто больше всех может посмечь, тот и всех правее. Так доселе велось и так всегда будет! Только слепой не разглядит!».

Але не треба суму.

Ранкові дзвони дзвонять чисто.
«Христос Воскрес» — вітання лине.
Несе з собою свято урочисте
оновлення природи та людини.
На кожне серце в радості та в мирі
хай сходе Божа ласка із Небес.
Нехай бринить у вдячному пориві
кожна душа: «Воістину Воскрес!»

Дорогий Іване Семеновичу!

Щиро вітаю з Великоднем! Дякую Богу, що Ви маєте натхнення радувати нас своїми споминами. Це повертає кожного, до кого звертається у минуле, красиве і цікаве минуле!

Міцного Вам здоров'я, радощів.

З повагою

В. Пішак

Дорогий
Іване Семеновичу!
Щиро вітаю з
Великоднем. Дякую
Богу, що Ви маєте
намір нас радувати
своїми споминами.
Не поверіть копію,
до кого звертається
у листу, красиве
і цікаве листу!
Щиро Вам збажаю
радість.
З повагою В. Пішак

Отаке чутливе вітання з нагоди Великодня я отримав від відомого вченого, організатора охорони здоров'я та вищої медичної школи, члена-кореспондента Академії педагогічних наук, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри, багаторічного ректора Чернівецького медичного університету Пішака Василя Павловича. Я згадую наші тривалі спілкування в минулому, його терплячу та виважену

вдачу, його вміння знаходити спільну мову зі співрозмовником... Одночасно я згадую насичену, але далеко не завжди вдячну працю ректора... З власного досвіду можу сказати, що праця ректора неймовірно складна і тяжка. Чому?

1. Влада нагорі та місцева влада всіма способами намагаються «приручити» ректора. Не вдаючись у численні подробиці, відзначу основне: у кінцевому результаті це веде до різкого обмеження автономної діяльності ректора і вузу, до майже однокольоровості всіх вузів, до обмеження індивідуального і колективного творчого пошуку в навчанні, науці, лікувально-профілактичній справі. І тому ми й сьогодні схожі на тих, про кого писав багато-багато років тому Мішель Монтень:

...Ми працюємо тільки над тим, аби набгати свою пам'ять, а розум і сумління залишаємо вакувати. Як, буває, птахи біжать схопити зерно і понести у дзьобі, не коштуючи, щоб нагодувати ним пущьвірників, так і наші бакалаври дзьобають науку по книгах, хапаючи її самим краєчком губів, аби знову виплюнути її і пустити з вітром.

Дивовижно, що і я сам, власним прикладом, виявляю таку глупоту. Хіба здебільшого не те саме чиню в цьому творі? Кручуся сюди-туди, то тут, то там дзьобаю з книжок уподобані сентенції не на те, щоб зберегти для себе (у мене такої комірчини немає), а щоб перенести їх до цих писань, де, сказати по щирості, вони належать мені не більше, ніж на своєму попередньому місці. Наша мудрість (так вважаю) ґрунтується на нинішніх знаннях, ні минулі, ні майбутні знання нас не обходять.

Але що ще гірше: учні та годуванці бакалаврів теж не годуються тими знаннями, ані мають із неї поживу. Вони мандрують із рук до рук лиш на те, аби ними величалися, розважали інших і орудували, немов жетонами, тільки й придатними, що для рахунку чи гри:

Вони навчалися говорити з іншими, але не з самими собою.

*Цицерон. Тускуланські
розмови, V, 36.*

Не пора на слова, як у чині потреба.

Сенека, Листи, 108.

Природа, показуючи нам, що нема нічого нездалого в її творіннях, породжує іноді серед найтемніших племен перла духу, які не поступаються найбільшим мистецьким шедеврам. Якою дотепною у світлі сказаного видається гасконська пославка: *дмухати не біда, гірше пальцями перебирати*. Це так про гру на пастушу сопілку.

Ми мастаки казати: «Так у Цицерона», або «Це мораль за Платоном», або: «Ось точно Аристотелеве висловлення!». Але ми, що речемо ми самі? Що думаємо? Що робимо? Бо яка тоді різниця між нами і папугами?

Така поведенція нагадує мені багатого римлянина, який не шкодував зусиль і коштів, аби відшукати і тримати біля себе людей, обізнаних у різних науках; коли йому траплялася нагода трактувати з приятелями про всяку всячину, згадані доки виступали за нього, той, щоб виголошувати якусь розправу, той — прочитати гомерівського вірша, словом, кожен за своїм фахом. Він вважав ці знання своїми власними, позаяк вони містилися в головах його людей. Так само думають і ті, чия вченість лежить на полицях їхніх багатих книгозбірень.

Я знаю одного такого добродія: коли я його запитую про щось, навіть добре йому відоме, він негайно вимагає подати книгу, аби звіритися з нею; бігме, він зроду не одважився б сказати, що йому свербить у гузні, не з'ясувавши у своєму словнику, що, власне, означає свербіж і що означає гузно.

Ми беремо на схов чужі думки і знання, та й по всьому. А треба б зробити їх власними. Ми скидаємось на людину, яка, потребуючи вогню, пішла б по нього до сусіди і, знайшовши там веселий, яскравий вогонь, засіла б грітись, геть забувши, що слід принести його додому. На кий біс напихати кишку їдлом, якщо ми його не перетравимо, якщо воно не засвоїться, не живитиме і не підкріплюватиме нас? Чи, може, ми гадаємо, ніби Лукулл, якого наука без практики зробила і створила великим верховодою, опанував її по іншому?

Ми тримаємось на чужих плечах так чіпко, аж самі знесилюємося. Я хочу побороти страх смерті? Будь ласка, я роблю це коштом Сенеки. Я хочу розрадити себе чи свого приятеля? Будь ласка, я звертаюсь до Цицерона. А тим часом розраду я міг би знайти в самому собі, якби мене до цього привчили. Не люблю я цієї позиченої, цієї вижебраної мудрості.

Якби нам навіть удалося стати вченими чужою вченістю, мудрими ми можемо бути виключно власною мудрістю.

Не терплю мудреця, який не мудрий для себе.

*Евріпід у цитаті Цицерона,
Листи до друзів, XII, 15*

А Енніс мовить:

Нащо розум мудрецю, як сам він порадити собі не вміє.

Цицерон, Про обов'язки, III, 15

*А що як він хтивий,
Та ще пихатий і хирлявий, мов ягнятко.*

Ювенал, Сатири, VIII, 14

*Премудрість не досить опанувати, треба й використовувати її
з розумом.*

*Цицерон, Про вище добро
і вище зло, I, I.*

...Деякі трибунали, приймаючи на службу урядовця, перевіряють лише його обізнаність; але інші екзаменують ще й на тямущість, пропонуючи йому висловити думку з того чи того питання. Ці останні, як на мене, мають кращу методу: хоч є потреба в тому і в тому і вимагається, щоб були наявні обидві якості, а проте, поза всяким сумнівом, знання тут слід ставити не так високо, як тяму. Тяма ще може обійтись без знань, тоді як знання без тямі не обійдуться. Бо, як говориться у грецькому вірші:

Пощо наука, як нема ума?

Сто бій, Антологія, III, 25

...Старожитні намагалися спростити шлях; оскільки науки, хоч би їх хапали просто з рожна, не годні нас навчити чогось іще, окрім розсудливості, чесності й гарту, вони прагнули з самого початку прищеплювати теє своїм дітям, наставляючи їх так, щоб вони все сприймали не на слух, а на практиці, плекаючи їхні душі не так напучуваннями і словами, як прикладами і ділами: аби те все не осіло в їхніх душах знаннями, а стало навичкою і натурою; аби не залишилося загальним набутком, а увійшло в плоть і кров. Коли з цього приводу спитали Агесилая, чого, на його думку, діти мають навчитися, він

відповів: «Того, що їм доведеться робити, коли вони стануть мужами». Не дивина, що таке виховання давало гарні плоди... (З першої книги «Проби», Київ, 2005).

Чи є необхідність усе це писати? Є! Чому? Тому що в школах, коледжах, вузах, на різноманітних курсах у теперішній час в Україні, як правило, коня становлять позаду воза: знання деякі дають, а тямущість та практичні навички йдуть у дужках. Дають те, що легше давати: знання можна почерпнути з Інтернету, книг..., а тямущість і досвід роботи та практичні навички необхідно мати...

Друге, що утруднює роботу ректора... Хотів написати: обмеження автономної діяльності у вузі. Але напишу — відсутність автономії в діяльності вузу. Самостійна Україна в спадок від Радянського Союзу чомусь бере найгірше. Причому це найгірше ще й посилюється. Я працював ректором і в Союзі, і в незалежній Україні. А тому можу стверджувати, що ланцюг тиску на діяльність ректора та ректорату не зменшувався, а збільшувався. Жодна папка не в змозі вмістити в собі всі накази, інструкції, вказівки, розпорядження... щодо нормування діяльності вузу. Усе там є, хіба що відсутня інструкція, як чесати гузно, коли з'явиться свербіж.

Чи можу я когось особисто звинуватити в цьому? Ні. Це система організму, який зветься державою. Різні є організми. Є й такий організм, який сам собі завдає не лише незручностей, а й шкоди. І зветься він бюрократизмом. З ним воюють постійно. А він — як гідра: відрубують одну голову, а замість неї з'являються дві... А в мені залишається сил лише для заклику:

Огнів, огнів! Бо сонце гасне,
Тремтять проміння золоті,
І вдалині життя прекрасне
Стікає кров'ю на хресті.
Огнів, огнів, бо ніч надходить,
Встають примари із могил...
І хтось на півночі розводить
Дві чорних хмари хижих крил.
Огнів, огнів, щоб не злякатись,
Щоб не зневіритись вночі

Щоб з ніччю темною не знатись
І стріти сонце, не сплючи.

Олександр Олесь

2. Коли я був ректором, мені здавалось, що ця посада розширює простір для творчої роботи (наукової, педагогічної, профілактично-лікувальної). Тепер, багато років по тому, у мене думка інша, протилежна: друже, якщо ти хочеш якихось особистих значних досягнень у науці, у своїй фаховій майстерності, залиш поза своєю увагою всілякі адміністративні та громадські посади, будь байдужим до нагород! Чим вища в тебе посада, тим більше тебе стискають кайдани бюрократії. Серйозні твої ініціативи чекають на покарання. Ось приклад. Я на Всесоюзній нараді ректорів у Москві запропонував дати мені можливість повної автономії вузу, без збільшення фінансування, і тоді Тернопільський медичний інститут а) скоротить термін навчання з 6 до 5 років; б) підвищить якість підготовки лікаря; в) підвищить стипендії студентам та заробітну плату працівникам вузу. На нараді були присутні вищі чини партії й уряду. Там же, на нараді, пообіцяли надіслати комісію для перевірки вузу («ми подивимось, що у вас за вуз»), яка незабаром і з'явилася (з Москви). Або. І вчора, і сьогодні кожний міністр, кожний керівник вважає за честь сказати: згідно із вказівкою (Сталіна, Хрущова, Брежнєва..., Кравчука, Кучми, Ющенка, Януковича)... Але не лише сказати — обов'язково розмістити в себе над головою портрет «вождя» (деяким довгожителем вдавалося посидіти під портретами багатьох «вождів»).... Як нам любо принижуватися з доброї волі...

Михайло Добкін

Голова Харківської ОДА («Обком», 22 липня)

«Президент акцентировал внимание на том, что необходимо приложить максимум усилий, чтобы сохранить урожай»

Коментар кореспондента М. Лукашкевича: «Економіка повинна бути економною», — таку цінну вказівку дав колись Брежнєв. Як бачимо, Янукович у цьому плані не відстає. А його команда слухає банальності від Віктора Федоровича з такою увагою та пошаною, як обкомівці й райкомівці слухали колись Леоніда Ілліча (газета «Вільне життя», 31 липня 2013 р.).

І що тут дивного для кожної людини, особливо керівника різного рівня, адже Дж. Свіфт стверджує, що «лестощі, кажуть, — їжа дурнів. Поміж тим, скільки розумних людей готові час від часу спробувати хоча ковток цієї їжі».

І що видно на око: жоден зі столичних чи місцевих керівників не каже, що він за своєю ініціативою запровадив..., досяг, помилився. Виходить, що в нас був і є один великий ключ (який періодично змінюється) і безліч маленьких, однакових гайок (які не змінюються). І все сказане сприяє тому, щоб поговорити

О ДРЯНИ

Слава, Слава, Слава героям!!!

Впрочем,
им

довольно воздали дани.

Теперь
поговорим
о дряни.

Утихомирились бури революционных лон.
Повернулась тиной советская мешанина.
И вылезло из-за спины РСФСР
мурло
мещанина.

(Меня не поймаете на слове,
я вовсе не против мещанского сословия.

Мещанам
без различия классов и сословий
мое славословие.)

Со всех необъятных российских нив,
с первого дня советского рождения
стекались они,
наскоро оперенья переменяв,
и засели во все

учрежденья.

Намозолив от пятилетнего сидения зады,
крепкие, как умывальники,
живут и поныне —

тише воды.
 Свили уютные кабинеты и спальни.
 И вечером
 та или иная мразь,
 на жену,
 за пианином обучающуюся, глядя,
 говорит,
 от самовара разморясь:
 «Товариш Надя!
 К празднику прибавка —
 24 тыщи.
 Тариф.
 Эх,
 и заведу я себе
 тихоокеанские галефища,
 чтоб из штанов
 выглядывать
 как коралловый риф!»

А Надя:
 «И мне с эмблемами платья.
 Без серпа и молота не покажешься в свете!

В чем
 сегодня
 буду фигурировать я
 на балу в Реввоенсовете?!»

На стенке Маркс.
 Рамочка ала.
 На «Известиях» лежа, котенок греется.
 А из-под потолка
 верещала
 оголтелая канареица.

Маркс со стенки смотрел, смотрел...
 И вдруг
 разинул рот,
 да как заорет:
 «Опутали революцию обывательщины нити.
 Страшнее Врангеля обывательский быт.
 Скорее
 головы канарейкам сверните —

чтоб коммунизм
канарейками не был побит!»

Владимир Маяковский

Поговорив... Поговорив про необхідність автономної діяльності вузу... А потім подумав: наскільки нинішній керівник в Україні готовий до самостійної діяльності? Адже він (керівник) дитя свого народу, який сотні (!!!) років був кріпаком, підлеглим поміщика і цукроварника (становище гірше, ніж у кріпака) та громадянином — soveticus, що означає: працюємо на майбутнє (коли все втрачено, залишається ще м а й б у т т я — П. Бове)!

А тому це не лише «Еремушке», а й нам присвячується Миколи Некрасова

ПЕСНЯ ЕРЕМУШКЕ

«Стой, ямщик! жара несносная,
Дальше ехать не могу!»
Вишь, пора-то сенокосная —
Вся деревня на лугу.
У двора у постоялого
Только нянюшка сидит,
Закачав ребенка малого,
И сама почти что спит;
Через силу тянет песенку
Да, зевая, крестит рот.
Сел я рядом с ней на лесенку,
Няня дремлет и поет:
«Ниже тоненькой былиночки
Надо голову клонить,
Чтоб на свете сиротиночке
Беспечально век прожить.
Сила ломить и соломушку —
Поклонись пониже ей,
Чтобы старшие Еремушку
В люди вывели скорей.
В люди выйдешь, все с вельможами
Будешь дружество водить,

С молодницами пригожими
Шутки вольные шутить.
И привольная и праздная
Жизнь покатится шутя...»
Эка песня безобразная!
«Няня! дай-ка мне дитя!»
— На, родной! да ты откуда?»
— «Я проезжий, городской»
— «Покачай; а я покудова
Подремлю... да песню спой!»
— «Как не спеть! спою родимая,
Только, знаешь, не твою.
У меня своя, любимая...
— Баю-баюшки, баю!

В пошлой лени усыпляющий
Пошлых жизни мудрецов,
Будь он проклят, растлевающий
Пошлый опыт — ум глупцов!

В нас под кровлею отеческой
Не запало ни одно
Жизни чистой, человеческой
Плодотворное зерно.

Будь счастливей! Силу новую
Благородных юных дней
В форму старую, готовую
Необдуманно не лей!

Жизни вольным впечатлениям
Душу вольную отдай,
Человеческим стремлениям
В ней проснуться не мешай.

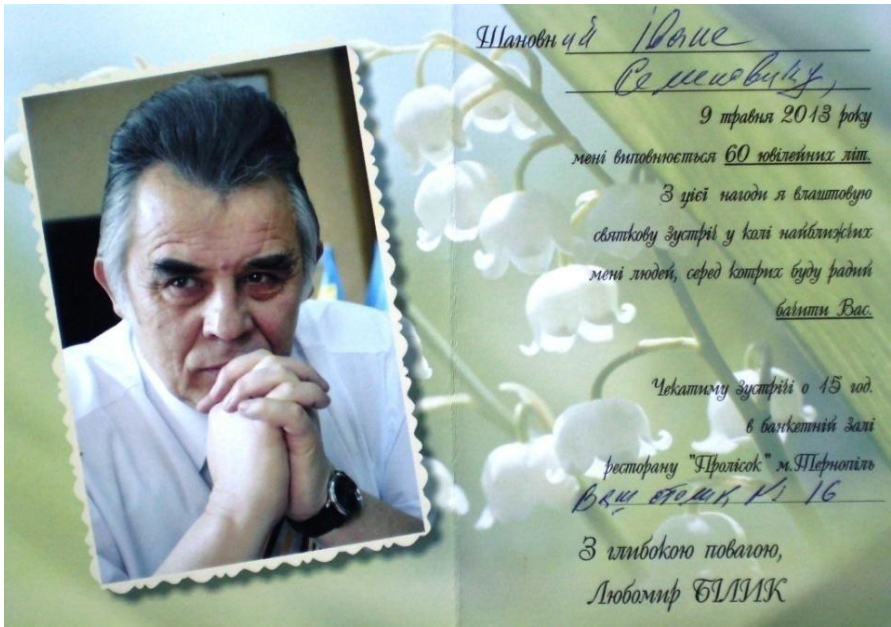
С ними ты рожден природою —
Возледей их, сохрани!
Братством, Равенством, Свободою
Называются они.

Возлюби их! на служение
Им отдайся до конца!

Нет прекрасней назначения,
Лучезарней нет венца.
Будешь редкое явление,
Чудо родины своей;
Не холопское терпение
Принесешь ты в жертву ей:
Необузданную, дикую
К угнетателям вражду
И доверенность великую
К бескорыстному труду.
С этой ненавистью правою,
С этой верою святой
Над неправдою лукавою
Грянешь Божьею грозой...
И тогда-то...» Вдруг проснулося
И заплакало дитя.
Няня быстро вострепонулася
И взяла его, крестя.
«Покормись, родимый, грудкою!
Сыт?.. Ну, баюшки-баю!»
И запела над малюткою
Снова песенку свою...

І як ще довго ми будемо знову і знову співати «песенку свою»? Це найбільш складне питання перед українством!

А тепер від ректора перейдемо до ди[ректора] Чортківського базового медичного коледжу, заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук Любомира Степановича Білика, який домігся взірцевості в роботі своєї установи та вирішив відзначити свій ювілей.

Шановний Іване Семеновичу!

9 травня 2013 року мені виповнюється 60 ювілейних літ.

З цієї нагоди я влаштовую святкову зустріч у колі найближчих мені людей, серед котрих буду радий бачити Вас.

Чекатиму Зустрічі о 15 год. в банкетному залі ресторану «Пролісок» м. Тернопіль. Ваш столик № 16.

З глибокою повагою, Любомир БЛИК

Я шкодую, що не зміг фізично взяти участь у цих чудових урочистостях, але я надіслав Любомиру таке послання:

MAGNA RES AMOR

(Велика річ — любов)

Верь в великую силу любви!..
Свято верь в ее крест побеждающий,
В ее свет лучезарный, спасающий
Мир, погрязший в крови...
Верь в великую силу любви!..

Любов... Так, це вона (любов) є невичерпне джерело всього доброго в житті кожного індивідуума, в розвитку кожного суспільства... Ступінь досягнень людини прямо залежить від сили любові в ній.

Якщо подивитися на життєві досягнення Любомира Степановича Білика, а вони значні (чудова дружина Оля, двоє сизокрилих орлів — синів; лікар, і не просто лікар, а заслужений лікар України, головний лікар у минулому, кандидат медичних наук, директор провідного в Україні медичного коледжу), то можна стверджувати, що любов Любомира Білика до навколишнього світу не має виміру за своєю шириною та глибиною. А вона — «Л ю б о в сильніша за смерть і страху смерті. Лише нею, лише любов'ю тримається і рухається життя» (І. Тургенєв).

І найбільш виразніша любов на землі в людини — це любов до мами. Я б навіть насмівився висловитися, що лише ступенем любові до мами вимірюється вся сутність людини. Я знаю, яке тремтливе ставлення в Любомира Степановича до мами, я знаю, як багато часу приділяє він їй — й у свята, і в будні... Він завжди пам'ятає і про

СЕРЦЕ МАТЕРІ

Нема на світі нічого кращого і Богу милішого, як серце матері до своїх діточок! Скільки б їх у неї не було, чи десятком Бог благословив, чи тільки одним одно, для неї рівні, жодного любить, усіх рівно пестує, за всяким рівно вбивається. Вона їх обмиває, обпатрує, обшиває, зодягає і ніколи ж то не втомлюється, ніколи не поскучає з ними, і всяка робота на діточок їй не важка... (Г. Квітка-Основ'яненко).

І про

ОБРАЗ МАТЕРІ

Тут за хатою, на осонні, росли вишні вздовж дерев'яної огорожі, за ними купчилися кущі малини та смородини. Посеред латки полуниці, яка тут більше цвіла, ніж дозрівала й плодоносила, бо в затінку бракувало сонячного проміння, підносила у вишину навдивовижу статурна груша. А мало не всю стіну хати обвивала виноградна лоза, на якій поміж різьбленого листя прозирило дрібненьке цятковиння майбутніх грон.

Поблизу виноградної лози було посіяно квасець, і він світився латочкою ясної та ніжної зелені.

За хатою — від вашого села до сусіднього — слалось поле раннього літа, поросле конюшиною, буйно помережане ромашковим цвітом. Над цим полем співали й співали жайворонки. Ти сидів за хатою на траві з напівзаплющеними очима, прислухався до жайворонкового співу, який долинав із польового піднебесся, і відчував, що в твоїй душі, заспокоюючи її та навертаючи до чогось глибинно-щемливого, давно вже не звучали такі пісні, давно вже не мало такого відзвуку.

Обличчям і тремтячими повіками, ловлячи доторки сонячного проміння, зненацька відчував, як легенька тінь упала на тебе, і, розплющившись, побачив материне обличчя. На відстані витягнутої руки воно здавалось неправдоподібно темним, мідяно-восковим і мало жорстокі риси побіля вуст і біля очей. Таке обличчя намалював би старовинний художник на дубовій дошці, зображаючи Богоматір чи святу; материна голова якраз затуляла сонце, і його проміння, іскрячись у розмаяних чорних косах і обертаючи їх на яскраві, аж прозорі срібні волоконця, творила довкола материної голови мерехтливий німб. Вона стояла у тому золотавому німбі, який одухотворяв її обличчя. І ти, вражений цією явиною, стежив як сніп проміння, падаючи на голову і розсіваючись, тремтить, пульсує... (Є. Гуцал).

І про

МАТЕРИНІ РУКИ

...Десь поїхавши, десь буваючи, ти тримав у пам'яті образ матері. І образ її рук, яким судилася вічна, невсипуща робота. І згадувались запахи, які, либонь, вони збирали так, як бджілка збирає по квітах найрізноманітніший мед. І ще неодмінно згадувався отой запах молока, до якого долучався дух полиновий і чебрецевий, дух мишійки, пирію, березки (Є. Гуцал).

І про

МАТЕРИНІ ОЧІ

...І завжди — і колись і тепер — ти відчував оту чарівливу цільність її материнського погляду, животворний магнетизм його (Є. Гуцал).

Ось все це було і залишиться після 60-літнього ювілею основою життєвої діяльності Любомира Білика.

І він скаже словами Олександра Олеся:

Любіть! Лише любов до щастя
І нас, і людство приведе.
Любіть: любов — нектар солодкий,
Гірка отрута — ворожнеча...

З глибокою пошаною

Іван Сміян

Любомира Білика вирізняє товариська, компанійська вдача, любов до пісень, які він особисто виконує з великим натхненням... Я думаю, що П І С Н Я допомагає кожному з нас у житті, що підтверджує Іван Франко своїм твором

СОНЕТ

Благословенна ти поміж жонами,
Обрадо душ і сонце благовісне,
О раю мій, моя ти муко, Пісне!
Царице, ти найнижчого з-поміж люду
Підносиш до вершин свого трону
І до глибин терпіння, сліз і бруду
Ведеш і тих, хто двигаютъ корону.
Твій подих всі серця людські рівняє,
Твій поцілуй всі душі благородить
І сльози на алмаз переміняє.
І дотик твій із терня рожі родить,
І по серцях, мов солодкий, ходить,
І будить, молодить, і оп'яняє.

У мене таке враження, що Любомир Степанович дотримувався порад Марка Аврелія:

«Стався бережливо до спроможності складати собі переконання. Від цього повністю залежить, щоби не виникло в керованому тобою починанні ніякого переконання, не в згоді з природою і будовою розумної істоти. Здатність же змушує нас не бути швидким на рішення, ставитися доброзичливо та прихильно до людей і слухати Богів».

Дивуюся неозорності с в і т у, дивуюся неосяжності л ю д и н и, дивуюся неможливості повністю розгледіти хоча б одну частку природи, дивуюся... Дивуюся різноманітності життя кожного з нас! А дивина — це активатор та прелюдія пізнання... Пізнання в с ь о г о. Дивина — це невід’ємна частка розвитку дитини та збереження людського в подальшому віці.

Дивуймося та милуймося!